JUSTITIE-OMBUDSMANNENS

EMBETS-BERÄTTELSE,

afgifven vid lagtima riksmötet år 1876;

samt Tryckfrihets-Komiténs Berättelse.

STOCKHOLM
IVAR HÆGGSTRÖMS BOKTRYCKERI
1876.

INNEHÅLL.

Redovisning för åtal, anställda emot — sid.

1) Bergmästaren i fjerde Bergmästaredistriktet, för försummelse vid mutsedlars och protokolls expedierande m. m. 2
2) Polisintendenten i Stockholm, för origtig tillämpning af 1846 års Stadga angående försvarslöse och till allmänt arbete förfallne personer (forts. från 1874 års berättelse sidd. 57—61) 7
3) Häradshöfdingen i Gotlands norra Domsaga, för olagligen äskad ersättning för skjuts- och dagtraktamente samt förrättnings- och expeditionsdagar vid Häradssyn å Kungsgård 8
4) Nämnden i Njurunda tingslags häradsrätt, för förment olaga dom 12
5) Borgmästaren i Eskilstuna, för förolämpning emot tilltalad person och opassande uppförande i domstolen 16
6) En vice Pastor i Wadstena, för det han i prestbevis för en person infört annat och mera, än Kongl. Förordningen den 20 Januari 1865 tillstädjer 18
7) Kronofogden och en t. f. Häradsskrifvare i Gullbergs, Bobergs och Walkebo härads fögderi, för det de påfört, uppburit och till skjutsentreprenör utbetalt skjutsafgift för hemman, som förut varit till kronobrefbäring anslagna 19
8) Konungens Befallningshafvande i Westernorrlands län, för olagligt medgifvande af redan försutten afverkningsrätt utaf skog å krono-öfverloppsmark 28
9) Landskamreraren i Westernorrlands län, för olagligen påförd och uppburen lösen för utslag angående rotetaxation å hemman, som förut haft posttöringsskyldighet 35
Betraktelser angående lagskipningens tillstånd m. m. 37
Förslag till ändring af 2 kap. 13 § Strafflagen 53

Underdåniga hemställanden:

a) rörande mångskrifveriet i fråga om handräckningsärenden 59
b) angående tillägg till 18 § i Hofrätternas arbetsordning 65
Underdånigt utlåtande, i anledning af Hofrätternas och en del Häradshöfdingars underdåniga yttranden rörande de af mig afgifna i sistförflutna års embetsberättelse intagna förslag till formulär för förmyndare- och konkursförteckningar 67
Om förment stridighet emellan Kongl. Förordningen angående lagfart å fång af fast egendom, den 16 Juni 1875 och Kongl. Kungörelsen angående stämpelpappersafgiften den 15 Oktober 1875 samt om sistnämnda kungörelses tillämpning i fråga
a) om stämpling af lagfartsbevis och bevis tecknadt å fångeshandling 75
b) samt om stämpling af utdrag ur fastighetsboken, tecknadt å lagfartsbevis, och ur inteckningsboken, tecknadt å protokoll i inteckningsärende 77

Sid.
Om innehållet af protokollsutdrag öfver inteckningshandlings uppvisande vid annan domstol än den, som inteckningen beviljat ... 80
Anmälan om inkomna och handlagda klagomål ... 84
Årets embetsresa och besök i garnisonstruppernas arrestlokaler i hufvudstaden ...
Anmälan, att icke någon lagförklaring blifvit, i den ordning 19 § Regeringsformen föreskrifver, af Kongl. Maj:t efter sistlidna års riksmötes början meddelad ... 86
Om de från Kongl. Stats-departementen inkomna uppgifter, som äro intagna i Bilagan 87

BILAGA.

Uppgifter från Kongl. Stats-departementen på de af Riksdagen år 1875 aflåtna underdåniga skrifvelser och i anledning af dem hos Kongl. Maj:t vidtagna åtgärder 3
» å de i nyssberörda underdåniga skrifvelser omförmälda ärenden, som ännu icke blifvit afgjorda ... 18
» å de genom förutgångna Riksdagars underdåniga skrifvelser anhängiggjorda ärenden, hvilka i Justitie-Ombudsmannens senaste embetsberättelse finnas upptagna såsom i sin helhet eller till någon del oafgjorda, samt å de åtgärder, som sedermera blifvit med dem vidtagna ... 20
Tabell öfver förstberörda uppgifter ... 34
Berättelse, afgifven af Kommitterade för tryckfrihetens vård ... 35

Till Riksdagen.

Vid fullgörande af föreskriften i 14 § af den för Riksdagens Justitieombudsman gällande instruktion, går jag att till en början redovisa för de åtal, som blifvit af mig förordnade och i hvilka under tiden efter sistförflutna riksmötes början utslag hos åtminstone *en* instans meddelats.

Uti en till mig ingifven skrift hade Grufegaren S. emot Bergmästaren i Fjerde Bergmästaredistriktet framstält angifvelse för embetsfel, bland annat, i nedan omförmälda hänseenden:

1:o) Vid en, uppå klagandens anhållan, af bemälde Bergmästare den 9 Juni 1873 utlyst förrättning, för tilldelande af utmål åt en jernmalmsgrufva, kallad Långgrufvan, och i grannskapet af densamma befintliga malmanledningar, samtliga belägna å Svensbo hemmans mark inom Folkerna socken af Kopparbergs län, hade, när Bergmästaren ankommit till förrättningsstället, den ene af de gode män, om hvilkas tillkallande klaganden åtagit sig att föranstalta, uteblifvit. I afvaktan på hans ankomst hade emellertid Bergmästaren, enligt hvad protokollet öfver förrättningen innehölle, velat taga de grufvor och malmanledningar, åt hvilka utmål skulle bestämmas, i betraktande, men dervid funnit, att samtliga grufvorna varit för vatten otillgängliga, och att blott vid en enda nära vattenfyld grufva arbetare funnits tillstädes. Sedan Bergmästaren låtit åtminstone en timmes tid förlida, under afvaktan på den uteblifne gode mannen, men denne ej låtit sig afhöra, hade Bergmästaren afsagt embetsresolution af det innehåll att, då samtliga de grufvor och malmanledningar, för hvilka utmål sökts, varit för vatten otillgängliga, och således vid ifrågavarande tillfälle det bedömande af grufvornas beskaffenhet, som föreskrefves i 34 §, jemförd med 26 §, af gällande Grufvestadga, omöjligen kunnat af Bergmästaren verkställas, »helst då ej af någon tillgänglig, i granskapet befintlig grufva ledning varit att hemta till åtminstone sannolik uppfattning deraf», Bergmästareembetet funnit utmålsförrättningen icke kunna i laga ordning verkställas, hvadan ock utan ändamål vore att söka få tillkallad annan god man i den saknades ställe; hvarjemte Embetet förklarade det komma att bero på framdeles skeende anmälan, om och när utmål för dessa grufvor och malmanledningar skulle läggas.

Emot denna förrättning anmärkte klaganden, att Bergmästaren icke tillkallat annan god man i den frånvarandes ställe, eller, i fall sådant icke låtit sig göra, af denna anledning till annan dag uppskjutit förrättningen, utan i stället *ensam*, tvärt emot föreskriften i § 28 Grufvestadgan, företagit förrättningen. Att denna formela olaglighet jemväl måhända föranledt origtigt slut i saken, ville klaganden söka styrka genom klagoskriften bifogade intyg, hvilka skulle ådagalägga, att Bergmästaren vid tillfället icke ansett sig förhindrad att verkställa förrättningen af *det* skäl, som resolutionen innehölle, utan *endast derföre*, att ena gode mannen uteblifvit. Klaganden förmenade nemligen, att, om Bergmästaren med biträde af gode män företagit förrättningen, det snart

nog skulle genom undersökning hafva befunnits, att åtminstone ett af grufveschakten vid tillfället bearbetats af flere personer, hvilka uppehållit sig på botten af grufvan, som väl alltså varit tillgänglig för undersökning, i fall någon sådan ifrågakommit.

2:o) Sedan klaganden den 26 Juni 1873 låtit genom ombud hos Bergmästaren skriftligen anhålla att få utlösa protokollen för berörda utmålsförrättning, den 9 i samma månad, samt för de dylika förrättningar, som de följande dagarne i månaden egt rum vid klaganden tillhöriga, i trakten af Avesta belägna grufvor, hvilka protokoll klaganden förmenade hafva bort, jemlikt § 14 i Kongl. Förordningen angående expeditionslösen den 30 November 1855, vara att tillgå inom sex dagar efter förrättningens afslutande; så hade Bergmästaren å klagandens ansökning lemnat det skriftliga besked att, så framt ej sjukdom eller annat laga förfall mellankomme, de begärda handlingarna skulle finnas att lösa i slutet af Juli månad; hvarefter, på sätt Bergmästarens egen påskrift å expeditionen rörande ofvan omförmälda förrättning den 9 Juni 1873 utvisade, klaganden bekommit nämnda expedition den 4 påföljande Augusti. Jemte det klaganden ansåge Bergmästaren hafva gjort sig skyldig till försummelse af den beskaffenhet, hvarom 19 § i ofvan aberopade 1855 års nådiga Förordning handlar, kunde klaganden icke undgå att anmärka det måhända »alltför mycket personliga i den uppfattning, som gjorde upprätthållandet af en tjenst beroende af innehafvarens disponibilitet»; och

3:o) Ehuru 5 § i gällande Grufvestadga ålade Bergmästare att öfver inkommen begäran om mutsedel genast en månad efter mottagandet skriftligt beslut meddela, hade, enligt hvad vid klagoskriften fogade bestyrkta afskrifter af femtioåtta stycken mutsedlar utvisade, Bergmästaren icke i ett enda af alla de fall, nämnda mutsedlar afsåge, och i hvilka fall klaganden dels varit innutare och dels innehaft innutarens rätt, iakttagit den föreskrifna tiden för mutsedels utfärdande, utan understundom öfverskridit denna expeditionstid med ända till fem gånger dess i lag bestämda längd och derutöfver; och anhölle klaganden, att Bergmästaren jemväl i afseende å sist anmärkta försummelser måtte ställas till ansvar för hvad han i hvarje särskildt fall låtit komma sig till last.

Bergmästaren, hvilken jag lemnade tillfälle att i anledning af berörda klagoskrift sig yttra, anförde, beträffande nyssnämnda klagopunkter, hufvudsakligen följande:

1:o) Med utmålsförrättningen den 9 Juni 1873 vore förhållandet, såsom ock protokollet deröfver utvisade, helt enkelt det, att, då förkla-

randen på utsatt tid ankommit till stället, samtliga de grufvor, åt hvilka utmål blifvit sökt, befunnits fylda af vatten, utom en, vid hvilken några arbetare varit sysselsatte med vattentömning, hvarjemte blott en god man kommit tillstädes, ehuru klaganden skriftligen förbundit sig att anskaffa två ojäfvige gode män. Vid sådaut förhållande, och sedan förklaranden under mera än en timme afvaktat den saknade gode mannens ankomst, hade han, som då måste handla på Bergmästareembetets vägnar, ej annan utväg, än att, såsom skedde, meddela ofvan anmärkta resolution, mot hvilken vid tillfället icke afhörts någon insaga. Klagandens nu gjorda påstående, att en grufva vid tillfället varit tömd och att arbete der bedrifvits på grufvans botten, vore sanningslöst, hvarföre förklaranden, med åberopande af protokollet, som måste ega vitsord till dess ett annat förhållande blefve lagligen bevisadt, förmenade sig hafva rätteligen förfarit, helst det skulle varit alldeles ändamålslöst att tillkalla annan god man samt klaganden icke vid tillfället äskat utsättande af ny dag för förrättningens företagande.

2:o) Beträffande klagomålet öfver fördröjdt expedierande af protokollen för utmålsförrättningen den 9 Juni 1873 samt för de dylika förrättningar, som för klagandens räkning egt rum de följande dagarne i samma månad, anförde förklaranden att, sedan han den 5 Juni på morgonen lemnat sitt hem för att verkställa långt förut kungjorda tjenstеförrättningar i olika trakter af Bergmästare-distriktet, han varit med dessa förrättningar oafbrutet sysselsatt alla dagar, äfven söndagarne för resor, till dess han hemkommit natten till den 24 Juni, hvaremellertid under hans frånvaro till embetet inkommit 209 nya ansökningar. Under tiden från den 24 Juni till den 31 Juli hade inkommit ytterligare 472 sådana, och under sistnämnda tid hade förklaranden dessutom haft att verkställa andra utsatta tjensteförrättningar. Det kunde derföre, enligt förklarandens åsigt, ej billigtvis begäras, att han skulle hafva hunnit uppsätta och genast expediera de af klaganden begärda protokoll, »likasom den tid, som dertill åtgått, icke kunde under dåvarande högst ovanliga förhållanden anses för långt tilltagen och än mindre bevisa försumlighet eller uraktlåtenhet af förklaranden såsom tjensteman.»

3:o) Rörande dröjsmålet med utfärdandet af de 58 mutsedlar, klagandet företett, yttrade förklaranden att, då han, såsom vanligt under sommarmånaderna, år 1873 haft att verkställa flerehanda yttre tjenstegöromål, såsom grufvebesigtningar, utmålsförrättningar, grufve- och bergslagsstämmor m. m., han under tiden från den 5 Juni till den 10 Oktober blott undantagsvis kunnat vara i hemmet närvarande. Under tiden hade, till följd af plötsligen inträffade tillfälliga förhållanden, hvilka ej

varit möjliga att förutse eller beräkna, en så oerhörd rörelse vid grufvorna inträdt, att från den 1 Juni till den 10 Oktober ej mindre än 1,420 ansökningar af hvarjehanda slag samt remisser till embetet inkommit, hvarförutan vid de tider, förklaranden fått vistas i hemmet, han åtminstone under förmiddagarne varit mycket upptagen af besök i tjenste-ärenden. Detta, i förening dermed, att åtskilliga på förhand kända tjenstegöromål måst på utsatta dagar verkställas, hade medfört såsom en oundviklig följd, att andra göromål fått utföras i den mån möjligt tillfälle dertill erhållits. Så hade icke pröfningen af mutsedelsansökningar och expeditionen af mutsedlar kunnat försiggå inom den i Grufvestadgan föreskrifna tid, hvilket förhållande verkligen inträffat med flera af klaganden under senare delen af år 1872 begärda mutsedlar. Om ock för åtskilliga vid klagoskriften fogade mutsedlar dröjsmålet förorsakats deraf, att ansökningarna varit på grund af Grufvestadgans 3 § utställda till inhemtande af felande erforderliga uppgifter, hvadan för dessa fall intet verkligt, om än enligt mutsedlarnes lydelse skenbart dröjsmål förefallit, hade dock i fråga om de allra flesta mutsedlarne det anmärkta dröjsmålet egt rum, hvilket förklaranden väl vidginge, churu han på samma gång, med hänsyn till de utomordentliga och oberäkneliga förhållanden, hvilka gifvit anledning till dröjsmålet, »hoppades att, då han bevisligen varit under tiden ytterligt upptagen af andra förut bestämda tjenstegöromål, han kunde få anses hafva egt laga förfall för att så hastigt, som eljest vederbort, verkställa expeditionen af mutsedlarne och derföre vågade antaga, att, hvad som sålunda brutits, åtminstone ej måtte betraktas såsom vore det föranledt af bristande vilja eller af försumlighet.»

I de påminnelser, klaganden häröfver afgaf, anfördes hufvudsakligen, att emot förklarandens bestridande af hvad klaganden påstått derom, att vid förrättningen den 9 Juni 1873 ett af grufveschakten varit vattentomt och vid tillfället bearbetats samt förty varit för närmare undersökning tillgängligt, klaganden vidhölle sanningsenligheten af sin uppgift, hvilken gälde en grufva, benämnd »Tvärgrufvan», samt till stöd derför åberopade de vid klagoskriften fogade intyg. Klaganden förmälde sig derjemte vara redo att vid en blifvande undersökning styrka förhållandet, förutom genom de personer, hvilka afgifvit omförmälda intyg, jemväl genom afhörande af de åtta betingsarbetare, som allt ifrån April månad 1873 varit och äfven den ifrågavarande förrättningsdagen voro sysselsatte med grufarbete å Tvärgrufvans botten. Vidare erinrade klaganden, hurusom förklarandens sätt att behandla frågan om denna utmålsanläggning fått en ganska stor praktisk betydelse för klaganden,

enär vid förrättningen den 9 Juni 1873 jordegaren, ehuru kallad, icke infunnit sig, hvarföre, om utmålsläggningen för Tvärgrufvan då egt rum, klaganden varit ensam egare till grufvan, under det att, när förrättningen sedermera på hösten samma år verkställdes, jordegaren infann sig och bevakade sin rätt, så att klaganden blef egare endast till halfva grufvan; och anhöll klaganden slutligen, att saken måtte genom undersökning vinna vederbörlig utredning, dervid klaganden vore villig att tillhandagå med bevisning och jemväl vidkännas de kostnader, som tilläfventyrs kunde drabba angifvaren.

I den skrifvelse till Advokatfiskalsembetet i Kongl. Svea Hofrätt, genom hvilken jag förordnade åtal mot Bergmästaren yttrades, att hvad först anginge Bergmästarens öfverklagade förfarande vid utmålsförrättningen den 9 Juni 1873, så enär klaganden erbjudit sig att med vittnen styrka, att det af Bergmästaren uppgifna förhinder för förrättningens företagande ej i verkligheten förefunnits vid en af de grufvor, åt hvilka utmål sökts, och hvilken enligt klagandens påstående skulle hafva vid tillfället varit för undersökning tillgänglig, borde tillfälle beredas klaganden att vid domstol i orten få förebringa den bevisning, hvaraf han i omförmälda hänseende ville sig begagna, samt att den ansvarstalan, som härutinnan skulle mot Bergmästaren föras, finge lämpas efter den utredning om rätta förhållandet, som den förebragta bevisningen kunde gifva vid handen.

Vidkommande derefter det i andra och tredje punkterna öfverklagade dröjsmål med expedierande af dels protokoll öfver utmålsförrättningar och dels mutsedlar, funne jag Bergmästarens förklaring icke vara tillfredsställande. Den stora tillvexten i göromål utgjorde för Bergmästaren giltig anledning ej mindre att öka det enskilda skrifvarebiträde, som deraf påkallades, än ock att begagna den naturliga och i gällande Grufvestadga jemväl uttryckligen anvisade utvägen, att hos Bergsöfverstyrelsen begära erforderligt embetsbiträde. Liknande utvägar måste tidt och ofta anlitas af underdomarena på landet; och lika litet, som för dem öfverhopande göromål finge gälla såsom ursäkt för eftersättande af expeditionstaxans föreskrifter, lika litet borde Bergmästaren på sådant skäl påräkna eftergift i sina enahanda åligganden. Hvar och en, som sökte någon embetsåtgärd hos en myndighet i den ordning gällande lag och författningar bjöde, egde obestridlig rätt att fordra, det myndighetens verksamhet skulle utöfvas på det sätt, lagen föreskrefve, ärendenas mängd måtte vara större eller mindre; och bruste något i denna verksamhet, hvilade ansvaret derför på myndighetens laglige utöfvare,

hvilken det åläge att tillse, att embetet icke finge för bristande arbetskrafter ligga nere.

Sedan vitnesförhör rörande ofvanberörda omständigheter egt rum vid Folkare Häradsrätt samt Advokatfiskalsembetet med afseende å beskaffenheten af den bevisning, som dervid blifvit förebragt, funnit sig föranlåtet att icke framställa någon ansvarstalan mot Bergmästaren för det förmenta tjenstefel, som klaganden under förut omförmälda första punkt velat föra honom till last, meddelade Kongl. Hofrätten *utslag den 11 Mars 1875* af innehåll: att emedan Bergmästaren vidgått hvad honom blifvit fördt till last, och hvad han anfört derom, att han af andra embetsgöromål hindrats från att inom den för hvarje fall i lag stadgade tid vidtaga föreskrifna embetsåtgärder och meddela expeditioner i ofvan omförmälda ärenden, icke vore af beskaffenhet att kunna föranleda till hans befriande från ansvar i målet, pröfvade Kongl. Hofrätten rättvist döma honom, dels för det han icke inom den i 19 § af Kongl. Förordningen den 30 November 1855 stadgade tid tillhandahållit klaganden protokoll öfver ofvan berörda utmålsförrättning, att jemlikt nyssnämnda lagrum samt 24 Kapitlet 5 § Rättegångsbalken böta tjugufem daler med tolf kronor 50 öre, Konungens ensak, deraf dock Advokatfiskalen undfinge hälften, dels ock för det han icke inom den i 5 § af Grufvestadgan den 12 Januari 1855 bestämda tid af en månad efter emottagandet af femtiotvå ansökningar angående inmutning vidtagit den förberedande åtgärd, som i två af de anmärkta fallen ansetts erforderlig, eller angående öfriga ansökningar meddelat skriftligt beslut, att jemlikt 25 Kapitlet 17 § Strafflagen böta etthundra kronor till Kronan.

Detta utslag har vunnit laga kraft.

Uti embetsberättelsen till 1874 års Riksdag omförmäldes (sidd. 57—61) ett åtal emot Polisintendenten i Stockholm för origtig tillämpning af 1846 års Stadga angående försvarslöse och till allmänt arbete förfallne personer, i fråga om hustrun Magdalena Hägerbäck. Öfver Kongl. Svea Hofrätts utslag i detta mål anförde Polisintendenten underdåniga besvär; men i *nådigt utslag den 29 April 1874* — som icke inkom till Justitie-ombudsmans-expeditionen förr än embetsberättelsen till 1875 års Riksdag redan var afgifven — har Kongl. Maj:t förklarat skäl icke vara anfördt, som uti Hofrättens utslag kunde verka ändring.

Uti en till mig ingifven skrift anförde Arrendatorn af Roma Kungsgård M. klagomål deröfver, bland annat, att Häradshöfdingen i Gotlands norra domsaga, hvilken med vederbörligt biträde den 24 Augusti 1874 påbörjat och den 26 i samma månad afslutat laga syn å berörde kungsgård, under fortgången af förrättningen till M., som enligt det mellan honom och Kongl. Kammar-Kollegium upprättade arrendekontrakt om kungsgården skolat gälda de med syneförrättningen förenade kostnader, framstält anhållan att för uppsättning af protokollen öfver synen få åtnjuta ersättning, beräknad efter åtta expeditionsdagar, samt sedan M. dertill lemnat medgifvande, under vilkor, att Häradshöfdingen behöfde så många dagar för protokollens skriftliga affattande och till åtnjutande af en slik ersättning vore lagligen berättigad, i protokollet origtigt antecknat, att M. ovilkorligen medgifvit den äskade ersättningen och i utslaget låtit tillägga sig godtgörelse för, bland annat, åtta expeditionsdagar med tillhopa femtiosex kronor. Vid klagoskriften voro fogade dels Synerättens den 8 September 1874 meddelade utslag, som utvisade, att Synerätten tillagt Ordföranden ersättning för syneförrättningen med nittiotre kronor, från hvilket belopp dock skulle afgå sex kronor för tre dagars kosthåll, dels ock en bevittnad afskrift utaf en af Häradshöfdingen den 26 Augusti 1874 å M. utställd och qvitterad räkning, enligt hvilken Häradshöfdingen för ifrågavarande syneförrättning fört sig till godo ersättning för en rese-, tre förrättnings- och åtta expeditionsdagar med sammanlagdt åttatiofyra kronor samt för skjuts fram och åter från förrättningsstället efter en väglängd af tillhopa tre mil med nio kronor, men från räkningens slutsumma afdragit sex kronor för kost och logis, som han hos M. åtnjutit.

I det yttrande, som i anledning af berörda klagan affordrades Häradshöfdingen, anförde han hufvudsakligen, att då M. medgifvit, att Häradshöfdingen finge tillgodoräkna sig åtta expeditionsdagar, den klagan, M. deröfver framstält, närmast anginge honom sjelf, men att om M. icke skulle hafva uttryckligen tillerkänt Häradshöfdingen rätt till ersättning för berörda expeditionsdagar, han likväl vore lagligen berättigad att få åtnjuta en slik förmån. Till stöd för denna åsigt anförde Häradshöfdingen, att uti den expeditionstaxa, som gälde före Kongl. Förordningen angående expeditionslösen den 30 November 1855, stadgades, att domaren vore skyldig att qvarstanna å förrättningsstället, till dess protokollet öfver förrättningen blifvit uppsatt och underskrifna exemplar deraf till vederbörande utlemnade, hvaremot nu gällande förordning berättigade domaren att i sitt hemvist uppsätta protokollet samt ombesörja expedierandet af detsamma. Sistberörda bestämmelse, som antagligen framkal-

lats af de olägenheter, som i särskilda fall för domaren uppstode, då han nödgades uppehålla sig å förrättningsstället under protokollets uppsättning och expedierande, kunde derför icke innefatta något förbud för domaren att för sistnämnda ändamål qvarstanna å förrättningsstället samt vid sådant förhållande desto mindre utgöra något hinder för domaren att beräkna sig till godo såkallade expeditionsdagar, som meningen med nu gällande förordning om expeditionslösen ingalunda varit att minska utan snarare att öka domarens inkomster.

Med denna förklaring ansåg jag mig icke kunna åtnöjas utan uppdrog i skrifvelse den 3 December 1874 åt Advokatfiskalsembetet i Kongl. Svea Hofrätt att lagligen tilltala Häradshöfdingen för hvad honom uti öfverklagade hänseendet blifvit till last fördt.

I berörda skrifvelse yttrades hufvudsakligen, att de särskilda lagstadganden, som hade afseende å sådana förrättningar som den ifrågavarande, återfunnos dels i *Kongl. Kungörelsen angående utarrenderande af kungsgårdar och kungsladugårdar den 17 December 1799*, hvilkens 14 § i hithörande delar lydde sålunda: »Vid tillträdet af kungsgården kommer laga af- och tillträdessyn att hållas af Häradshöfding och Nämnd uti Kronofullmäktiges närvaro, som af Landshöfdingen förordnas. Vid denna syn böra alla skyldigheter, såväl för af- som tillträdaren, med noggranhet och laga ansvar urskiljas, pröfvas och dömas; hvarefter, så länge arrendet varar, hvart femte år ekonomisk besigtning utaf Kronofogden med Nämnd hålles, hvarvid efterses om något i arrendevilkoren och de skyldigheter, som arrendatorn efter syn och laga kraft vunna utslag ålegat uppfylla, blifvit uraktlåtet, och i händelse sådant befinnes, bör laga syn genast, men eljest hvart tionde år verkställas. — — — Vid dessa syner, hvartill *den kostnad, som efter förra författningar eger rum, af arrendatorn bestås*, pröfvas, huruvida kontraktet blifvit fullgjordt eller arrendatorn detsamma förverkat»; dels i *Kongl. Brefvet den 13 Augusti 1766*, kungjordt genom Kongl. Kammar-Collegii Cirkulär den 31 Oktober samma år, hvars 18 § stadgade följande: »Hvart tredje år hålles ekonomisk besigtning af kronobetjeningen och hvart sjette år laga syn i Landshöfdingens eller dess ombuds närvaro, efter hvad förut stadgadt är. På lika sätt skall ock laga af- och tillträdessyn förrättas utan något annat arvode för synemännen än som för syner å militieboställen bestås»; och dels i *Kongl. Resolutionen på krigsbefälets allmänna besvär af den 11 Januari 1757*, hvars 37 § lydde sålunda: »Kongl. Maj:t har redan igenom åtskilliga resolutioner förklarat, att hvarken Häradshöfdingar och Landtmätare eller Nämnden med flere kronobetjente böra fordra eller taga någon betalning för deras förrättningar i publika ärenden, samt

hvilka förrättningar vid boställen anses publika; åliggande alltså bemälde embetsmän och betjente att vid ansvar ställa sig samma resolution till efterrättelse och i fall vederbörande boställshafvare deremot ändock skulle ske något för när, så hafve den lidande att lagligen tilltala den, som således sig förbryter».

Vid jemförelse emellan nyss anförda lagrum samt 10 § af *1752 års Boställsordning* och *Kongl. Krigs-Collegii Cirkulär den 3 Maj 1757*, som föreskrefve, att vid syn å militieboställen arvode bestodes endast åt Bygg- och Murmästaren, syntes det mig vara satt utom allt tvifvel, att domaren vid en sådan förrättning som den ifrågavarande icke egt undfå någon ersättning. Det skulle visserligen deremot kunna anmärkas, att stadgandet i 18 § af Kongl. Brefvet den 13 Augusti 1766, att synemännen icke fingo åtnjuta något arvode, närmast vore att hänföra till den i samma punkt omnämnda laga af- och tillträdessyn, men berörda omständighet fann jag desto mindre kunna utgöra ett giltigt skäl för antagande, att detta påbud icke egde tillämpning jemväl på den uti en föregående punkt omförmälda laga syn, som lagstiftaren redan i 37 § af Kongl. Resolutionen den 11 Januari 1757 uttalat den allmänna grundsatsen, att domaren jemte de flere der uppräknade embets- och tjenstemän icke egde åtnjuta någon ersättning för deras förrättningar i »publika ärenden».

Ett ytterligare stöd för denna min åsigt trodde jag förefinnas i *Kongl. Kungörelsen den 30 December 1863*, som uttryckligen medgåfve Nämndemän ersättning för deras närvaro vid *laga syner* å bortarrenderade kungs- och kungsladugårdar, hvilket stadgande naturligtvis icke varit erforderligt, om de förut egt lagligt anspråk på slik ersättning.

Men, fortfor jag, det vore icke ensamt det förhållande, att Häradshöfdingen beräknat sig till godo rese- och traktamentsersättning för syneförrättningen, utan fast hellre den omständighet, att han ansett sig kunna föra sig till godo ersättning för så kallade expeditionsdagar, som jag i denna sak funnit anmärkningsvärdt. Häradshöfdingen hade såsom ett slags ursäkt i sistberörda hänseende åberopat, att M. skulle dertill hafva lemnat sitt medgifvande, samt, för sitt förfarande i öfrigt, velat finna stöd i den omständighet, att äldre författningar rörande expeditionslösen såsom en ovilkorlig skyldighet föreskrefve domaren att stanna å förrättningsstället, intill dess protokollet blifvit uppsatt och expedieradt, och då nu gällande förordning om expeditionslösen deremot medgåfve domaren att verkställa samma arbete i sitt hemvist, innefattade dock detta stadgande ingalunda förbud för honom att utarbeta och expediera protokollet å förrättningsstället, i hvilket sistnämnda fall doma-

ren desto heldre skulle vara berättigad till ersättning för expeditionsdagar, som afsigten med berörda Förordning snarare varit att öka än minska domarens inkomster.

Om nu också M. skulle, på sätt Häradshöfdingen föreburit, hafva medgifvit denne att beräkna ersättning för expeditionsdagarne, så syntes mig denna omständighet, vare sig M:s medgifvande varit uttryckt i de ordalag, protokollet angåfve, eller i dem, M. i klagoskriften uppgifvit, icke inverka på saken ur den synpunkt, ur hvilken densamma enligt min tanke borde bedömas. Såsom allmänt giltig finge väl den grundsats uppställas, att domaren för det arbete, han å embetets vägnar uträttade, icke egde fordra än mindre taga annan ersättning, än den lagen uttryckligen föreskrefve. Tillämpad på förevarande fall innebure denna grundsats att, om domaren icke vore lagligen berättigad till ersättning för den tid, som åtgått till protokollets uppsättande och expedierande vid syneförrättningen, den enskilde partens medgifvande dertill icke kunde tillägga honom ett slikt berättigande, lika litet som detta medgifvande lände domaren till befrielse från ansvar, då hans derpå grundade förfarande blefve föremål för laga beifran.

Hvad åter anginge Häradshöfdingens påstående, att han, — äfven oberoende af mera nämnda medgifvande —, skulle hafva varit lagligen berättigad att åtnjuta ersättning för expeditionsdagarne vid sådana förrättningar, som den nu ifrågavarande, så ville jag ingalunda förneka, att enligt nu gällande lagstiftning det låge i domarens fria skön att vare sig å förrättningsstället eller annorstädes utarbeta protokollet allenast detsamma blefve expedieradt inom den tid och på det sätt Kongl. Förordningen den 30 November 1855 bestämde, men för att deraf skulle kunna dragas den slutsats, Häradshöfdingen antagit, nemligen att domaren egde åtnjuta ersättning för expeditionsdagar, förutsattes en vigtig omständighet, som han uti sin bevisning endast lösligen antydt, eller att domaren enligt äldre författningar varit berättigad att beräkna expeditionsdagar, då han skolat å förrättningsstället utarbeta protokollet. En sådan bevisnings genomförande läte sig svårligen verkställas, då, såvidt jag kunnat finna, ersättning för expeditionsdagar till ständige domhafvande i vår lagstiftning vore okänd. Endast åt extra domare i brottmål omförmäldes en dylik ersättning i Kongl. Brefvet den 5 Juni 1822, kungjordt genom Kongl. Svea Hofrätts universal den 20 i nämnde månad. Häradshöfdingens anspråk på ersättning för expeditionsdagar saknade således uppenbarligen allt stöd af lag.

Slutligen anförde jag, att då det klandrade förfaringssättet vittnade om en i hög grad origtig uppfattning af gränserna för en domares rät-

tigheter och hvad för honom vid utöfning af embetet kunde vara tillbörligt, jag desto mindre ansåge mig böra lemna detsamma obeifradt, som af den afgifna förklaringen visade sig, att Häradshöfdingen långt ifrån att erkänna det fel, hvartill han, enligt mitt förmenande, gjort sig skyldig, sökt att med skäl, som icke ur någon synpunkt kunde anses nöjaktiga, försvara detsamma.

Efter förutgången skriftvexling meddelade Kongl. Svea Hofrätt *utslag den 26 Oktober 1875* af innehåll: att som upplyst och ostridigt vore, att Häradshöfdingen vid ifrågavarande af honom såsom domare i Gotlands norra domsaga förrättade syn påfört Arrendatorn M. ersättning för resan till och från förrättningsstället samt för traktamente under tre förrättningsdagar och åtta expeditionsdagar tillhopa nittiotre kronor och deraf, efter afdrag af sex kronor för det Häradshöfdingen tre dagar erhållit kost och husrum å stället, uppburit åttiosju kronor; alltså och då Häradshöfdingen icke varit berättigad att för sin berörda embetsförrättning af M. uppbära någon godtgörelse, hvarom han det oaktadt med denne inlåtit sig i underhandling, pröfvade Kongl. Hofrätten, som ansåg Häradshöfdingens nämnda olagliga och oskickliga beteende i domareembetet hafva härrört allenast af oförstånd, rättvist, i förmågo af 25 Kapitlet 17 § Strafflagen, döma honom att derför böta etthundrafemtio kronor, hvilka böter skulle tillfalla Kronan, hvarförutan Häradshöfdingen förpligtades att till M. återbära åttiosju kronor och ersätta honom lösen för Kongl. Hofrättens utslag med tre kronor femtio öre.

Emot detta utslag äro underdåniga besvär å vederdelosidan anförda.

Verksegaren W. hade uti en till mig ingifven skrift anfört, att Nämnden uti Njurunda tingslags Häradsrätt skulle i strid mot Rättens Ordförandes mening hafva genom utslag den 18 Februari 1873, uti ett vid bemälde Häradsrätt anhängigt mål emellan Per Persson i Skottsund, å ena, samt W. å andra sidan, angående skuldfordran, gjort sig skyldig till origtigt domslut, i det att W. mot Per Perssons omstämda fordran icke fått njuta qvittning för sin egande genfordran, fastän denna varit klar, ostridig och förfallen, samt i följd deraf yrkat, att Nämnden måtte varda ställd under tilltal för missbruk af sin domaremakt och förpligtad att ersätta W. den kostnad och skada, som genom det felaktiga domslutet honom tillskyndats.

Af ett vid klagoskriften fogadt utdrag af Häradsrättens dombok för

den 4 December 1872 inhemtades att, sedan ofvanbemälde Per Persson till tinget instämt W. under yrkande, att som denne, vid en af Per Persson för Jonas Mikael Söderbloms i Essviken Sterbhusdelegares räkning förrättad auktion, för 96 kronor 75 öre inropat ett kokreatur men uraktlåtit att derför lemna betalning, W. måtte varda ålagdt att genast utgifva berörda belopp med ränta derå från förfallodagen, samt W. under erkännande af krafvets rigtighet yrkat qvittning för sin hos Söderbloms sterbhusdelegare innehafvande genfordran och för sådant ändamål företett dels en af bemälde Söderblom den 17 Juni 1865 till förre Torparen Olof Nilsson i Svedje utfärdad men sedermera å W. transporterad skuldförbindelse å 21 kronor jemte ränta, att gäldas vid anfordran, och hvarå enligt anteckning å förbindelsen 10 kronor blifvit afbetalda, och dels ett den 26 November 1870 till W. eller ordres utgifvet skuldebref å 100 kronor med laga ränta att likaledes vid anfordran betalas, men Per Persson mot W:s qvittningsanspråk invändt att, enär den efter Söderblom upprättade bouppteckning utvisade, att skulderna i boet öfverstege tillgångarne, så att, om alla fordringsegare skulle få åtnjuta lika rätt, W. enligt en af Per Persson verkställ uträkning icke egde utbekomma mer än 47 procent eller 53 kronor; så hade Häradsrätten genom ifrågavarande utslag, hvarom Nämnden sig enhälligt förenat, stadgat att, enär W. medgifvit rigtigheten af den till stöd för krafvet åberopade räkning men icke kunde anses berättigad att åtnjuta qvittning för sin genfordran till högre belopp, än Per Persson medgifvit eller 53 kronor, W. skulle vid äfventyr af utmätning till Per Persson utgifva återstående 43 kronor 75 öre äfvensom ersätta rättegångskostnaden med 10 kronor 25 öre; hvaremot Rättens Ordförande, då Per Persson erkänt rigtigheten af de utaf W. till stöd för dennes yrkande om qvittning ingifna skuldsedlar å tillhopa 111 kronor samt den omständighet att W., i händelse Söderbloms fordringsegare skulle erhålla lika betalning hvar i förhållande till sin fordran, ej kunde utfå så mycket, som svarade mot W:s skuld till Söderbloms sterbhus, icke lagligen inskränkte W:s rätt till qvittning för hela sin genfordran, under åberopande af 4 kapitlet 7 § Utsökningsbalken, förklarat W. vara berättigad att qvitta sin fordran mot sin skuld till Söderbloms sterbhus samt i följd deraf ogillat käromålet.

Sedan jag på derom framställd begäran från ständige Domhafvanden i orten erhållit uppgift på de personer, som vid fattandet af ifrågavarande domslut suttit såsom ledamöter i Nämnden, och desse lemnats tillfälle att öfver klagoskriften sig yttra, emottog jag från dem förklaring, i hvilken de, under åberopande af 17 kapitlet Handelsbalken, som

utvisade, i hvilken ordning borgenär egde rätt att utfå betalning af en gäldbunden persons egendom, förmälde sig anse det af dem fattade beslut vara lagligen grundadt, enär det icke funnes någon lag, som berättigade en borgenär att bereda sig qvittning för den fordran, han innehade hos en gäldbunden person, genom att verkställa inrop å auktioner, som efter denne kunde blifva hållna, samt dessutom de reverser, för hvilka W. yrkat qvittning, icke varit till betalning förfallna.

Vid betraktande af hvad sålunda förekommit, framstälde sig först den anmärkning, hvilken träffade såväl Ordföranden i Häradsrätten som Nämnden, nemligen att, ehuru Per Persson icke, såvidt handlingarna utvisade, företett någon fullmagt att tala och svara för delegarne i Jonas Mikael Söderbloms sterbhus, Häradsrätten likväl för godt antagit hans erkännande af de utaf W. framlagda skuldebref, som bemälde Söderblom i lifstiden utgifvit och för hvilka W. fordrade qvittning mot sterbhusets hos honom egande, i stämningen omförmälda fordran, samt utan sterbhusdelegarnes hörande inlåtit sig i bedömande af samma skuldebrefs gällande kraft i fråga om qvittning; men då detta Häradsrättens förfarande icke blifvit öfverklagadt och ej heller veterligen vållat någon skada, ansåge jag mig icke ega fog att göra det till föremål för åtal.

Annat vore åter förhållandet med det slut i saken, hvartill Häradsrätten kommit och som både vore öfverklagadt och uppenbarligen hade ledt till verkligt förfång för klaganden. När dennes vid Häradsrätten förevisade fordringsbevis voro ställda att vid anfordran betalas, voro de ock — ehvad Förklarandena deremot utan anförande af ringaste skäl invändt — *förfallna;* när vidare Häradsrätten antog Per Persson såsom behörig att å delegarnes i Söderbloms sterbhus vägnar yttra sig angående nämnda fordringshandlingars rigtighet och han erkände dem såsom rigtiga, var också den på dem grundade skulden till W. *klar* och *ständig.* Vid sådant förhållande funnes det tvifvelsutan, i trots af Förklarandenas bestridande, tydlig lag, emot hvilken Häradsrättens utslag strede, och denna lag vore § 7 i 4 kapitlet Utsökningsbalken, som hade följande lydelse: »*Nu tillstår gäldenären gäld sin, men vill den qvitta med någon fordran hos borgenären* — detta var här händelsen —: *finner Konungens Befallningshafvande* — här domstolen, som i ty mål har fullt lika god pröfningsrätt som Konungens Befallningshafvande, — *samma fordran klar, ständig och förfallen; då må gäld mot gäld qvittas, så långt den räcker.*» Det vore tydligen mot detta sista moment, som bjöde, att gäld skulle mot gäld qvittas, *så långt den räckte,* som Häradsrättens utslag felade. Det medgåfve qvittning, men endast till en del, och gränsen för

qvittningsrätten hade de, som om utslaget sig förenat, velat finna uti stadgandet i 16 § af 17 kapitlet Handelsbalken. Häri låge grunden till misstaget, ett misstag, för hvilket personer, som utan verklig insigt i lagens inre sammanhang tilltrodde sig att i strid mot den, hos hvilken en dylik insigt kunde fordras och förutsättas, tolka lagen, lätteligen sig utsatte. Det 17 kapitlet i Handelsbalken, som hade till öfverskrift »*om borgenärs rätt och företräde för hvarannan till gäldbunden egendom*», följde omedelbart efter 16 kapitlet i samma balk, som handlade om, *huru gäldenär må gods sitt till dess borgenärer på en gång afstå.* Denna yttre omständighet ensam och utan afseende på kapitlets innehåll gåfve tydligen vid handen, att fråga vore om konkurs och att den i sagda kapitel stadgade förmånsrätts-ordning endast afsåge förhållandet emellan borgenärer i konkurs. Att då i en skuldfordringstvist emellan personer, af hvilka ingendera vore under konkurs, tillämpa ifrågavarande kapitels stadganden, strede följaktligen emot »lagens rätta grund och mening.» Dertill komme, att i det klandrade domslutet en så otillförlitlig uppskattning af tillgångarne i ett sterbhus, som bouppteckningsvärdena vore, blifvit lagd till grund för den medgifna qvittningen. Det borde icke vara Nämnden obekant, att i bouppteckningar tillgångarnes fulla värde icke plägade utsättas, och att det således kunnat inträffa att, ehuru bouppteckningen upptoge större skulder än tillgångar, dessa senare vid en skeende försäljning visat sig hafva lemnat medel till skuldernas gäldande efter deras fulla belopp, eller till större del deraf, än den i utslaget bestämda, så att äfven i det afseendet klaganden blifvit i följd af Häradsrättens utslag oförskyldt lidande; ty om också — såsom Förklarandena invändt — det icke gåfves någon lag som uttryckligen berättigar en fordringsegare att å auktion i gäldenärens bo göra inrop och dermed qvitta sin fordran, låge likväl denna rättighet i sakens natur, hvarföre icke heller någon lag funnes, som förbjöde sådant, derest gäldenären icke befunne sig i konkurstillstånd och försäljningen alltså skedde för konkursmassans, ej för gäldenärens egen, räkning.

Då de origtiga åsigter rörande lagtillämpning, som i berörda hänseenden sig yppat ej mindre i Häradsrättens utslag än ock i Förklarandenas afgifna yttrande, skulle kunna i framtida domslut göra sig gällande, ansåg jag till förekommande deraf mig ej böra lemna dem obeifrade, utan uppdrog i skrifvelse den 16 September 1874 åt Advokatsfiskalsembetet i Kongl. Svea Hofrätt att ställa Nämnden under åtal på de skäl, jag här ofvan anfört.

Efter det härom i vanlig ordning skriftvexlats, meddelade Kongl. Hofrätt *utslag den 11 Maj 1875* och yttrade: att, som, med afseende å

hvad i målet förekommit, Häradsrätten genom ofvanberörda utslag icke kunde anses hafva meddelat origtig dom i det af Advokatfiskalen anmärkta afseende, så funne Kongl. Hofrätten Advokatfiskalens talan i målet icke kunna bifallas; men vederparternas anspråk på ersättning för förklaringskostnaden lemnades utan afseende *).

Med detta Kongl. Hofrättens utslag har jag icke åtnöjts, utan anmodat Advokatfiskalsembetet att, under åberopande af hvad i Kongl. Hofrätten blifvit andraget, hos Kongl. Maj:t anföra underdåniga besvär, och yrka den ändring i Kongl. Hofrättens utslag, att de derstädes af Advokatfiskalsembetet framstälda ansvars- och ersättningspåståenden måtte af Kongl. Maj:t i nåder bifallas.

Häktade pigan Hedvig Charlotta Blomberg hade uti en af Bevakningsbefälhafvaren vid kronohäktet i Eskilstuna insänd skrift fört klagan deröfver att, då hon, såsom misstänkt för stöld, måndagen den 9 Februari 1874 inställts till förhör inför poliskammaren i Eskilstuna, der Borgmästaren i nämnde stad fört ordet, Borgmästaren under ransakningen tidt och ofta tilltalat henne i skymfliga ordalag, hvilka, då de uttalades under rytande, slående i bordet och hotfulla åtbörder, enligt klagandens förmenande, hvarken kunde vara tillåtna ej heller öfverensstämde med det lugn och den värdighet, domarens kall kräfde. Till bestyrkande af angifvelsen åberopades tolf i klagoskriften namngifne personer såsom vittnen, hvarförutan bemälde Bevakningsbefälhafvare samt en Vaktkonstapel uti ett å klagoskriften tecknadt intyg förklarade, att de, som begge vid polisförhöret närvarit, kunde vitsorda rigtigheten af hvad Blomberg i klagoskriften anfört.

---

*) Från detta beslut var en ledamot skiljaktig och yttrade:

Som Häradsrättens ifrågavarande utslag, enligt hans tanke, vore uppenbart origtigt derutinnan, att, ehuru Per Persson medgifvit rigtigheten af de två, utaf W. åberopade skuldebrefven, utgifna af Jonas Mikael Söderblom i lifstiden, det ena den 17 Juni 1865, hvilket blifvit å W. öfverlåtet och hvarå återstode oguldne elfva kronor jemte ränta, och det andra den 27 November 1870 till W. eller ordres å ett hundra kronor med ränta, samt W. till följd deraf och då skuldebrefven varit vid anfordran till betalning förfallna, lagligen egt rätt att qvitta hela sin skuld för auktionsropet i Jonas Mikael Söderbloms sterbhus med nittiosex kronor 75 öre emot motsvarigt belopp af sin berörda genfordran, Häradsrätten likväl i utslaget, enligt Per Perssons medgifvande, tillerkändt W. qvittningsrätt för endast femtiotre kronor och förpligtat honom att, vid äfventyr af utmätning, emot qvitto utgifva återstående fyratiotre kronor 75 öre och såsom ersättning för rättegångskostnaden tio kronor 25 öre; alltså och då Nämndemännen, hvilka i strid mot Ordförandens mening sig om samma beslut förenat, följaktligen vore för detsamma ansvarige, pröfvade bemälde Hofrättsledamot rättvist att fälla Nämndemännen för det de af oförstånd fält oriktig dom, att hvar för sig böta tjugufem kronor till kronan och att gemensamt eller hvilken gälda gitte till W. utgifva berörda fyratiotre kronor 75 öre jemte rättegångskostnaden vid Häradsrätten, tio kronor 25 öre.

Borgmästaren, åt hvilken lemnades tillfälle att öfver klagoskriften sig yttra, anförde i afgifven förklaring hufvudsakligen att, då Blomberg, som förut varit straffad för hustjufnad samt derefter gjort sig misstänkt för flera stölder, under ransakningen med ovanlig fräckhet i ton och åtbörder uppdukat en mängd af uppenbara osanningar och på upprepade frågor af Borgmästaren, hvarifrån hon bekommit en del af de saker hon innehaft, icke velat gifva något svar, Borgmästaren slutligen, möjligtvis med något högre röst, låtit undfalla sig ett mot henne rigtadt skymford samt, när hon efter förhörets slut skulle utföras, till ledamöterna i Rätten yttrat, såsom orden fallit: »detta var en tjufkona af äkta skrot och korn».

Då klaganden, med åberopande af flera vittnen och bifogande af skriftliga intyg från två personer, sökt styrka den förnärmelse, hon öfverklagat, och dessa intyg icke i allo af Borgmästaren förnekats, ansåg jag mig desto mindre böra undandraga mig att lemna klaganden det biträde, hvaraf hon vore i behof för att få sitt anspråk på upprättelse lagligen pröfvadt, som saken i min tanke rörde icke blott den enskildes rätt utan jemväl domare-embetets anseende, till hvars bevarande det vore af vigt att förgätenhet och åsidosättande af embetets tillbörliga värdighet, der de befunnos verkligen hafva egt rum, icke lemnades obeifrade; hvarföre jag uppdrog åt Advokatfiskalsembetet i Kongl. Svea Hofrätt att ställa Borgmästaren under åtal samt, efter det de uppgifna vittnena äfvensom Bevakningsbefälhafvaren och Vaktkonstapeln blifvit vid domstol i orten på ed hörde och sina vittnesmål afgifvit, emot Borgmästaren föra den talan, hvartill lag och sakens utredda beskaffenhet föranledde.

Sedan efter Kongl. Hofrättens förordnande undersökning i målet blifvit inför Rådstufvurätten i Eskilstuna hållen, meddelade Kongl. Hofrätten utslag *den 11 Mars 1875*, hvari Kongl. Hofrätten, med ogillande af de jäfsanmärkningar, som af Borgmästaren framstälts mot tvänne i målet hörda vittnen, beträffande sjelfva saken yttrade att, emedan genom hvad Borgmästaren erkänt och vittnen berättat ådagalagdt vore, att Borgmästaren, då han den 9 Februari 1874 såsom Ordförande i poliskammaren i Eskilstuna derstädes hållit förhör med Hedvig Charlotta Blomberg, förolämpat henne med smädliga ord, på sätt att förolämpningen väckt synnerligt uppseende, och jemväl i öfrigt uppfört sig opassande, pröfvade Kongl. Hofrätten rättvist döma Borgmästaren, för hvad honom sålunda till last kommit, att, jemlikt 4 kapitlet 1 §, 16 kapitlet 9 § samt 25 kapitlet 17 § Strafflagen, böta etthundrafemtio kronor, som tillfölle kro-

nan, hvarförutan Borgmästaren förpligtades att i vittnesersättningar utgifva tillhopa femton kronor.

Detta utslag har vunnit laga kraft.

Uti en till mig ingifven skrift klagade Gårdsegaren J. i Vadstena deröfver, att vice Pastorn i nämnde stad uti ett prestbevis, det han på begäran utfärdat åt klagandens omyndige son, infört, att denne blifvit genom Rådstufvurättens i Vadstena utslag den 23 Mars 1874 ådömd bötesansvar för första resan snatteri, samt oaktadt han gjorts uppmärksam på olagligheten af denna anteckning icke kunnat förmås att utfärda annat prestbevis än sådant, hvari ofvan omförmälda förbrytelse varit utsatt; och som berörda prestbevis, hvilket fanns bilagdt klagoskriften, uppenbarligen var stridande emot Kongl. Förordningen angående förändrade stadganden i afseende å frejdbetyg, som af presterskapet meddelas, den 20 Januari 1865, jemförd med Kongl. Förordningen den 28 November 1873, anmälde jag, med stöd af § 1 i Kongl. Cirkulärbrefvet den 7 December 1787, uti skrifvelse den 18 Oktober 1875 bemälde vice Pastors öfverklagade förfarande hos Domkapitlet i Linköping under yrkande, att vice Pastorn måtte tilldelas sådan tjenlig varning och tillagd förmaning, som 1 § i Kongl. Cirkulärbrefvet den 21 Augusti 1786 föreskrefve, äfvensom att Domkapitlet ville på samma gång klagoskriften och mitt ifrågavarande yrkande meddelades vice Pastorn, tillika förständiga denne, att genast utfärda och till klaganden aflemna nytt, med gällande författningar öfverensstämmande prestbetyg åt hans förrbemälde son.

Domkapitlet meddelade deröfver utslag *den 17 November 1875* af innehåll att, då uppenbart vore, att förutnämnda prestbevis genom den deri förekommande anmärkningen, att yngligen J. blifvit bötfäld för första resan snatteri, stode i strid mot åberopade Kongl. Förordningen den 20 Januari 1865, jemförd med Kongl. Förordningen den 28 November 1873, funne Domkapitlet rättvist att vice Pastorn detta allvarligen förehålla, med förständigande för honom att framdeles i denna del ställa sig lag och författningar till efterrättelse, så kärt honom vara ville att strängare påföljd undgå.

Med detta utslag har jag åtnöjts.

Ledamoten af Riksdagens Andra Kammare Carl Anders Larsson i Maspelösa, hade uti en till mig ingifven skrift anfört att, ehuru, till följd af Riksdagens bifall till Kongl. Maj:ts nådiga framställning, kronobrefbäringsskyldigheten upphört med utgången af år 1873, så hade likväl inom Gullbergs härad, der klaganden egde $^1/_2$ mantal kronoskatte Mellangården och $^{13}/_{24}$ mantal rusthåll Östergården Maspelösa i Flistads socken, hvilka hemmansdelar varit till kronobrefbäring anslagna och en mängd af år fullgjort detta onus, i enlighet med en af Konungens Befallningshafvande i Östergötlands län fastställd reglering, Kronans uppbördsmän icke desto mindre i de skattesedlar, som i början af år 1874 utfärdades, å 1873 års utskylder, påfört klaganden och öfriga kronobrefbäringsskyldige hemmansegare, hvilka gladt sig åt den behöfliga lindring i natura-prestationer, som genom Konungs och Riksdags ofvannämnda beslut skulle komma deras hemman till del, en kontant penningesumma, motsvarande det bidrag, som af de skjutskyldiga hemmanen i orten erlades. Sålunda hade de fått sig ålagd en ökad kontant utgift i stället att få afbörda sig sitt onus in natura, och detta utan att hafva blifvit hörde och fått sin rätt försvara. Det hade förefallit klaganden, som skulle det varit kronobetjeningens skyldighet att på laglig väg utverka ändring uti den inom fögderiet gällande reglering af skjuts- och brefbäringsskyldigheten och som det bort tillkomma vederbörande myndighet att pröfva, huruvida de från brefbäringen befriade hemmanen skulle i stället betungas med skjutsskyldighet eller icke, innan förutnämnda påföring af skjutsningsafgift på eget bevåg verkställdes. Om vid en sådan förnyad reglering håll- eller reservskjutsskyldighet kunnat åläggas de forna brefbäringshemmanen, så syntes det vara uppenbart, att den derigenom uppkommande tillökning i de skjutsskyldiga hemmanens antal borde lända samtliga dessa hemman till någon lindring, men detta hade nu icke inträffat inom Gullbergs härad, enär de förutvarande håll- och reservskjutsskyldiga hemmanen fortfarande fått betala lika stor afgift till den person, hvilken på entreprenad åtagit sig skjutsens utgörande. På förfrågan hos uppbördsmännen, huru dessa kontanta afgifter, som, på sätt redan nämndt vore, påförts de förut brefbäringsskyldiga hemmanen, redovisades, hade det svar erhållits, att desamma blifvit utbetalda till den några år förut antagne skjutsentreprenören såsom en tillökning i de afgifter, han af skjutslaget kontraktsenligt sig betingat. Detta sätt att redovisa de ifrågavarande medlen funne klaganden ännu mera rättsvidrigt, enär det väl hvarken varit Konungens ej heller Riksdagens mening, att den med kronobrefbäringens upphörande afsedda skattelindringen skulle komma skjutsentreprenörerna, i stället för jordbrukarne, till godo. Skjutsentreprenören

vid Bergs gästgifveri hade redan ingått kontrakt med de hemmansegare, som före år 1874 vore skjutsskyldige, och detta kontrakt tilländalöpte ej på flera år. Nämnde entreprenör vore följaktligen förbunden att under kontraktstiden fullgöra skjutsskyldigheten utan förhöjning i de afgifter, han sig betingat, och först vid kontraktstidens slut kunde alltså fråga väckas om de brefbäringsskyldiga hemmanens deltagande i skjutsningstungan; och om dem dervid skulle åläggas att deltaga i detta onus, så egde de dervid begagna sig af sin författningsenliga rätt att utgöra detsamma in natura utan att behöfva underkasta sig sådana kontanta utgifter, som de nu, utan att vara i saken hörde, fått vidkännas.

Med anledning deraf och då uppbördsmännens i Gullbergs härad förfarande i denna sak enligt klagandens förmenande icke kunde anses annorlunda, än att de lagt obehörig skatt och tunga på klaganden och öfriga förut brefbäringsskyldige hemmansegare, anhöll han, att jag måtte från vederbörande infordra utlåtande i ärendet, dervid han förmente det vara nödigt att afskrift af regleringen utaf skjuts- och brefbäringsskyldigheten samt entreprenadkontraktet vid Bergs gästgifveri komme mig tillhanda, likasom att utrönt blefve, om Konungens Befallningshafvande i Östergötlands län meddelat de uppbördsorder, efter hvilka kontanta afgifter blifvit de brefbäringsskyldiga hemmanen påförda i stället för deras forna onus; och öfverlemnade klaganden åt mitt bedömande, till hvilken påföljd de inkommande förklaringarna, dem han begärde att få med påminnelser bemöta, kunde föranleda, förbehållande sig det skadestånd, hvarom han kunde finna sig befogad att föra talan.

Sedan jag med öfverlemnande af ofvan berörda skrift anmodat Konungens Befallningshafvande i Östergötlands län att deröfver infordra utlåtande af uppbördsförvaltningen i Gullbergs härad och eget yttrande afgifva, så har bemälde Konungens Befallningshafvande i skrifvelse den 31 Oktober 1874 insändt utlåtande från uppbördsmännen i Gullbergs, Bobergs och Walkebo härads fögderi, Kronofogden Y. och t. f. Häradsskrifvaren E., och såsom eget yttrande anfört, att de af Konungens Befallningshafvande utfärdade uppbördsorder om indrifvande af 1873 års kronoutskylder i Gullbergs härad *icke* omfattat ifrågavarande skjutsentreprenad-afgift; utan hade samma afgift, som beräknats för år 1874 och skolat utgå förskottsvis, blifvit debiterad och uppburits på grund af vederbörande skjutsskyldiges genom sockne-ombud vid sammanträde å Bergs gästgifvaregård den 8 Juli 1872 fattade beslut och Konungens Befallningshafvandes med anledning deraf under den 7 September samma år meddelade resolution, på sätt de vid uppbördsmännens yttrande i transsumt bilagda protokollsutdrag skulle utvisa.

I ofvan bemälde uppbördsmäns yttrande anfördes, att klagandens hemmansdelar inom Flistads socken voro indelade till utgörande af hållskjuts vid Bergs gästgifvaregård; att desse hemmansdelar under de år, kronobrefbäring varit dem anförtrodd, från hållskjutsskyldigheten befriats; att hemmansdelarne, så snart kronobrefbäringen bortföll, återtagit sin egenskap af hållskjutsskyldiga hemman; att i det om skjutsens utgörande vid Berg afslutade kontrakt, hvaraf ett transsumt vid yttrandet fogades, vore föreskrifvet, att skjutsentreprenören egde att i årligt bidrag af de skjutsskyldige förskottsvis för hvarje år uppbära sjutton kronor från hvarje skjutsskyldigt hemman; att i följd deraf klagandens hemmansdelar blifvit debiterade skjutsafgift för år 1874 efter sjutton kronor för helt hemman; att de å 1873 års kronoräntor utfärdade debetsedlar, uti hvilka 1874 års skjutsafgifter voro intagna, tillställdes vederbörande under Januari månad 1874, och då skjutsskyldigheten icke inträdde förr än den 1 derpå följande Mars, hade såväl klaganden som öfrige innehafvare af f. d. kronobrefbäringshemman egt tillräcklig god tid att anmäla, det de önskade in natura afbörda sig skjutsskyldigheten, i hvilket fall de debiterade beloppen blifvit afkortade; att i nu gällande, för fem år från den 1 Mars 1873 afslutade entreprenadkontrakt om Gullbergs härads skjutsskyldighet vid Bergs gästgifvaregård, funnes föreskrifvet att, om några förändrade föreskrifter för skjutsens utgörande skulle under kontraktstiden meddelas, skjutslaget förbehölle sig rätt att uppsäga kontraktet till upphörande sex månader efter tillsägelsen; samt att i följd deraf skjutslaget, så snart det erhöll kännedom om kronobrefbäringens upphörande, egt rätt och hade bort uppsäga skjutskontraktet, då vid anställande af ny entreprenad-auktion det årliga tillskottet från hemmanen skulle blifvit icke obetydligt mindre, när flera hemman än förr i skjutsafgiften deltoge, hvarigenom således hela skjutslaget fått njuta frukten af den lindring, som med kronobrefbäringens upphörande afsågs, hvilken förmån icke, såsom klaganden tycktes antaga, borde tillkomma endast de hemman, som för tillfället hade kronobrefbäringen sig anförtrodd.

Uti en sedermera hit ingifven skrift hade klaganden, jemte det han upplyst, att utom Bergs gästgifveri äfven ett annat sådant funnes inom Gullbergs härad, nemligen Bonarp, hvadan efter Klagandens förmenande uppbördsmännen inom häradet förfarit origtigt jemväl derutinnan, att de tilldelat skjutsentreprenören vid Berg *hela* det ifrågavarande uppbördsbeloppet, ehuru den person, som på entreprenad utgjorde skjutsen vid Bonarp, bort vara lika berättigad att undfå sin proportionela andel i samma belopp, derest det funnits någon rättsgrund för medlens an-

vändande på sätt som skett, tillika, för att styrka sina uppgifter, bifogat dels protokoll den 4 September 1854 rörande kronobrefbäringen inom Flistad och Maspelösa brefbäringslag dels förslag till kronobrefbäringens utgörande i Gullbergs härad och Flistads socken den 22 Oktober 1851 och dels debetsedlar öfver krono-utskylderna af klagandens hemmansdelar i Maspelösa för åren 1871, 1872 och 1873, utvisande att klaganden under de två förstnämnda åren icke haft sig påförd någon skjutsafgift, men att han blifvit för år 1873 debiterad för sådan afgift med sjutton kronor 71 öre, ehuru han intill slutet af sistnämnda år utgjort brefbäring in natura; motsvarande nämnda afgiftsbelopp sjutton kronor för helt hemman; och då detta vore det belopp entreprenören vid Bergs gästgifveri betingat sig af hvarje skjutsskyldigt hemman, styrktes deraf, att icke den ringaste lindring kommit jordegarena till godo genom brefbäringens upphörande, ehuru detta ingått såsom hufvudmotivet i Kongl. Maj:ts proposition till 1873 års Riksdag.

Med anledning häraf och då uppbördsmännen i Gullbergs härad genom det öfverklagade förfarandet enligt klagandens åsigt förbrutit sig emot 25 Kapitlet 9 § Strafflagen, ansåge han sin hos mig gjorda anmälan desto mera befogad som han af samma uppbördsmän blifvit dertill uppmanad. Skulle deremot, fortfor klaganden, Konungens Befallningshafvande hafva meddelat uppbördsorder å dessa medels uttagande, förmodade han ansvaret böra träffa Konungens Befallningshafvande ensamt eller ock gemensamt med uppbördsmännen.

Sedan Klaganden derefter tagit del af Konungens Befallningshafvandes och uppbördsmännens till mig insända yttranden i ämnet, hade han slutligen i afgifna påminnelser erinrat, att uppbördsmännens påstående, det klagandens hemmansdelar inom Flistads socken skulle hafva varit »indelade till utgörande af hållskjuts vid Bergs gästgifvaregård», vore alldeles obestyrkt och stridde helt och hållet emot rätta förhållandet. Deremot hade han styrkt med handlingar, som bifogats hans andra skrift till mig, att hans hemman varit indelade till brefbäring och icke varit skjutsskyldige, sedan Sjögestads forna gästgifveri indrogs. Föregifvandet, att hemmanen i fråga, »så snart kronobrefbäringen bortföll», skulle hafva återtagit »deras egenskap af hållskjutsskyldiga hemman», vore desto mera origtigt som aldrig efter den tiden någon ny skjutsreglering ens varit ifrågasatt än mindre verkställd. Uppbördsmännens uppgifter syntes härleda sig från den föreställningen, att alla hemman, som icke utgjorde annat besvär, skulle vara skjutsskyldiga. Detta stridde dock emot såväl allmänna lagen som ock de om skjutsning utfärdade författningar, emedan uti § 5 af 28 kapitlet Byggningabalken hette: »nu tarfvas flera hä-

star än gästgifvaren sjelf eger hafva och hålla, då skola nästa grannar honom till hjelp komma», d. v. s. de närliggande hemmanen anslogos till reserv att skjutsa efter tur och ordning. Vidare stadgades: »är det större farväg än att skjutsen så kan uppehållas, lägge Häradsrätten dertill hållskjuts, eftersom det nödigt och skäligt pröfvas och af Konungens Befallningshafvande gilladt varder.» Det vore således icke föreskrifvet, att *alla* hemmanen i ett härad skulle anslås till hållskjuts, och det vore *icke* kronofogden och häradsskrifvaren i fögderiet, som, hemmansegarne ohörda, på eget bevåg egde reglera hållskjutsen, utan denna reglering skulle ske inför *Häradsrätten*, dit vederbörande kallades för att höras, hvarefter regleringen af Konungens Befallningshafvande i länet gillades. Med detta lagstadgande öfverensstämde jemväl alla sedermera utfärdade författningar, utan att någon innehölle, det *alla* hemman skulle vara skjutsskyldiga. Föreskriften uti det vid uppbördsmännens yttrande fogade entreprenad-kontrakt, att till entreprenören skulle utbetalas skjutsafgift, kunde efter klagandens förmenande icke rimligen innefatta någon förbindelse för andra hemman än dem, som voro skjutsskyldiga, då kontraktet afslutades, hvadan uppbördsmännens påstående i denna del saknade all befogenhet, helst några andra än de då skjutsskyldiga icke valt ombud att bevaka sin talan vid entreprenad-auktionen, och lika litet kunde entreprenören göra anspråk på ersättning af flera hemman än dem, som då voro indelta till håll- eller reserv-skjuts vid gästgifveriet. I följd deraf ansåge klaganden uppbördsmännen hafva begått ett svårt misstag, då de förmenat sig ega rätt att debitera honom skjutsafgift för år 1874. Föregifvandet, att klaganden skulle egt tillräcklig god tid att anmäla, det han önskade in natura afbörda sig skjutsskyldigheten, vore i klagandens tycke »minst sagdt narraktigt», emedan det väl aldrig kunnat falla honom in att göra ett slikt erbjudande, då han visste, att hans hemman icke egde någon skjutsskyldighet; och då fråga icke ens varit om tillökning i det indelta hållskjutslaget, kunde han aldrig föreställa sig, att ett två år förut afslutadt skjutskontrakt hade något inflytande på hans rätt. Lika omotiveradt förefölle klaganden det påståendet, att han eller skjutslaget bort uppsäga entreprenad-kontraktet till upphörande sex månader efter tillsägelsen, då det väl icke med skäl kunde påstås, att den inträffade lindringen i kronobrefbäringstungan vore att betrakta såsom »några förändrade föreskrifter för skjutsens utgörande». Då skjutsväsendet sålunda icke undergått någon rubbning i följd af beslutet om kronobrefbäringens upphörande, hade skjutslaget vid Bergs gästgifveri hvarken egt rätt ej heller bort uppsäga skjutskontraktet efter erhållen kännedom om nämnda beslut, emedan dessa olika onera icke stode i

något slags samband med hvarandra. Lika litet som kronobrefbäringshemmanen fått åtnjuta någon lindring i sin tunga genom de statsanslag, som under loppet af många år kommit skjutslaget till godo, lika litet borde befrielsen från brefbäringstungan lända till förmån för de skjutsskyldiga hemmanen, åtminstone icke förr än behörig undersökning och ny reglering föregått. Det vore nemligen icke något tillfälligt onus klagandens med fleres hemman fått sig ålagdt genom deras anslående till kronobrefbäringens bestridande, utan det vore ett åliggande, som grundade sig på en af kronobetjeningen föreslagen och af Konungens Befallningshafvande fastställd reglering, den det icke tillkomme uppbördsmännen att godtyckligt rubba eller upphäfva, och den beviljade lindringen hade derföre enligt klagandens förmenande bort tillfalla endast de hemman, som med förstnämnda onus voro besvärade. Hade de skjutsskyldiga hemmanens egare sjelfva satt i fråga att vinna lindring genom kronobrefbäringens borttagande, förestälde sig klaganden, att saken blifvit behörigen undersökt och reglerad, och en sådan undersökning och reglering hade icke fått bero ensamt på uppbördsmännens godtycke. De brefbäringsskyldige hade då åtminstone kommit i tillfälle att öfver ett slikt anspråk sig yttra, på sätt förhållandet varit på andra orter inom länet. Ehuru uppbördsmännens yttrande icke innehölle ett ord derom, ville dock klaganden förmoda, att de bifogat skjutsentreprenörens qvitto öfver emottagna 2132 kronor 23 öre för att styrka, det denne fått uppbära afgiften för såväl det rätta skjutslaget som ock för de forna brefbäringshemmanen. Ett sådant qvitto vore dock icke fullständigt och kunde ej kontrolleras med mindre det innehölle uppgift om antalet af de hemman, som *förut* varit betalningsskyldiga. Det saknades ock upplysning om, hvartill de afräknade 237 kronor 50 öre blifvit använda, och om orsaken till deras afkortning. Beträffande Konungens Befallningshafvandes utlåtande ville deraf synas, som skulle de af denna myndighet utfärdade uppbördsorder icke omfattat ifrågavarande skjutsentreprenads-afgift, men huru förklarades då, att dessa medel på debetsedlarne upptagits och qvitterats i sammanhang med kronoutskylderna, på sätt klaganden med den vid hans skrift fogade debetsedel ville styrka? Denna omständighet ansåge klaganden vara värd sin särskilda anmärkning.

Med anledning af hvad klaganden i sina två föregående skrifter anfört och styrkt samt i nyss intagna påminnelser ytterligare utvecklat, och då dertill komme, att jemväl innevarande år under klagandens bortavaro vid riksdagen ny debetsedel utfärdats, i hvilken lika beskaffade skjutsmedel blifvit hans hemman påförda; öfverlemnade han till mitt afgörande den påföljd, som lämpligen borde drabba tjenstemän,

som så uppenbart trotsat de lagar och författningar, som blifvit till efterlefnad påbjudna, och utan ringaste fog lagt obehörig skatt och tunga på ortens skattdragande hemmansegare.

Sedan dessa påminnelser inkommit, hade jag, med föranledande deraf, att Konungens Befallningshafvande uti förr åberopade skrifvelse af den 31 Oktober 1874 yttrat, att ifrågavarande afgift af de förut brefbäringsskyldiga hemmanen debiterats och uppburits på grund af vederbörande skjutsskyldiges vid sammanträde å Bergs gästgifvaregård den 8 Juli 1872 fattade beslut och Konungens Befallningshafvandes med anledning deraf den 7 September samma år meddelade resolution, och enär jag i det transsumt af protokollet vid nämnda sammanträde, som åtföljde uppbördsmännens i samma skrifvelse till mig insända yttrande, icke fann något bemyndigande för bemälde uppbördsmän att debitera och uppbära meranämnda skjutsafgift, i skrifvelse till Konungens Befallningshafvande den 18 April 1875 begärt samma protokoll i fullständigt skick, hvilket ock blifvit till mig insändt i skrifvelse den 28 uti sistberörde månad.

Vid öfvervägandet af hvad i detta ärende förekommit, hade jag såväl i det uppgifna och ej bestridda förhållandet, att klagandens hemmansdelar, innan de till kronobrefbäring antogos, varit underkastade skjutsskyldighet, om än icke vid Bergs utan vid det indragna gästgifveriet i Sjögestad, som ock i den utredning af detta ämne, som återfinnes i Kongl. Maj:ts nådiga proposition till 1873 års Riksdag angående kronobrefbäringens upphörande, funnit sådana skäl vara för handen att antaga, det samma hemmansdelar, sedan den dem åliggande kronobrefbäring upphört, bort åter inträda i den förra skjutsningsskyldigheten, att jag ansett uppbördsmännens i Gullbergs härad förfarande att hafva påfört och uppburit skjutsafgift för hemmansdelarne icke vara att betrakta lika med de förbrytelser, som omförmäldes i 25 Kapitlet 9 § Straffiagen, och således icke till åtal vid domstol föranleda; men då utredt vore, att bemälde uppbördsmän utan uppbördsorder från vederbörande Konungens Befallningshafvande och utan något i ofvanberörda protokoll den 8 Juli 1872 och Konungens Befallningshafvandes i anledning deraf den 7 påföljande September meddelade resolution gifvet särskildt bemyndigande, på eget bevåg, företagit sig att påföra de från kronobrefbäringen befriade, meromnämnda hemmansdelarna entreprenadskjutsafgift, denna afgift uppbära och medlen till skjutsentreprenören vid närmaste gästgifveri utbetala, hade de, efter mitt omdöme, öfverskridit sin befogenhet och dermed gjort sig skyldiga till ett tjenstefel, som icke borde ansvarsfritt aflöpa; hvarföre jag i skrifvelse den 19 Juni 1875 till Konungens Be-

fallningshafvande i Östergötlands län, med stöd af 10 Kapitlet 27 § Rättegångsbalken och 66 § i Kongl. Maj:ts nådiga Instruktion för Landshöfdingarne den 10 November 1855, tilltalade samme uppbördsmän, för hvad dem i ofvanberörda måtto till last låge, under yrkande, att Konungens Befallningshafvande måtte ålägga dem det ansvar, hvartill omständigheterna föranledde samt tillika »hjelpa den till rätt sin, som lidit»; och hemstälde jag i öfrigt, att Konungens Befallningshafvande måtte, i hvad på honom ankomme, uti ifrågavarande angelägenhet ingripa och den samma ordna på ett sådant sätt, att Kongl. Maj:ts och Riksdagens beslut om upphörande af kronobrefbäringsskyldigheten måtte bättre, än hittills syntes hafva skett inom Gullbergs härad, komma att motsvara, hvad med detsamma åsyftades.

Efter förutgången skriftvexling, — hvarunder uppbördsmännen, Kronofogden och t. f. Häradsskrifvaren, i anledning af min sist anförda skrifvelse hörde, anfört, bland annat, att ifrågavarande skjutsentreprenadmedel för Bergs gästgifvaregård varit i 1873 års uppbördsbok öfver Kronans räntor inom Gullbergs härad debiterade och uppbördsboken lemnad till granskning hos Konungens Befallningshafvande, hvarefter, och sedan densamma återbekommits, debetsedlar å deri upptagna belopp blifvit utfärdade och uppbörden i enlighet dermed verkställd; att uppbördsmännen förmenat detta innefatta fullt tillräckliga uppbördsorder och i denna sin åsigt funnit sig så mycket mera tryggade som samma åtgärd och uppbördssätt under mer än tio år utan anmärkning från Konungens Befallningshafvandes sida fått ega rum; hvartill komme, att genom Konungens Befallningshafvandes resolution den 7 September 1872 föreskrifvits, att hvarje till Bergs gästgifvaregård skjutsskyldigt hemman skulle i årligt tillskott till skjutsentreprenören erlägga sjutton kronor, vid hvilket förhållande uppbördsmännen sålunda egt debitera och uppbära ett behörigen fastställdt belopp; att år 1874, då kronobrefbäringen upphörde och dertill anslagna hemman återgingo till deras natur af skjutsskyldige, uppbördsmännen, som icke kunde ega rätt att på annat sätt än efter tydliga ordalydelsen tolka föreskriften, att hvarje skjutsskyldigt hemman skulle i årligt tillskott erlägga sjutton kronor, äfven för nämnda belopp debiterat dessa hemman, hvilka samtliga voro vid Bergs gästgifvaregård skjutsskyldiga; och att om klaganden eller annan skjutsskyldig varit med det i en utfärdad debetsedel upptagna skjutsentreprenadbelopp missnöjd, rättelse, i händelse af befogenhet, lätteligen kunnat vinnas, om besvär blifvit hos Konungens Befallningshafvande författningsenligt anförda emot det å debetsedeln upptagna, på bevillning icke beroende beloppet — har Konungens Befallningshafvande meddelat utslag *den*

18 December 1875 af innehåll, att emedan af handlingar, som voro för Konungens Befallningshafvande tillgängliga, framginge att, ehuru klagandens ifrågavarande hemmansdelar vid den år 1856 efter Sjögestads gästgifvaregårds indragning uppgjorda och af Konungens Befallningshafvande fastställda reglering af skjutslaget vid Berg, i likhet med öfriga år 1854 till kronobrefbäring anslagna hemman inom Gullbergs härad, på grund af detta besvär, som jemlikt Kongl. Brefven den 22 September 1742, den 4 December 1809, den 11 Juli 1811 och den 9 Juni 1832 ansetts medföra befrielse från skjutsningsskyldighet, uteslutits från skjutslaget derstädes, de likväl i följd af de bestämmelser, som meddelats i sammanhang med beslutet om förflyttningen af all skjuts från Sjögestad till Berg, bort, så snart skjutsningsskyldighet för dem åter inträdde, vid Berg densamma fullgöra samt vid sådant förhållande fråga om deras förläggande för fullgörande af sin skjutsningsskyldighet, till annan gästgifvaregård än Berg icke ens kunnat med fog ifrågasättas; ty och som den i 7 punkten af Kongl. Cirkuläret den 30 November 1849 meddelade föreskrift att, så snart derigenom anbefald reglering af kronobrefbäring vidtagit, de särskilda friheter, som de till nämnda besvärs utförande enligt dittills stadgade grunder anslagna hemman tillgodonjutit, skulle vid samma tid upphöra, gifvit Kronofogden befogad anledning att antaga, det ifrågavarande hemmansdelar borde, då all tunga af kronobrefbäringen för dem, i följd af Kongl. Kungörelsen den 4 December 1873, upphört, sin skjutsningsskyldighet i stället fullgöra; alltså, och då dertill komme, att klaganden den 24 Februari 1874 ifrågavarande afgift betalt, utan att hafva hos Konungens Befallningshafvande öfver debiteringen deraf anfört klagomål och i följd deraf kunde antagas hafva velat hellre på detta sätt än genom skjutsens fullgörande in natura afbörda sig berörda åliggande, ansåge Konungens Befallningshafvande, det Kronofogdens förfarande, hvarigenom hemmansdelarne antagits böra efter brefbäringens upphörande fullgöra sin skjutsningsskyldighet vid Bergs gästgifvaregård, icke kunna såsom tjenstefel betraktas och till ansvar föranleda; men då upplyst vore, icke allenast att i de af Landshöfdingeembetet den 21 Januari 1874 meddelade uppbördsorder angående 1873 års kronoutskylder inom Gullbergs härad uteslutits skjutsentreprenadsafgifterna, om hvars debiterande och uppbärande i sammanhang med kronoutskylderna hvarken vid entreprenadaftalet öfverenskommits eller på annat sätt, såvidt visadt vore, behörigen förordnats, utan ock att skjutslaget vid Berg, då nu gällande entreprenadaftal ingicks, utgjordes af $17\frac{1}{2}$ till reserv- och $92\frac{3}{8}$ till hållskjuts anslagna hemman, vid hvilket förhållande skjutsentreprenörens derstädes rätt till de från f. d. bref-

bäringshemmanen uppburna skjutsafgifter icke varit så klar, att de bort till honom utan vidare omständigheter utbetalas, fann Konungens Befallningshafvande uppbördsmännen hafva felaktigt förfarit, t. f. Häradsskrifvaren derutinnan, att han å Kronans debetsedlar upptagit afgifter, som varit från uppbördsorderna uteslutna och ej heller varit af beskaffenhet att eljest ovilkorligen böra i sammanhang med kronouppbörden uttagas, samt Kronofogden derutinnan, att han icke allenast hos Häradsskrifvaren anmält hemmanen till sådan debitering utan och sedermera tillsammans med Kronans utskylder från dem uppburit och till skjutsentreprenören vid Berg redovisat ifrågavarande afgifter, och pröfvade förty, jemlikt 12 § i nådiga Instruktionen för Häradsskrifvarne och 21 § i nådiga Instruktionen för Kronofogdarne, jemförda med 66 § i nådiga Instruktionen för Landshöfdingarne i Rikets län af den 10 November 1855, rättvist döma dem att, för hvad de sålunda låtit komma sig till last, böta, t. f. Häradsskrifvaren tio kronor, och Kronofogden tjugufem kronor; hvarjemte den senare förpligtades, att de från de förr brefbäringsskyldiga hemmanen inom Gullbergs härad för åren 1874 och 1875 uppburna skjutsentreprenadafgifterna i landträntеriet nedsätta, intill dess Konungens Befallningshafvande, som i detta mål derom ej kunde ingå i slutlig pröfning, blifvit i tillfälle att, efter skjutslagets och skjutsentreprenörens vid Berg hörande, bestämma, till hvilken de rätteligen skulle utbetalas.

Kommissions-Landtmätaren F. hade uti en till mig ingifven skrift begärt, att jag måtte förordna om laga åtal emot Konungens Befallningshafvande i Westernorrlands län, numera f. d. Landshöfdingen W., samt Landskamereraren A., för det att de, enligt klagandens förmenande missbrukat sin embetsmyndighet genom att i embetsskrifvelse den 12 Mars 1872 till vederbörande Jägmästare förklara handelsbolaget W. i Hernösand berättigadt att under vintern år 1872 från Holmträsks östra för detta kronoöfverloppsmark afverka 355 träd, i följd hvaraf samma träd blifvit af bemälda bolag afverkade och bortförda, ehuru de rätteligen skulle tillhört klaganden, hvilket han ville styrka dermed att, på sätt en vid klagoskriften fogad kungörelse jemte ett skattebref innehölle, berörda kronoöfverloppsmark å offentlig auktion den 3 Juni 1871 försålts utan förbehåll för någon annan att å samma mark få afverka träd, dervid klaganden gjort anbud, som blifvit genom Kongl. Brefvet den 26 Juli 1871 antaget, hvarefter och sedan klaganden den 25 November samma år till Landträntеriet levererat köpeskillingen och hos Konungens Befall-

ningshafvande begärt skattebref, sådant blifvit till honom utfärdadt, dock först den 6 Maj 1872. Oberoende af Konungens Befallningshafvandes dröjsmål med skattebrefvets utfärdande framginge enligt klagandens förmenande af det redan anförda, att klaganden varit egare till ifrågavarande öfverloppsmark från den dag, då hans anbud å samma mark af Kongl. Maj:t antogs, eller den 26 Juli 1872. Från den dagen hade alltså Konungens Befallningshafvande behörighet att öfver den å öfverloppsmarken befintliga skog förfoga upphört, och klaganden ansåge derföre såsom ett obehörigt ingrepp uti hans egande- och skattemannarätt Konungens Befallningshafvandes förfarande att genom ofvannämnda skrifvelse tillerkänna förrbemälda bolag rättighet att från öfverloppsmarken afverka de 355 träd, dem bolaget visserligen enligt ett klagoskriften bilagdt utdrag ur protokollet vid en den 16 Juli 1869 å Landskontoret hållen offentlig auktion inropat, men till hvilka träd bolaget, jemlikt 18 § i *Kongl. Förordningen angående utsyning och försäljning af skogsalster från kronans skogar i Stora Kopparbergs län och de norrländska länen den 21 December 1865* förlorat all rätt, enär bolaget hvarken afhemtat träden före den 1 Juli 1870, eller året näst efter det, då utsyningen skett, ej heller inom den tiden, eller innan klaganden blifvit egare af marken, begärt eller erhållit förlängd tid för trädens afhemtande; och hade det varit detta förhållande, som gifvit bemälde Jägmästare anledning att, då bolaget på vintern år 1872 företog sig att utan tillstånd afverka träden på Holmträsks öfverloppsmark, anmäla sådant hos Konungens Befallningshafvande för att få virket konfiskeradt för Kongl. Maj:ts och Kronans räkning, i händelse öfverloppsmarken fortfarande betraktades såsom krono.

I förrberörda skrifvelse till Jägmästaren den 12 Mars 1872 anförde Konungens Befallningshafvande, synbarligen såsom grund för det deri meddelade beslutet, den omständighet, att klaganden då ännu icke erhållit skattebref å meranämnda öfverloppsmark, men denna omständighet, att Konungens Befallningshafvande försummat utfärda skattebrefvet, hvilket klaganden förmodade hafva bort ske omedelbart efter det han den 25 November 1871 till Landtränteriet levererat köpeskillingen och till Konungens Befallningshafvande ingifvit ränteriets qvitto, ansåge han ingalunda kunna förminska eller neutralisera hans eganderätt till marken och den derå växande skogen, hvilken redan den 26 Juli 1871 blifvit af Kongl. Maj:t honom tillförsäkrad.

Åberopande Landskamereraren A:s vid klagoskriften fogade intyg, hvarmed skulle ådagaläggas, att bolaget W. icke inom laga tid förvärfvat sig förlängd anståndstid för de ofvanberörda trädens afhemtande, för-

mälde klaganden slutligen, att då en så hög auktoritet som Konungens Befallningshafvande sanktionerat bolaget W:s olofliga åverkan å hans skog, utvägen att genom instämning till Häradsrätten vinna rättelse och ersättning för den åverkade skogen vore för klaganden stängd, hvadan han föranlåts att, med stöd af bifogade intyg dels om de åverkade trädens beskaffenhet dels ock att merbemälda bolag förklarat sig hafva under 1872 års vinter afverkat nämnda träd med Konungens Befallningshafvandes tillstånd, anhålla, det jag måtte förordna om laga åtal mot Herr Landshöfdingen W. och Landskamereraren A. för orätt förfarande vid nämnda ärendes handläggning och att, sedan åtal sålunda blifvit anställdt, det måtte lemnas klaganden tillfälle att i sammanhang dermed anhängiggöra sina anspråk på ersättning för den genom berörda förfarande honom tillskyndade förlust.

Denna klagoskrift meddelades ofvanbemälde Landshöfding och Landskamererare, hvilka i afgifvet yttrande till en början åberopade det af handlingarna i målet ådagalagda förhållande, att bolaget W. redan å auktion den 16 Juli 1869 af kronan inköpt det ifrågavarande, å lägenheten Holmträsk utstämplade virke, då deremot klaganden icke förrän den 3 Juni 1871 gjort antagligt anbud å nyttjanderätten till hela lägenheten emot skogsränta, samt anförde vidare, att frågan alltså syntes hufvudsakligen inskränka sig till bedömandet af det enkla faktum, huruvida berörda virke, om det icke före angifvarens tillträde varit från lägenheten afhemtadt, skolat anses såsom hans tillhörighet. Mot en sådan uppfattning stridde enligt förklarandenas åsigt både lag och praxis. Det skogsfång, som enligt verkställd märkning och utstämpling blifvit från en egendom upplåtet, hade för den dertill berättigade aldrig ansetts kunna förloras genom egendomens senare öfverlåtande till annan man, och uti förutnämnda fall inträffade till styrko för denna mening åtskilliga vigtiga omständigheter. Om icke virket utan särskildt erhållet anstånd varit bortfördt inom den i 18 § af Kongl. Förordningen den 2 December 1865 stadgade tid, skulle väl detsamma möjligen kunnat anses hafva varit förbrutet, dock icke utan åtal och dom, men i sådan händelse hade virket, såsom aldrig till klaganden upplåtet, otvifvelaktigt bort tillfalla kronan. Nu hade likväl Konungens Befallningshafvande enligt skrifvelsen till Jägmästaren N. den 12 Mars 1872 berättigat bolaget W. att virket under vintern afhemta, och till denna tillåtelse hade Konungens Befallningshafvande varit desto mera befogad, som den meddelats innan klagandens dispositionsrätt öfver lägenheten inträdde, eller före den 6 Maj 1872, då skattebrefvet utan dröjsmål utfärdades omedelbart efter eller rättare samma dag, som Kongl. Kammar-Collegii skrif-

velse om qvitto å den insatta köpeskillingen till Konungens Befallningshafvande anlände. Den ansökning om qvarstad å virket som klaganden derefter till Konungens Befallningshafvande inlemnat, hade han, på sätt ett vid förklaringen bilagdt diariibevis skulle utvisa, icke behörigen fullföljt; och då klaganden försummat att hos vederbörande myndighet söka ändring i Konungens Befallningshafvandes klandrade förfarande, tycktes hans åtgärd att, med förbigående af detta sätt att vinna ändring, direkte i åtalsväg söka godtgörelse icke vara af vidare uppmärksamhet förtjent.

Efter att hafva af denna förklaring erhållit del afgaf klaganden påminnelser, i hvilka han på det bestämdaste bestred rigtigheten af förklarandenas påstående, »att det skogsfång, som enligt verkställd märkning och utstämpling blifvit från en egendom upplåtet, för den dertill berättigade aldrig ansetts kunna förloras genom egendomens senare öfverlåtande till annan man.» Det hade nemligen icke i mannaminne inom Westernorrlands län inträffat, att sedan en jordega af skattenatur blifvit från en till annan man öfverlåten utan förbehåll och ograverad, något slags skogsfång på grund af före öfverlåtandet skedd upplåtelse och märkning eller utstämpling blifvit någon annan lagligen tillerkändt emot nya egarens bestridande, hvarpå klaganden vore beredd att uppvisa hundradetals exempel, så i fråga om kronans som enskilda skogar. Förklarandenas åsigt, att om de af bolaget W. afverkade träd, jemlikt 18 § i 1865 års nådiga Förordning, varit förbrutna, de skulle hafva tillfallit kronan, kunde klaganden icke dela, utan ansåge han, att den å Holmträsks öfverloppsmark stående skog, således äfven de träd, till hvilka nämnda bolag genom försummad afverkning förlorat sin rätt, medföljde vid öfverloppsmarkens försäljning å auktionen den 3 Juni 1871, emedan träden då stodo och växte på sagda mark. Att klaganden, på sätt förklarandena anmärkt, icke fullföljt den ansökning om qvarstad å de afverkade träden, hvilken han till Konungens Befallningshafvande ingifvit, hade sin orsak deruti, att sedan klaganden erfarit, att afverkningen skett med Konungens Befallningshafvandes tillstånd, han ansett sig icke hafva skäl att fullfölja målet, utan hade han i stället sökt förmå bolaget W. att godvilligt afstå det ifrågavarande virket; hvarjemte klaganden i sina påminnelser framstält anspråk på ersättning för de förluster och kostnader, Konungens Befallningshafvandes öfverklagade förfarande honom tillskyndat.

Vid öfvervägande af hvad sålunda förekommit, hade jag funnit frågan derom, huruvida klaganden, då han å offentlig auktion den 3 Juni 1871 inropade den för Kongl. Maj:ts och kronans räkning till försäljning utbjudna Holmträsks östra krono-öfverloppsmark, tillika förvärfvade

eganderätt till de på samma mark då ännu och jemväl när auktionsanbudet den 26 påföljande Juli af Kongl. Maj:t antogs samt köpeskillingen den 25 November nämnda år erlades qvarstående träd, hvilka handelsbolaget W. vid en föregående auktion den 16 Juli 1869 inköpt, men underlåtit afverka och bortföra inom den tid, 18 § i förut åberopade 1865 års Kongl. Förordning stadgade, vara en rättstvist emellan klaganden såsom köpare samt Kongl. Maj:t och Kronan såsom säljare och följaktligen böra anhängiggöras och afdömas i den ordning, som för tvistemål vore i lag stadgad, och således icke kunna uppå klagandens förevarande angifvelse under form af åtal emot Konungens Befallningshafvande af mig göras till föremål för Kongl. Hofrättens omedelbara pröfning, hvarföre klagandens framställning i detta syftemål af mig lemnades utan afseende; men då, ehuru nyss åberopade § i 1865 års nådiga Förordning innehölle, att virke, utsynadt å kronans skogar och sedermera försåldt, skulle i allmänhet vara afverkadt och ur skogarna bortfördt inan den 1 Juni året näst efter det, då utsyningen skedde, — dock med Konungens Befallningshafvande tillagd rätt att antingen vid auktionsvilkorens bestämmande eller uppå särskild ansökan samt efter vederbörande skogstjenstemans hörande i detta afseende medgifva längre tid, likväl högst fem år från utsyningen, derom i sådan händelse skogstjenstemannen alltid borde underrättas, med påföljd att, om köparen försummade sin skyldighet härutinnan, hade han sin rätt till virket förlorat — och ehuru hvarken uppgifvits eller af handlingarna styrkts, att bolaget W. fått sig i köpevilkoren förunnad eller genom särskild ansökning begärt förlängd tid för afverkning och bortförande af de träd, bolaget från Holmträsks öfverlopps-mark inköpt, än mindre att vederbörande skogstjensteman blifvit öfver sådan ansökning hörd; Konungens Befallningshafvande likväl, sedan t. f. Jägmästaren N. icke allenast anmält, att bolaget W. under 1872 års vinter låtit afverka en mängd bjelkar och sågtimmer å merberörda öfverloppsmark, utan jemväl erinrat, att tiden för den afverkningsrätt, bolaget sig förvärfvat, gått till ända med Maj månad 1870, icke desto mindre i skrifvelse till bemälde Jägmästare den 12 Maj 1872 förklarat, att bolaget W. egde rättighet afverka de å auktionen den 16 Juli 1869 inköpta och sedermera utsynade skogseffekter å Holmträsks öfverloppsmark; ansåge jag Konungens Befallningshafvande hafva ej mindre brustit i sin skyldighet att bevaka den rätt, Kongl. Maj:t och Kronan enligt Konungens Befallningshafvandes egen uti den i förevarande ärende afgifna förklaring uttalade åsigt egt till de skogseffekter, bolaget försummat att i rätt tid afverka och bortföra, än ock, utan iakttagande af de föreskrifter ofvanintagna 18 § i 1865 års nådiga Förordning inne-

hölle, såsom vilkor för Konungens Befallningshafvandes befogenhet att medgifva förlängning i tiden för de från kronans skogar inköpta skogsalsters afverkning och bortförande, egenmägtigt tillerkänt bolaget W. rättighet att under 1872 års vinter verkställa afverkning af skogseffekter, till hvilka bolaget enligt tydlig lag förlorat all rätt. Jag ansåg det nemligen vara ostridigt, att sedan den 1 Juni 1870 inträdt, utan att ansökan om förlängning i afverkningstiden till Konungens Befallningshafvande inkommit, Konungens Befallningshafvande derefter, om ock en sådan ansökning blifvit gjord, saknat behörighet att återställa den försuttna laga tiden och till en slik ansökning lemna bifall.

På de grunder här blifvit omförmälda uppdrog jag i skrifvelse den 30 Maj 1874 åt Advokatsfiskalsembetet i Kongl. Svea Hofrätt att lagligen tilltala ofvanbemälde Landshöfding och Landskamrerare, anmodande tillika bemälda embete att förbehålla Kongl. Maj:t och Kronan öppen talan emot vederbörande om ersättningsskyldighet, för den händelse Kongl. Maj:t och Kronan i en möjligen blifvande rättegång skulle åläggas hålla klaganden skadeslös för följderna af Konungens Befallningshafvandes åtalade förfarande.

Sedan Advokatsfiskalsembetet afgifvit embetsmemorial mot Herr Landshöfdingen W. och Herr Landskamreraren A., så hade i den förklaring deröfver, som Kongl. Hofrätten infordrat, blifvit yttradt af *Landshöfdingen:* att då Advokatsfiskalsembetet lemnat utan afseende klagandens anspråk, att på grund af sin genom köpet den 3 Juni 1871 förvärfvade eganderätt till nämnda lägenhet äfven vinna enahanda rätt till det förut derifrån i Juli månad 1869 till bolaget W. försålda men den 1 Juni 1870 ännu icke afhemtade virke, och Advokatsfiskalsembetet i stället, långt öfver angifvelsens gräns, afsigt och ändamål, som uppenbarligen varit inskränkt till hvad klaganden enskildt rörde, tilltalat Landshöfdingen för förbiseende af kronans rätt, Advokatsfiskalsembetet åt åtalet gifvit en utsträckning, hvartill angifvelsen icke föranledt och hvartill Advokatsfiskalsembetet alltså skulle saknat befogenhet; samt att, då bolaget W:s försummelse att före den 1 Juni 1870 hafva afhemtat det å Holmträsks östra krono-öfverloppsmark för bolaget utsynade virke ingalunda beröfvat bolaget rättigheten dertill förr än längsta anståndstiden eller fem år efter utsyningen förflutit, Konungens Befallningshafvande följaktligen haft lika mycken behörighet att på särskild ansökning rådrum med afhemtningen under tiden bevilja som Konungens Befallningshafvande saknat skäl att derförinnan virket med qvarstad för kronans räkning belägga; och af *Landskamreraren*, som i öfrigt åberopade hvad af Landshöfdingen blifvit anfördt, att t. f. Jägmästaren

N., som numera vore afliden, vid en skogsauktion inför Länsstyrelsen muntligen förklarat, att något hinder för det af »Grosshandlanden Kempe sökta anståndet» icke förefanns; att vid försäljningen af ofvannämnda kronomark för då närvarande spekulanter, bland dem jemväl klaganden, tillkännagifvits, att det till »bemälde Kempe» försålda virket icke medföljde köpet, och att klaganden enligt skattebrefvet af den 6 Maj 1872 endast efter behörig utsyning finge å den skatteköpta marken afverka eller tillgodogöra sig befintlig skog.

Uti ytterligare afgifvet memorial bestred Advokatsfiskalsembetet såväl invändningen derom, att embetet skulle till sin förevarande talan sakna befogenhet, som ock de uppgifter, som å vederdelosidan meddelats, hvarefter Landshöfdingen afgaf förklaring öfver detta memorial samt yttrade hufvudsakligen, att då han icke närvarit vid auktionen den 3 Juni 1871, han derom saknade all kunskap och vore, för hvad dervid blifvit åtgjordt eller uraktlåtet, icke ansvarig; att Landskamreraren A. vid föredragning af Jägmästaren N:s skrifvelse den 10 Mars 1872 för Landshöfdingen tillkännagifvit, att bolaget W. af Konungens Befallningshafvande redan erhållit begärdt rådrum med afverkningen, om rigtigheten af hvilken uppgift Landshöfdingen ansåge sig vid svarets afgifvande icke hafva varit skyldig att genom infordrande af ansökningen och beslutet göra sig vidare förvissad, samt att då Landshöfdingen, boende aflägse från Hernösand, icke varit i tillfälle att af dessa handlingar undfå del, han i förtroende till Landskamrerarens uppgift om deras verklighet, inlåtit sig i försvar för lagligheten af beslutet, ehuru Landshöfdingen efter så lång tids förlopp och bland den mängd af mål, han handlagt, icke kunnat i minnet bibehålla deras särskilda beskaffenhet eller närmare detaljer.

Sedan berörda förklaring blifvit, i anledning af Landskamreraren A:s derom framstälda begäran, honom tillställd, men han uraktlåtit att inom föreskrifven tid deröfver afgifva yttrande, meddelade Kongl. Hofrätten *utslag den 29 December 1875*, hvaruti Kongl. Hofrätten med ogillande af Herr Landshöfdingen W:s ofvan anmärkta invändning att Advokatsfiskalsembetet åt åtalet gifvit en utsträckning, hvartill detsamma saknat befogenhet, beträffande sjelfva saken yttrade, att emedan, derest Konungens Befallningshafvande med den ofvan omförmälda skrifvelsen till t. f. Jägmästaren åsyftat meddela denne upplysning derom, att bolaget W. redan erhållit anstånd med afverkning af de af dem inropade skogsalster, en slik upplysning måste, på grund af hvad i målet förekommit, antagas hafva varit stridande med verkliga förhållandet, samt, derest åter afsigten med skrifvelsen varit att genom densamma medgifva bemälda bolag

dylikt anstånd, detta förfarande desto hellre varit olagligt, som hvarken, såvidt visadt vore, någon ansökning från bolaget om ett så beskaffadt anstånd till Länsstyrelsen inkommit eller Skogstjensteman blifvit angående ett sådant tillstånd hörd, och dessutom afverkningen af omförmälda skogsalster då redan blifvit af bolaget påbörjad; ty och då, enligt hvad Herr Landshöfdingen uppgifvit och Landskamreraren lemnat obestridt, denne sistnämnde vid föredragning af t. f. Jägmästarens förrberörda skrifvelse för Landshöfdingen meddelat den uppgift, att bolaget W. af Konungens Befallningshafvande erhållit begärdt rådrum med afverkningen, pröfvade Kongl. Hofrätten, i förmåga af 25 kapitlet 17 och 21 §§ Strafflagen, rättvist döma Landshöfdingen och Landskamereraren att, för hvad, på sätt nämndt vore, dem i målet till last låge, böta den förre etthundra kronor och den senare tvåhundra kronor, hvilka böter tillfölle kronan; hvarjemte Kongl. Maj:t och Kronan lemnades öppet att, för den händelse Kronan uti en möjligen blifvande rättegång skulle åläggas hålla klaganden skadeslös för följderna af Konungens Befallningshafvandes åtalade förfarande, emot vederbörande anhängiggöra den ersättningstalan, hvartill fog kunde förefinnas.

Sedan den skattehemmanen Näs N:o 1 om $^{7}/_{24}$ mantal och N:o 2 om $^{5}/_{8}$ mantal i Säbrå socken af Westernorrlands län förut åliggande postföringsskyldighet med 1870 års utgång upphört, i följd hvaraf hemmanen från och med år 1871 borde utgöra de utskylder, från hvilka de i egenskap af posthemman varit befriade, samt Kongl. Kammarkollegium i anledning deraf genom särskilda skrifvelser af den 13 Februari 1872 anmodat Konungens Befallningshafvande i länet att angående hemmanens rotetaxation i behörig ordning meddela utslag och desamma jemte bevis, att vederbörande af dem erhållit del, till Kongl. Kollegium insända; så hade Konungens Befallningshafvande i nämnda län den 3 Februari 1873 dylika utslag meddelat, ett för hvartdera hemmanet, hvilka utslag vederbörande expeditionshafvande eller Landskamreraren låtit för Näs byamän utfärda och med lösen belägga ett exemplar af hvartdera utslaget, hvilken lösen ock blifvit uttagen.

Häröfver anförde en af bemälde byamän, Jacob Högberg i Näs, klagan och yttrade i den ingifna klagoskriften att, då berörda utslag hvarken blifvit af Näs byamän begärda eller för dem vore behöfliga, samt deras beläggande med lösen utgjorde en ny och olaglig tunga på skatteman, expeditionshafvandens förfarande måste anses obehörigt,

hvarföre klaganden jemte anmälan om förhållandet till den åtgärd, hvartill detsamma kunde finnas föranleda, anhölle om återbekommande af den erlagda lösen såväl för utslagen som för utmätningsinstrumentet samt om ersättning för de klaganden i och för rättelses vinnande åbragta kostnader.

Landskamreraren, åt hvilken tillfälle lemnades att öfver klagomålet sig yttra, åberopade till stöd för det anmärkta förfarandet innehållet af Kongl. Kammarcollegii förenämnda skrifvelser, enligt hvilka utslagen skulle vederbörande hemmansegare bevisligen delgifvas, samt förmälde sig anse ifrågavarande utslag icke tillhöra det slag af expeditioner, hvarom i 12 § af gällande expeditionstaxa stadgades, att de skulle utan lösen till vederbörande utgifvas; och hade slutligen klaganden fått med påminnelser i saken till mig inkomma.

Då Kongl. Kammarcollegii omförmälda skrifvelser endast innehölle, att Konungens Befallningshafvande skulle i behörig ordning meddela utslag angående rotetaxationen af ifrågavarande hemman och dessa utslag jemte bevis att vederbörande af dem erhållit del, sedermera till Kongl. Collegii pröfning insändts, samt, enligt hvad klaganden i sina påminnelser anfört, Näs byamän ock till åtlydnad af Kongl. Collegii föreskrift blifvit särskildt delgifne de till Kongl. kollegium insända utslagen, syntes mig af innehållet i bemälda Kongl. Collegii skrifvelser något stöd icke kunna hemtas för expeditionshafvandens åtgärd att dessutom låta för Näs byamän utfärda särskilda exemplar af utslagen, för hvilka de måst erlägga lösen; och då för öfrigt uti ifrågavarande sak, som blifvit å Kongl. Maj:ts och Kronans vägnar anhängiggjord för ordnande af hemmanens beskattning, Näs byamän icke vore att anse såsom kärande, klagande eller sökande, hvilket gällande expeditionstaxa enligt regel förutsatte såsom vilkor för skyldigheten att utlösa expedition, kunde jag icke undgå att såsom obehörigt anse, att byamännen blifvit betungade med lösen för ett särskildt exemplar af dessa utslag, utan att de om erhållande af ett sådant framstält särskild begäran. Jag uppdrog derför i skrifvelse den 15 Oktober 1873 åt Advokatfiskalsembetet i Kongl. Svea Hofrätt att inför Kongl. Hofrätten tilltala Landskamreraren och å honom yrka ej mindre ansvar efter lag än äfven skyldighet att återbära till vederbörande den af dem erlagda lösen för utslagen samt att till klaganden utgifva skälig ersättning för hans kostnader å saken.

Öfver det åtal, som i anledning häraf anställdes, meddelade Kongl. Hofrätten *utslag den 5 Mars 1874* af innehåll, att som uti ifrågavarande ärende — deri Näs byamän icke varit kärande, klagande eller sökande — byamännen således enligt 10 § i Kongl. Förordningen angående ex-

peditionslösen den 30 November 1855 icke varit skyldige att lösa de af Konungens Befallningshafvande meddelade utslag, och det icke ens blifvit uppgifvet, att expedition af byamännen särskildt begärts, men Landskamreraren det oaktadt låtit till byamännen utfärda exemplar af samma utslag och derför påförd lösen, tillhopa sex kronor, hos en af byamännen uttaga; alltså och då Landskamreraren af den omständighet allena, att, på sätt han erinrat, ifrågavarande utslag enligt Kongl. Kammar-collegii föreskrift skolat delgifvas vederbörande mot bevis, icke egt laglig anledning att lösen för samma utslag byamännen affordra, pröfvade Kongl. Hofrätten rättvist, i förmåga af 20 § i Kongl. Förordningen den 30 November 1855 samt 25 kapitlet 17 och 21 §§ Strafflagen, döma Landskamreraren för hans origtiga förfarande derutinnan att böta etthundrafemtio kronor, hvilka böter skulle tillfalla kronan, samt att ersätta klaganden honom i anledning deraf förorsakade kostnader med tretioen kronor 50 öre.

Uppå de besvär, Landskamreraren mot berörda utslag anförde, meddelade Kongl. Maj:t *utslag den 30 Juni 1874* — hvaraf jag dock icke erhöll del före afgifvandet af min berättelse till sistförflutna Riksdag — innehållande, att Kongl. Maj:t icke funne skäl till annan ändring i Kongl. Hofrättens utslag än att de Landskamreraren ådömda böter nedsattes till femtio kronor. — Redogörelsen för åtalen är härmed afslutad.

En *utredning af lagskipningens tillstånd* skall, enligt gällande instruktion, ingå i den allmänna redogörelse för förvaltningen af det honom anförtrodda arbete, hvilken Justitie-Ombudsmannen har att till hvarje Riksdag afgifva. När detta stadgades, återkommo riksmötena ej oftare än hvart femte år. Det var således flera års iakttagelser, Justitie-Ombudsmannen då för hvarje gång hade att meddela. Nu deremot, när riksmötena och med dem den föreskrifna utredningen återkomma hvarje år, är synvidden för iakttagelserna inskränktare, tilldragelserna på det föresatta området för betraktelsen färre, och ämnet, som skall bearbetas följaktligen fattigare. Men ej nog dermed; detta ämne är dessutom af den särskilda beskaffenhet att, derest blicken ej får sträcka sig öfver en längre tidrymd och föremålen följas under deras fortgående utveckling, omdömet om dem äfventyrar att missledas, så att ur de för dagen framträdande företeelserna dragas andra slutföljder än sådana, som skulle framstält sig, derest flera års erfarenhet lemnat tillfälle att jemföra och

mot hvarandra väga de gjorda rönen. Det har derföre befunnits nödigt och småningom blifvit sed, att i dessa betraktelser låta blicken ej blott omfatta det närvarande utan äfven sträcka sig öfver det förflutna och det tillkommande, för så vidt dermed något kunnat vinnas för en sannare uppfattning och ett rigtigare bedömande af frågorna för dagen.

För den gamla klagan öfver lagskipningens långsamhet har jag i mina föregående berättelser uppträdt såsom målsman. Jag har äfven antecknat de steg till förbättring härutinnan, som tid efter annan blifvit tagna, såsom genom föreskriften, att stadsdomstolarna, när målen vunnit sin tillbörliga utredning, skola utsätta viss dag för domens afkunnande, och genom de påbudna, s. k. månadstingen på landsbygden. Förmånen af dessa tätare domstolssammanträden kommer dock endast en del af domsagorna till godo. Huru likväl genom den delning af de vidsträcktare domsagorna, som af den nyligen vidtagna regleringen af Häradshöfdingarnes löneförmåner underlättas, besagda månadsting skola kunna allmännare inrättas, har jag i min senast afgifna embetsberättelse påpekat. Men om ock på denna väg åtskilligt mera kan göras, än som redan är gjordt, uppnås dock icke dermed hufvudändamålet med en domstolsreglering efter tidens fordringar. Bästa sättet åter för en sådan omfattande reglering af så väl öfver- som underdomstolar har länge varit föremål för meningsutbyte och skiftande förslag, derunder tvisten förnämligast gällt, hvad underdomstolarne beträffar, företrädet emellan kollegiala domstolar och enmansdomstolar. Vid betraktande af vårt lands beskaffenhet samt omskiftande tätare och glesare befolkning, vill det emellertid synas, som skulle intetdera af nämnda system ensamt kunna tillämpas. Det blifver icke möjligt i vissa trakter att undvara enmansdomstolar, och för inrättandet af kollegiala måste sannolikt den tid afbidas, då tanken på en förening af landsbygd och stad i fråga om lagskipningen vinner mognad och allmännare erkännande. En betänklig omständighet vid enmansdomaresystemet, sådant det för närvarande hos oss är ordnadt, utgör under tiden den mängd af göromål, mer och mindre främmande för lagskipningen, som under tidernas lopp hopats på den ensame domaren. Utom de extrajudiciela ärendena, lagfarter och inteckningsväsendet, hvilka af gammalt tillhört domaren på landet, har han under de senare årtiondena fått sig ålagda åtskilliga statistiska uppgifters meddelande, upprättandet och förandet af förmyndare- och konkursförteckningar, samt nu senast det mest betungande af alla extra göromål, uppläggandet och förandet af de nya lagfarts- och inteckningsböckerna. Bland dessa bestyr äro några af den vigt och med sådant ansvar förenade, t. ex. förandet af lagfarts- och inteckningsböckerna samt

förmyndareförteckningarna, att en samvetsgran domare ej kan undgå att sjelf med dem taga befattning, äfven om hans inkomster tillåta honom — hvilket ej öfver allt torde vara händelsen — att för de öfriga lega arbetsbiträde. Han måste ändock alltid öfvervaka och hafva omsorg för arbetenas ordentliga och noggranna verkställande. När nu den tidspillan, den omsorg och ofta nog det bekymmer, dessa extra arbeten taga i anspråk, afdragas från den tid, den arbetskraft och arbetshåg, öfver hvilka en ensam man förfogar, huru mycket återstår då för hans egentliga kall, det hvartill han är förordnad, det hvartill han sökt att bilda sig, det hvartill hans håg ligger, nemligen att skipa rätt? Huru skall han kunna med den grundlighet, han önskade, uppfatta, genomtränga och utreda de rättstvister, i hvilka han har att gifva utslaget, huru skall han hinna att med den uppmärksamhet, som vederborde, följa lagstiftningens fortgång, den lagstiftning han är skyldig att omedelbart tillämpa, tolka och förstå, för att icke tala om vidgande af de insigter, han förvärfvat sig i den allmänna rättsvetenskapen?

Uti detta förhållande torde någon förändring snarligen behöfva påtänkas. Detta blifver så mycket oundvikligare, enär, efter hvad redan blifvit omnämndt, enmansdomstolar måste finnas, äfven om underdomstolarna i allmänhet skulle erhålla kollegial sammansättning. Och jag vet för sådant ändamål icke något bättre förslag att uppgifva, än hvad särskilde kommitterade i ett år 1868 afgifvet förslag till stadga angående allmänna underdomstolarne å landet m. m. tillstyrkte, nemligen anställandet af biträdande domare, eller, såsom bemälde kommitterade uttryckte sig, att »hvarje domare skulle ega rätt att på egen bekostnad, för vissa göromål af jemförelsevis mindre omfattande betydelse i sitt ställe använda en till domare-embetets utöfning kompetent person, som af vederbörande öfverrätt pröfvades dertill skicklig och som handlade under egen ansvarsskyldighet». Fördelarne af en sådan anordning vore, att domaren bereddes en ganska väsentlig lindring i göromål; att han derigenom sattes i tillfälle att mer oafbrutet än hittills sjelf förrätta de lagtima tingen; att göromålen komme att handläggas med större kontinuitet och, då domaren sjelf ej ombestyrde dem, af en person, som vore mera förtrogen med orten och dess förhållanden än tillfälliga biträden kunde antagas vara; och att allmänheten kunde påräkna att, äfven i domarens frånvaro, finna någon tillstädes, som vore behörig att emottaga och expediera handlingar äfvensom att få sina angelägenheter fortare uträttade. De anmärkningar, som vid nämnda förslags pröfning i Högsta Domstolen framställdes, kunde, i den mon de förtjente det, iakttagas och lända till förslagets förbättring samt tillika de förändrin-

gar deri införas, som af den sedermera timade löneregleringen antagligen påkallas; men det är sjelfva grundtanken, som bör tillvaratagas och ej glömmas, om det skulle ifrågakomma att på ett mera tillfredsställande sätt än det nu varande ordna denna angelägenhet.

Ett ämne för mina betraktelser i föregående embetsberättelse har varit frågan om åtgärder till afhjelpande af det öfverklagade förhållandet, att i likartade rättsfall stridiga domslut understundom utgått från högsta domstolsinstansen. Ett icke oväsentligt steg till åstadkommande af en mera betryggande ordning i detta afseende är taget genom den af Kongl. Maj:t vid sistförflutna års riksmöte framstälda nådiga proposition om ett tillägg i 22 § Regeringsformen, hvarigenom det hinder, nämnde §:s nu varande lydelse lägger för Högsta Domstolens sammanträdande in pleno, undanrödjes, hvilket grundlagsändringsförslag, på Konstitutions-utskottets tillstyrkan, af Riksdagen antogs hvilande till innevarande riksmöte.

Det är ej ovanligt att höra än lagskipningen än lagstiftningen få uppbära skulden för den mängd af grofva brott, om hvilka tidningarne nästan dagligen hafva att omförmäla ett eller flera. I fråga härom må i förbigående uppmärksamheten fästas derpå att, i följd af vår tids utvidgade offentlighet af allt hvad som tilldrager sig inom samhället, många brott blifva allmänt kända, hvilka under äldre förhållanden skulle förblifvit utom den ort, der de timat, obekanta. Men, detta oafsedt, lärer det dock få medgifvas, att de grofva brottmålen på den senaste tiden tilltagit i en betänklig grad. Att lagstiftningen deruti haft någon del, synes dock ej kunna med rättvisa påstås. De ifrågavarande brotten, som förnämligast yppat sig i groft våld å person samt bedrägeri och förfalskning, äro i vår lag med allvarsamma straff belagda. I tillämpningen af dessa straff, d. v. s. i lagskipningen, kan väl någon gång en mindre välbetänkt mildhet hafva uppenbarat sig, dock sällan i en utsträckning, som öfverskridit lagens bokstaf. I allmänhet har allt sedan latitydsystemet i vår brottmålslagstiftning infördes, på sätt jag äfven förut någon gång anmärkt, hos många domstolar visat sig en afgjord benägenhet att tillämpa minimum af straffbestämningarna. Detta är utan tvifvel i allmänhet en origtig uppfattning af systemets grund och mening; men den får en särskild betydelse, när ett visst slag af brott börjat blifva allmännare. Det är uppenbart, att lagstiftaren, då han satte en latityd i straffbestämningen, hade för afsigt att dermed gifva domaren tillfälle att skärpa straffet, när de med brottet förenade omständigheter dertill föranleda. Nu är det väl vanligast, att till dylika omständigheter räknas de, som ligga i sättet för brottets begående,

i förbrytarens uppsåt, i den grad af sedligt förderf hos denne, som genom brottet sig yppat m. m., men utan tvifvel måste ock hit räknas det förhållande, att på en viss ort eller en viss tid antalet af ett visst slags brott tilltagit, och att följaktligen straffhotet, i mildare form tillämpadt, visat sig icke hafva haft tillbörlig verkan; ty, huru än straffets ändamål bestämmes, måste alltid deri ingå, såsom en icke oväsentlig del, dess afskräckande förmåga. En sådan lagstiftarens afsigt har dock må hända ej öfver allt och vid alla tillfällen varit af domstolarne behörigen uppmärksammad, men icke desto mindre är det i min tanke ett misstag, att häri söka orsaken till brottens tillväxt. Lika visst som brotten emot egendom, stöld och rån, tilltaga under missväxtår och dyr tid, lika visst öka sig brotten emot person i god tid. Till de förra brotten drifva nöd och förtviflan, till de senare öfvermodet och — fylleriet. Det kan ej förnekas att, i trots af den stigande upplysningen och bildningen, hos vårt folk finnas — såsom det vill tyckas företrädesvis i vissa landsändar — en viss råhet och vildhet i lynnet, som, när de uppeldats af ruset, utbryta i de gräsligaste våldsamheter. Och när den goda tiden och en deraf alstrad riklig penningtillgång lemna medel att tillfredsställa den olyckliga benägenheten för rusdrycker, förmå hvarken lagar, lagskipning eller ordningsmakt att hindra våldsamheter, dem gerningsmännen i rusets omedvetna tillstånd sjelfve ej kunna återhålla. På hvad sätt denna så olycksbringande dryckenskapslast skall stäfjas eller utrotas, är hittills en olöst uppgift för menniskovännen. Mig synes någon räddning knappast vara att förvänta från annat håll än från en smånigom stigande upplysnings spridande inom alla samhällslager. Men under tiden få likväl icke lagstiftning, lagskipning och synnerligast ordningsmakten lägga händerna i kors och lemna fältet åt våldet och brottet. Beklagligtvis är det rätt illa beställdt på landsbygden med den sistnämnda eller ordningsmakten, utan hvilkens medverkan lagarna och lagskipningen, synnerligast mot detta slag af brott, äro vanmägtiga. Bekräftelse derpå lemnades från olika delar af riket under de öfverläggningar i ämnet, som förevoro vid sist hållna riksmöte. Dessa föranledde ock, såsom bekant är, ett särskildt extra statsanslag för ordningsmaktens förstärkande på landsbygden och till befordrande af brotts upptäckande och brottslingarnes gripande, att utgå under åren 1875 och 1876; men detta var endast en nödfallsåtgärd för tillfället. Huruvida någon varaktigare hjelp kan åstadkommas genom de reformer i landtpolisen, som af särskilde komiterade för landtstatens omorganisation blifvit föreslagna, skall framtiden utvisa; men intill dess den rådande bristen på erforderliga anordningar för rättstillståndets uppehållande på lands-

bygden blifvit afhulpen, ökar denna fråga antalet af de nödiga samhällsreformer, som vänta på sin lösning. Beträffande åter det andra slaget af lagbrott, som på senare tiden ökat sig i antal, nemligen bedrägerier och förfalskningar, hafva dessa dock vanligen blifvit upptäckta, af åklagaremakten beifrade och af domstolarne med straff belagda. Hvad som i afseende på dessa brott och deras beifrande skulle kunna anmärkas, är, att vederbörande målsegande i flera fall ådagalagt en i min tanke mindre välbetänkt ömsinthet emot förbrytarne, hvarigenom händt, att desse fått alldeles ostraffade undkomma till främmande land eller ock att åt brottet gifvits mildrande omständigheter eller att åklagaremakten ej tillhandahållits den bevisning, som förefunnits, så att förbrytarena gått från ansvar fria. En sådan ömsinthet kan väl någon gång, men ganska sällan, i verkligheten gagna förbrytaren i så måtto, att denne för framtiden bättrar sig, men säkert är, att de skada samhället i det att de, om icke uppmuntra till, dock minska neslighet af brott, som visat sig så lätt vinna förlåtelse och undgå brottens vanliga påföljd. Den sanna och upphöjda samhällsandan bjuder en hvar medborgare att i sin stad verka för uppehållande af lagarnes helgd. Låt den brottslige umgälla sitt brott, det är helsosammast för honom och för samhället; sedan må menniskokärleken öfva sitt verk, till underhjelpande af den straffades framtida förbättring. Detta är ett värdigare verksamhetsfält för menniskokärleken, ty det förbättrar säkrare den fallne menniskan och det kränker icke samhällets rätt och lagens makt. För den, som forskar efter orsaken dertill, att nu ifrågavarande slag af brott på den senare tiden tilltagit i mängd och betydenhet, leda alla spår — och det ännu omedelbarare — till samma källa, som nyss blifvit uppgifven för våldsgerningarne å person, nemligen den goda tiden. Denna har uppjagat priset på alla lefnadsbehof och njutningsmedel, utan att öka tillgångarne för den klass af menniskor. som skall lefva på lön, pension eller afkomst af ringare kapital. De lättsinnige och njutningslystne, ja till och med de, som förut på sina inkomster sparsamt och redbart försörjt sig och de sina, men ej haft sinnesstyrka att för den onda tiden underkasta sig nödtvungna försakelser, hafva låtit sig förledas att genom olofliga medel, bedrägerier och förfalskningar, söka vinna hvad de ej på ärlig väg kunnat åtkomma.

Men om lagstiftningen och lagskipningen icke rättvisligen böra anses hafva någon del i de ofvannämnda brottens tilltagande mängd och skräckingifvande beskaffenhet, torde deremot *fängelseväsendet* ej kunna fritagas från en sådan delaktighet, synnerligast i fråga om det här ofvan först afhandlade slag af brott, nemligen våld å person, mord, dråp och

rån. Det är icke sällan frigifne fångar, som dervid uppträdt såsom anförare eller verksamme deltagare. Frågan om vårt fängelseväsende har jag i flera af mine förut afgifna embetsberättelser vidrört och dervid alltid, likasom jag äfven nu gör, vitsordat ransakningshäktenas eller i allmänhet cellfängelsernas goda beskaffenhet, men deremot haft åtskilligt att anmärka rörande gemensamhetsfängelserna samt tillika mer än en gång beklagat den hjelplösa belägenhet, i hvilken frigifne fångar återkastas på samhället, hvarigenom de kommit att bilda och fortfarande utgöra en stam för brottslingarnes samhällsfientliga här. Vid fångvården uti gemensamhetsfängelserna har den hufvudsakligaste anmärkningen varit den, att fångarne äro för mycket öfverlemnade åt sig sjelfva, så att genom inbördes sällskapande de icke förut alldeles förderfvade, i följd af sedeslöshetens smitta, försämras, för att sedermera, i sin ordning, förderfva efterkommande olyckliga. Detta förhållande har småningom gjort dessa fängelser så lockande, att det gifvits exempel på förbrytare, som vid brottens begående öfverlagt och beräknat, huruledes de, genom att förstora brottet eller försvåra dess art, skulle kunna göra sig förtjente att, med öfverhoppande af två års strafftid, som enligt lag skall aftjenas i cellfängelse, med ens kunna komma till gemensamhetsfängelset. Emot sjelfva dessa fängelser har åter blifvit anmärkt — och deruti torde ock förnämligast orsaken till fångvårdens bristfällighet vara att söka — deras olämpliga byggnadssätt, enär största delen af dem icke varit för detta ändamål uppförda, utan blifvit dertill med större eller mindre framgång efteråt inrättade. Detta har vållat, att manstukt och ordning ej kunnat, såsom vederbort, upprätthållas; att någon klassifikation af fångarne i äldre och yngre, mer eller mindre förhärdade, icke kunnat genomföras, enär, om dessa olika slag af fångar hållits åtskilda om dagarne och under arbetet, de till nätterna mäst sammanpackas i gemensamma sofrum; att lämpliga rum och öfriga anstalter för fångarnes undervisning icke kunnat anordnas; och slutligen att ännu mindre någon sådan ordning för fångarnes efterhand skeende förbättring och förberedande för en återvunnen frihets rätta bruk, som i andra länder under den sista tiden blifvit med framgång försökt, här kunnat införas och utbildas. Några mått och steg till afhjelpande af detta samhällsonda och till gemensamhetsfängelsernes uppbringande till motsvarighet mot cellfängelserne har jag dock glädjen att omförmäla. Hit hör, på lagstiftningens område, det välbetänkta stadgandet i Kongl. Förordningen den 30 Maj 1873, att alla, som äro dömde till straffarbete på längre tid än två år, skola undergå en viss del af denna strafftid i cellfängelse, så att brottslingarne hädanefter ej kunna genom brottens

försvårande till art och straffbarhet undkomma det fruktade straffet i enrum och genast få inträda i gemensamhetsfängelset. Vidare hafva genom beviljade statsanslag på senaste tiden några nya straff-fängelser blifvit uppförda och andra äro under uppförande, dessa så inrättade att de motsvara tidens fordringar och lemna tillfälle att begagna de anordningar för fångarnes undervisning och ändamålsenliga behandling i öfrigt, som utgör föremål för nutidens sträfvanden. Tillika har genom lemnade anslag till nattcellers inrättande i en del af de gamla gemensamhetsfängelser ofvanberörda väsentliga olägenhet af fångarnes förvarande i gemensamma sofrum blifvit afhulpen.

Äfven för beredande af någon omvårdnad om frigifna fångar och deras återförening med samhället har den senaste tiden icke varit overksam. Sålunda har till fullständigande af föreskriften i *Kongl. Förordningen angående förändrade stadganden i afseende å frejdbetyg, som af presterskapet utfärdas, den 20 Januari 1865*, att i dylikt betyg finge, beträffande i allmänhet personens frejd, ej införas annan anteckning, än huruvida personen i fråga åtnjöte medborgerligt förtroende, eller icke, genom *Kongl. Förordning angående frejdbetyg, som af presterskapet meddelas om personer, hvilka före 1865 års början blifvit för brott dömde, den 28 November 1873* blifvit stadgadt, att dessa brott efter tio års förlopp, sedan straffen för dem voro verkställda, ej skulle i frejdbetygen omförmälas, genom hvilka föreskrifter, derest de noggrannt efterlefvas — hvilket dock efter hvad jag erfarit icke alltid och allestädes skett — den en gång fallne undgår, att för all sin tid, i trots af sin ånger och ådagalagd allvarlig förbättring, stämplas såsom brottsling. Vidare har den år 1873 stiftade *Föreningen till minne af Konung Oscar I och Drottning Josephina*, hvilken förfogar öfver tillgångar, som efter våra förhållanden kunna anses betydande, upptagit bland målen för sina sträfvanden, att »föreningens medlemmar, hvar i sin mån, skola söka dels att bekämpa den rådande obenägenheten att i tjenst eller arbete antaga fallne menniskor dels att anskaffa tjenst eller arbetstillfälle samt bereda ett välvilligt stöd åt sådana från fängelset frigifne, hvilka lemna hopp om framtida stadgad och ärlig vandel»; och hafva efter detta exempel föreningar här och der i landsorterna bildat sig.

Det är en företeelse, som på senare tider framträdt och är egnad att ingifva menniskovännen allvarliga bekymmer, jag menar det jemförelsevis ökade antalet af unga förbrytare, till och med af den späda ålder att de icke kunna till ansvar efter lag dömas. Ej sällan inträffar det, att ordentligt organiserade tjufband af öfvermagar uppträda och skyldra inför Poliskammare och domstolar, tilltalade för talrika och

stundom icke obetydliga tjufnader. När sådant kan hända i en tid, då möda och kostnader i vida större mån än någonsin förut användas för ungdomens uppfostran och undervisning, tyder detta på en djupare inre skada inom samhällskroppen, hvilken ej kan vara någon annan än den, att de band, som sammanhålla familjen, hafva förslappats. Man kunde nästan vara frestad att tro, det den utsträckta omvårdnad, det allmänna tagit på sig i fråga om barnens uppfostran i offentliga skolor, af en del bland föräldrar uppfattas så, som om de derigenom blifvit med ens befriade från den naturliga omsorg de förut erkänt sig ega att uppföda barnen i tukt och sörja för deras nödtorftiga undervisning. En dryg del i det anmärkta sorgliga förhållandet har utan tvifvel den förut omnämnda dryckenskapslasten, som utom andra antydda förderfliga verkningar äfven medför den att undergräfva den husliga ordningen, störa hemmets frid samt genom tadelvärda föredömen besmitta de ungas seder. Men äfven detta onda har uppkallat menniskovänners verksamhet och den nyss omförmälda föreningen har satt främst bland sina åtaganden att upprätta en eller flera vårdanstalter, der vanartige och till brott hemfallne personer under 15 år emottagas till upptuktelse, undervisning och inlärande i åtskilliga yrken och arbeten, egnade att betrygga deras framtida utkomst. —

I sistlidna års berättelse omförmäldes de fördelar och olägenheter för lagskipningen, som jag förmodade vara att emotse såsom följder af den då nyligen verkstälda regleringen af häradshöfdingarnes löneförmoner. Bland sådana olägenheter framhölls den inskränkning, som derigenom uppstått, i tillfällen för yngre jurister att vinna anställning hos domare på landet och på samma gång att vinna den praktiska öfning och erfarenhet, som erfordrades för att de, utan fara för rubbning i lagskipningens gång, skulle kunna efterträda de nu varande domarena. I sammanhang dermed antyddes, huru denna olägenhet skulle kunna åtminstone i någon mån afhjelpas. Men på den senaste tiden hafva tecken visat sig till en annan fara, som, om den befinnes grundad och ej blott tillfällig, kan hafva med sig betänkligare följder för lagskipningen, jag menar fara för att den hittills nästan öfverflödande tillgången på ämnessvenner för domarekallet börjar tryta, såsom redan skett inom räkenskapsverken. Visserligen har antalet af de ynglingar, som vid universiteten idka juridiska studier, ännu icke aftagit så, att deraf kan dragas någon bestämd slutsats om nämnda studiers öfvergifvande, men det har dock under det förflutna året inträffat hvad som förut under senaste årtiondena knappast egt rum, att i hufvudstaden så väl Hofrätten som Rådstufvurätten haft svårighet att finna personer hugade att åtaga sig

tillfälliga domareförordnanden. Att detta förhållande skulle stå i något samband med förutnämnda löneregleringar är icke antagligt, då denna så nyss gått i verkställighet, att dess följder ej hunnit framträda. Dessutom, om det än visserligen är sannt, att genom nämnda reglering utsigten på de ansedda, rikligt aflönade och i det hela bequämliga domareplatserna i de stora domsagorna gått förlorad; har deremot just genom samma reglering anledning yppat sig att antaga, det genom domsagornas fördelning domareplatserna skola blifva flera och kunna vid tidigare år erhållas, en omständighet som borde snarare locka till än afskräcka från domarebanans beträdande. Men andra orsaker finnas, som redan verkat och framdeles allt mer komma att verka i sådan rigtning. Främst bland dessa orsaker torde böra sättas den storartade och lifliga utveckling industrien i så många grenar tagit och den tidigare och rikligare utkomst, hon erbjuder sina idkare och deras biträden. Detta inverkar ej allenast på första planläggningen af ynglingars uppfostran hädanefter, i det att allt flere dragas från de allmänna till de industriela, tekniska undervisningsanstalterna, utan det utvecklar sin dragningskraft äfven på dem, som redan blifvit uppfostrade till allmän bildning och till andra yrken. Så, för att taga exemplen på sistberörda förhållande från det område, som nu utgör betraktelsens ämne, är det icke sällsynt, att industri-idkares söner, som erna inträda i fädrens yrken, finna för sin framtida verksamhet nyttigt att derförinnan förvärfva ej blott insigter i lagfarenheten utan äfven någon öfning i lagarnes tillämpning. De genomgå derföre vid universiteten erforderliga embetsexamina, tjenstgöra ett eller annat år i rättegångsverken och försvinna sedan derifrån, inträdande på den lefnadsbana, de på förhand valt. Andra, som likaledes någon tid sysselsatt sig med domarevärf, taga anställning såsom juridiska biträden eller ombudsmän vid industriela företag, vid banker, hypoteksföreningar m. m.; och åter andra finna sin uträkning att lemna domare- eller embetsmannabanan och öfvergå till andra lefnadsyrken. Detta förklarar, hvarföre brist på personer, som för lifstiden hålla ut på domarebanan, kan uppstå, ehuru antalet af dem, som vid universiteten förbereda sig till nämnda bana, icke varseblifves.

Bland orsakerna till nyss omförmälda brist bör i andra rummet sättas det förhållande, att på senare tiden sakförarekallet tillegnat sig icke få bland så väl nybörjande som mera försigkomna jurister; och det är att förutse, att detta yrke, i den mån det lyckas tillvinna sig det anseende, som det, samvetsgrannt utöfvadt, förtjenar, i den mån allmänheten erfar behofvet af dess anlitande, samt i den mån yrkets egna idkare lärt sig inse, huru väl det lönar sig, skall locka till sig allt

flere — och helt visst icke de svagast utrustade — bland dem, som eljest skulle hafva sökt sin utkomst på domarebanan.

Slutligen torde, bland orsakerna till det angifna förhållandet, att ej mindre inom rättegångsverken än äfven inom de förvaltande verken eller i allmänhet på embetsmannabanan tilloppet af nybörjare minskats och antalet af dem, som fullfölja en der börjad verksamhet, aftagit, ej böra lemnas helt och hållet obemäld den afvoghet mot embets- och tjenstemän och den ringaktning af deras arbete, som det på senaste tiden blifvit ett bruk att tidt och ofta uttala och söka utsprida bland allmänheten tillika med den åsigt, att desse samhällsmedlemmar vore att anse såsom endast »tärande», såsom ett samhällsondt, och att förty åt dem så litet som möjligt af samhällets goda borde förunnas. Om grunden till denna ogynsamma sinnesstämning och denna missunsamhet emot embets- och tjenstemännen må vara lagd af dem sjelfva derigenom, att en och annan bland dem ådagalagt öfversitteri och ogenhet emot allmänheten eller straffvärda försök att tillskansa sig af samhällets förmoner mera än dem med rätta tillkommit, vill jag denna gång icke försöka att utreda; jag har endast trott mig böra vidröra förhållandet såsom befintligt och möjligtvis i någon mån verksamt i den angifna rigtningen, att göra embetsmannabanan allt mindre och mindre tillfredsställande samt derigenom bidraga att afhålla de unga från banans beträdande eller fortsättande. Denna omstämning till någon del i tänkesättet, den må vara till sin uppkomst berättigad eller icke, har dock jemte det onda den kan hafva förorsakat, uträttat något godt, så vida nemligen derigenom ett förut herskande ondt blifvit undanröjdt, jag menar det menliga förhållandet, att ett allt för stort antal bland det uppväxande slägtet sträfvat efter sin utkomst på embetsmannabanan, med förbiseende af, om ej rent af förakt för de utsigter i detta hänseende, som industri, handel och de för landet vigtigaste näringar erbjudit; men öfverdrift, hvilken rigtning hon tager, är och blifver till sina verkningar skadlig; och ett obilligt underskattande af embets- och tjenstemäns värde och betydelse inom ett ordnadt samhälle och den vigt som ligger derå, att de väl anses och anständigt aflönas, kan, i förening med ofvan uppräknade orsaker och andra flera, verka derhän, att embetsmannabanan förlorar den dragningskraft hon hittills utöfvat på ungdomen, så att, förr än någon tror, tillgång på duglige embets- och tjenstemän kommer att brista. Det är här ej fråga om att få platserna i domstolarne eller inom förvaltningens olika grenar besatta, ty så illa ansedde eller lönade kunna de väl icke blifva, att ej alltid personer skola finnas villige att dem intaga, utan hvad som ligger magt uppå, det är att finna de bäste och skickligaste personer, hvar på sin

plats. Detta har hittills icke varit så svårt, i anseende dertill, dels att många funnits att välja på, dels att det väl i allmänhet kunnat sägas, att urvalet bland det uppväxande slägtet egnat sig åt embetsmannabanan. Men skulle detta förhållande upphöra, så kommer, efter tingens vanliga ordning, priset på duglige embets- och tjenstemän att stiga, och sedan erfarenhet vunnits om olägenheterna af de mindre skickliges verksamhet, uppkommer snart nog nödvändighetens tvång att betala det högre priset för de duglige; ty den drygast lönade tjenstemannen är dock den oduglige och försumlige, huru ringa än hans lön är. Då kommer troligen äfven på detta område att inträffa, hvad som alltid varit sed på det industriela, att säljaren får ett afgörande ord med vid bestämmande af köpevilkoren och att dessa ej föreskrifvas af köparen ensam, eller, med andra ord, att då staten borttingar arbetet i domarevärf eller förvaltningsbestyr inom samhället, betalningsvilkoren eller lönebeloppen icke kunna af arbetsgifvaren ensidigt bestämmas, utan att jemväl behörigt afseende dervid måste göras på arbetstagarenas anspråk. Under sådant förhållande är det uppenbarligen i begges väl förstådda interesse, att arbetet, hvart i sitt slag, blifver rätt uppskattadt och bedömdt. Likasom godt arbete är sin lön värdt, så skall god lön med verkligt, dugligt och ärligt arbete förtjenas. Men en sådan uppskattning är förenad med svårigheter just till följd af arbetets olika art. Själsarbete och kroppsarbete kunna ej rättvisligen mätas med samma måttstock; det senare låter mäta sig efter tid, det förra icke alltid. Att uppskatta en embets- och tjenstemans arbete i allmänhet efter de timmar, han uppehåller sig på sitt embetsrum, är att använda ett falskt mått, när embetsmannen har sin egentliga sysselsättning i sitt hem; och att föreställa sig, det på lika sätt en domares arbetsdag tager slut, när han uppstiger ur domstolen, är en falsk föreställning, när han under mellantiderna har att bereda sig på hvad i domstolen skall förekomma och att sätta på papperet hvad der förekommit. Emellertid finnes det onekligen någon del af embetsmannaverksamheten, som kan mätas efter tid och å den bör sådan måttstock användas. Men till att rätt urskilja och rigtigt bedöma hvarje arbetes särskilda art och rätta måttstock erfordras sakkunskap och, hvad som utan hennes hörande i denna sak åtgöres, kan leda ej allenast till orättvisa emot arbetaren utan ock till skada för arbetsgifvaren. Det har hittills varit fråga om uppskattning af arbetet, sådant det nu bedrifves, eller, med andra ord, en undersökning, huru stor lön en hvar af befintlige embets- och tjensteman för sin innehafvande tjenstebefattning bör, i jemförelse med andra, åtnjuta; men en klok statshushållning fordrar äfven en undersökning, huru det för statens

behof nödiga arbete, som nu är i fråga, må kunna med minsta arbetsstyrka och lindrigaste kostnad för de alltmänna utföras på ett tillfredsställande sätt, det vill säga, en undersökning, huruvida alla nu befintliga embeten och tjenster fortfarande må vara af behofvet påkallade eller några kunna indragas och kostnaderna för dem besparas. Vid en sådan undersökning framträder genast ett påstående, som tidt och ofta upprepas, att chefer i särskilda embetsverk, såsom Presidenter, Landshöfdingar och Biskopar, vore öfverflödige embetsmän, emedan de icke deltaga i arbetet inom sina verk och emedan dessa kunna ega bestånd och dithörande ärenden vinna sin tillbörliga handläggning, ehuru chefsembetena någon tid stått lediga eller cheferne tidtals vistats å annan ort; och är det besparing af statsmedel, som egentligen framhålles såsom vinsten af dessa embetens indragning. Äfven på denna frågas afgörande bör sakkunskapen hafva sitt rättmätiga inflytande, men till och med hos den, som icke eger denna kunskap, är en blick inom andra områden för mensklig verksamhet, i förening med någon eftertanka, tillräcklig att uppkalla tvifvelsmål om besagda påståendes rigtighet. Betraktas förhållandet t. ex. inom näringarne, lärer väl ingen hålla före, att vid ett större jordbruk rättaren är en öfverflödig person, äfven om han icke utför samma arbete som drängarne eller dagakarlarne, eller att på en större fabrik verkmästaren gerna kan saknas, då han icke deltager i fabriksarbetarenas sysslor. Ledningen af det hela, ansvaret för arbetets gång taga ock i anspråk möda och krafter af minst lika mått om ock af annan art än sjelfva kroppsarbetet och fordra insigter och skicklighet af större omfattning och mångsidighet än detta; hvarföre också inom den enskilda hushållningen det anses för välbetänkt, att genom god aflöning söka förvärfva eller bibehålla i sin tjenst duglige arbetsledare. Skulle då ett motsatt förhållande gälla i fråga om arbetet i statens tjenst? Man säger väl, i statens embetsverk är arbetet så ordnadt, att arbetarena kunna leda sig sjelfva och sjelfve bära ansvaret, men hurudan blifver ledningen, hurudant ansvaret, när det delas af flere? helt säkert icke sådant, som när en leder, en ansvarar för detsamma. Eller ock, säger man, den äldste ledamoten i verket kan hafva ledningen och ansvaret. Ja väl, om han är dertill lämplig och skicklig. Men skall han tillika sköta sitt kall, såsom arbetande ledamot i verket, så är fara värdt, att antingen detta eller chefskapet derpå blifver lidande, för att icke tala om den oklara och besvärande ställning, i hvilken han kommer till kamrater och underlydande. Skall åter en annan sköta de äldstes ledamotsbefattning, då blifver denne äldste ledamot President eller Landshöfding eller Biskop, ehvad han kallas så eller icke. Detta är hvad som in-

träffar, när detta chefsembete står ledigt. Att dermed ingenting förloras i fråga om arbetets gång och ordningens främjande inom verket är lättare att föregifva än att bevisa. Att åter en Landshöfdings eller Biskops tillfälliga frånvaro från sitt Landshöfdings- eller Biskopssäte, t. ex. för att bevista riksmötet eller för någon annan angelägenhet i hufvudstaden, skulle vara liktydig med ledighet från sjelfva embetet och dess åliggande, strider emot erfarenheten, då kändt är, att åtminstone flere af dessa embetsmän under tiden med uppmärksamhet följt och kraftigt främjat sina landsorters interessen och angelägenheter. Det tyckes sålunda som skulle på en förändring i ofvanantydda rigtning föga vara att vinna men möjligen ej så litet att förlora. Saken må dock samvetsgrannt skärskådas och pröfvas.

I ett framåtgående samhälle är det af nöden att sådana uppskattningar och undersökningar, som här ofvan omförmälas, tid efter annan ega rum; men om de skola medföra verkligt och varaktigt gagn för det allmänna, måste de verkställas med urskilning, sakkunskap och rättvisa. Ett berättigadt mål för dylika undersökningar är åstadkommandet af besparingar i statens utgifter, men detta får ej vara det enda och uteslutande; ty lemnas för detta måls vinnande å sido nödig hänsyn dertill, att ärendena blifva skötta och ändamålsenligt skötta, och att medel anslås, tillräckliga att förvärfva duglige och redbare tjenstemän för ärendenas skötande, så händer det, att ärendenas gång rubbas och förvirras till ohjelplig allmän och enskild skada kanske utan att det sökta målet uppnås. En väl genomförd anordning deremot af statsförvaltningen i alla dess delar, en anordning, som rätt uppskattar hvarje embetes och tjenstebefattnings behof af skicklighet och arbetsamhet och afpassar arbetet så, att hvarje befattning, högre eller lägre, fordrar och sysselsätter sin man och tillförsäkrar denne en efter hans samhällsställning anständig aflöning, efter det att med urskilning och sakkunskap blifvit utmönstrade alla befintliga embeten och tjenster, som icke oundgängligen erfordras för ärendenas behöriga handläggning och gång — en sådan anordning erbjuder fördelar, hvilka väl, i trots af afund och förtal, torde draga till sig de insigtsfullaste och dugligaste personer och fästa dem i statens tjenst, ty genom det anseende denna tjenst åtminstone af ålder åtnjutit och den säkerhet i besittningen af en stadigvarande om ock anspråkslösare utkomst, som hon bereder, har staten en viss fördel i täflingen med näringarne, äfven då dessa bjuda rikligare, men osäkrare löneförmoner åt sina idkare. Det finnes nemligen ett gammalt ordspråk, som säger: »kronans kaka är knapp, men dryg», och detta har så mången gång besannats, att ordspråket vunnit tilltro. Genom en sådan väl afvägd arbetsfördelning skulle ock

möjligen i en framtid kunna så småningom utplånas det förbud, staten ansett sig behöfva stadga för en del af dess tjenstemän emot innehafvande af mer än en tjenst på stat eller af tjenst i vissa andra verk och inrättningar jemte statens tjenst. Det ligger obestridligen någonting förhatligt i hvarje dylikt magtspråk, rigtadt emot personers medfödda rätt att förfoga öfver sina krafters bruk. Visserligen finnas embeten och tjenster, som i anseende till sin särskilda beskaffenhet eller vigt och omfattning uppenbarligen icke låta sig förenas med andra tjenster, men det nämnda förbudet sträcker sig utöfver denna krets. När en tjensteman innehar en befattning, som icke kan upptaga hela hans tid och arbetskraft, och som ej heller aflönas så, att han derpå kan lefva, är det en grymhet att förbjuda honom använda sin öfriga krafter i en annan tjenst, till hvilken håg och fallenhet göra honom lämplig, och att sålunda bereda sig utkomst. Staten kan fordra, att tjenstemannen utför det arbete, för hvilket han åtnjuter lön, men staten kan icke förfoga öfver mer af hans arbetskraft än hvad för nämnda ändamål erfordras, utan att träda hans personliga rätt för nära. När staten, med ett, om än ofullständigt, erkännande af denna sanning, ansett sig icke kunna förbjuda tjenstemannen att med sin befattning förena andra göromål, än tjenst på stat eller hos några uppgifna inrättningar, är förbudet dessutom vanmägtigt och förty ändamålslöst. Tjenstemannen kan ju på mångfaldiga andra sätt använda sina krafter i enskildas tjenst, på författareskap m. m.; och icke lider statens tjenst mindre intrång af dessa sysselsättningar, än om hon vore förenad med någon annan befattning på stat eller vid de förbjudna inrättningarne. Hvarken det allmänna eller dess tjenst kan det slutligen lända till fromma, om den under dylikt förbud ställde tjenstemannen pligtskyldigast gör ingenting annat än sin tjenst, sofver bort den tid, som blifver öfrig, svälter eller skuldsätter sig. Blifver deremot enhvar befattning, högre eller lägre, till sina fordringar så i ett som annat hänseende rigtigt uppskattad och så ordnad, att hon sysselsätter en man med vanlig arbetsförmåga och anständigt försörjer honom, upphör behofvet och dermed sannolikt äfven åhågan hos tjenstemannen att fika efter flera tjenster, hvilken staten ansett sig böra medelst meranämnda förbud återhålla och stäfja. Skulle det icke desto mindre hända, att en tjensteman, utrustad med ovanligare arbetsförmåga, finge tid och krafter öfver att utom tjensten använda, må han såsom hvarje annan fri medborgare vara oförhindrad att bruka dem på det sätt han finner för sig bäst och förmonligast. Det är statens sak, såsom arbetsgifvare, att tillse det härigenom icke missbruk sker, utan att staten får till godo det arbete, han har att fordra och som han med den gifna lönen betalt.

Dessa betraktelser skola säkerligen icke befinnas fremmande för hvad å vår tid föregår. Det är ett uppskattnings- och undersökningsarbete af ofvan beskrifna art som för närvarande pågår, och det torde ej vara för mycket sagdt, om man förutspår, att på detta arbetes genomförande efter eller i strid mot de grundsatser, som här ofvan blifvit antydda, vår statsförvaltnings närmaste framtid är beroende. Med lagskipningens tillstånd stå dessa betraktelser i så mycket omedelbarare samband, som en stor del af landets domare nu mera blifvit, hvad den förr icke varit, en af staten aflönad korporation, så att hvad som rörer andra embets- och tjenstemän, rörer hädanefter äfven domarena. Vi hafva i vårt land haft och hafva en aktningsvärd domarekorps, rättrådig, efter sin uppfattning af hvad rätt är, samvetsgrann och omutlig. Skulle dessa egenskaper i någon mån äfventyras genom den förändring i domarens ekonomiska ställning, som egt rum eller kan komma att ega rum, så vore en sådan förlust icke med någon vinst vare sig för statskassan eller för lagskipningens beqvämligare inrättande ersättlig. »En god domare är bättre än en god lag», och huru än vår lagstiftning må utveckla sig till ett bättre, skulle vi komma att sakna gode, skicklige, rättrådige och omutlige domare, så kunde pligten att »utreda lagskipningens tillstånd» blifva, hvad den hittills icke varit, en tung pligt.

På *lagstiftningens* område har jag att framställa nedanstående förslag till ändring i 2 kapitlet 13 § Strafflagen:

I sammanhang med den nu gällande Strafflagens införande, för ett tiotal af år sedan, infördes ock en förändrad ordning vid *förvandling af böter till annan straffart*, när tillgång till deras gäldande saknades hos den bötfälde. Sådan förvandling hade dittills verkstälts af domstolarne. Derom stadgades i 27 punkten af Kongl. Förklaringen den 23 Mars 1807: »Underrätt, som fäller till böter, bör tillika efterfråga och söka inhemta underrättelse, huruvida den sakfälde kan betala böterna eller icke, hvarom anteckning bör i protokollet införas. Förekommer anledning dertill, att böterna ej kunna utgå, skola de i utslaget så väl som i saköreslängden icke dess mindre utsättas men det tillika föreskrifvas, huru nämnda böter må i sådan händelse förvandlas till motsvarande kroppsstraff». I Strafflagen åter föreskrifver 2 Kapitlet 13 §: »Om förvandling af böter förordnar Konungens Befallningshafvande». Sistberörda stadgande anträffas först i Lagkomiténs förslag till Straffbalk, 2 Kapitlet 31 §, och i motiven till detta förslag heter det, att »till undvikande af onödig omgång med

förvandlingar, dessa, såsom klara verkställighetsåtgärder, blifvit till Konungens Befallningshafvande öfverlemnade». Vid granskningen inom Högsta Domstolen af Lagkomiténs förslag yttrades betänkligheter emot denna lagförändring och likaså inom Lagberedningen, som icke desto mindre intog samma stadgande i sitt lagförslag, hvarefter det inflöt i nu gällande lag; men redan vid första riksmötet, efter det den nya Strafflagen börjat tillämpas, väcktes hos Rikets Ständer tre särskilda förslag till ändring i berörda stadgande, hvilka dock lemnades utan afseende, emedan den erfarenhet af nya lagens verksamhet, som ditintills kunnat vinnas, ansågs icke vara tillräcklig för att en förändring af samma lag derpå skulle kunna grundas.

Den erfarenhet, som sedermera vunnits, föranleder emellertid icke, efter mitt omdöme, frånträdande af den grundsats, på hvilken den nya lagstiftningen i ämnet hvilar, eller en återgång till hvad som förut var stadgadt. Bötesförvandlingen är ostridigt en verkställighetsåtgärd och tillhör förty den verkställande magten. Deremot har samma erfarenhet lagt i dagen vissa olägenheter, som följa deraf, att nämnda förvandling är lagd uteslutande i Konungens Befallningshafvandes hand. När Lagkomitén i nyss anförda motiv till den föreslagna lagförändringen i fråga om böters förvandling talar om »onödig omväg», syftas väl dermed på det förhållande, att när två eller flera utslag, i hvilka domstolarna dömt till böter och tillika stadgat, huru böterna skulle förvandlas, på en gång förekommo till verkställighet, hos Konungens Befallningshafvande, denne alltid måste anlita Öfverrätt för att få de utsatta förvandlingsstraffen sammanlagda, till följd af den gamla ännu gällande grundsatsen, att då böter äro genom särskilda utslag ådömde och till kroppstraff förvandlade, och dessa utslag på en gång förekomma till verkställighet, de straff, till hvilka böterna äro förvandlade, icke få hvart för sig verkställas eller vid verkställigheten sammanläggas, utan att det är de ådömda böterna, som skola sammanläggas och förvandlas till det kroppsstraff, som enligt förvandlingstariffen motsvarar böternas sammanslagna summa. När nu Konungens Befallningshafvande fått behörighet att verkställa böters förvandling, har ett sådant anlitande af Öfverrätts medverkan blifvit öfverflödigt i alla de fall, då de särskilda utslagen, som på en gång inkommit till verkställighet, stadgat bötesansvar, och endast erforderligt i det fall, att något bland utslagen föreskrifver straff af den beskaffenhet att de ej kunna jemte hvarandra verkställas, såsom det heter i 4 kapitlet 8 § Strafflagen.

Men om nämnda omväg sålunda blifvit undanröjd, har en annan, i följd af den nya ordningens införande, trädt i stället och vållar ena-

handa olägenhet så länge rättigheten att om böters förvandling förordna, är Konungens Befallningshafvande allena förbehållen. Den tid domstolarne egde rätt att förordna, huruledes de böter, som af dem ådömdes, skulle vid den bötfäldes oförmåga att dem gälda, med kroppsstraff aftjenas, tillgick det så, att den bötfälde, som förklarade sig med domslutet nöjd och vid den efterforskning, som af domstolen derom anställdes och till utgången i protokollet antecknades, befanns sakna tillgång till böternas gäldande, genast insändes till närmaste läns- eller kronohäkte, der det mot böterna svarande, genom samma utslag fastställda kroppsstraffet utan uppehåll verkställdes. Detta kan nu också möjligen ske, om den bötfäldes medlöshet är så uppenbar att särskild undersökning derom ej behöfves, och om det kroppsstraff, hvartill böterna böra förvandlas, skall verkställas i länshäktet; men nu mera finnas andra häkten, der dylika straff kunna och böra verkställas, nemligen kronohäkten. Dessa äro just tillkomna för att å trakter, som antingen äro aflägsna från länshäkte, eller i hvilka brottslingarnes antal visat sig talrikt, ersätta sistnämnda slags häkten. Om nu i en sådan trakt eller stad, der kronohäkte finnes, någon uppenbarligen medellös person dömes till böter och förklarar sig med utslaget nöjd, kan han likväl icke insättas till det böterna motsvarande kroppsstraff förr än Konungens Befallningshafvandes förvandlingsbeslut hunnit utverkas, hvartill fordras utslagets insändande till Konungens Befallningshafvande, åtföljdt af bevis öfver den bötfäldes bristande tillgång till böterna. Nu inträffar som oftast, att desse medellöse bötfälde sakna stadigt hemvist, och när de, innan Konungens Befallningshafvandes utslag om bötesförvandlingen ankommit, icke lagligen kunna i häkte innanas eller, såsom dömde till endast böter, der qvarhållas, försvinna de och måste sedan efterspanas och efterlysas samt, derest de, hvilket sällan är fallet, anträffas, forslas möjligen lång väg för att till straffet befordras, allt med kostnad för statsverket. Ett framstående exempel härpå erfor jag under årets embetsresa, nemligen förhållandet i staden Sundsvall. I denna stad har under de senare åren antalet af personer, som blifvit pliktfälde för fylleri varit särdeles stort. Desse hafva hittills insändts till länshäktet i Hernösand för att, sedan böterna blifvit af dervarande Konungens Befallningshafvande förvandlade, i de allra flesta fall till tre dagars fängelse vid vatten och bröd, undergå detta straff. Sådana straff-fångar upptaga i fångförteckningarne stundom flera sidor efter hvarandra, och kostnaden för deras forslande i och för straffets uttjenande har utan tvifvel varit en af orsakerna till beslutet om det nu pågående byggandet af ett kronohäkte i Sundsvall. När detta fängelse blifver färdigt, inträder den olägenhet, som nyss antyd-

des, och det i högre grad, än på de flesta andra ställen, emedan de bötfälde härstädes till aldra största delen utgöras af löse arbetare, som från alla delar af riket samlats till de i dessa trakter bedrifna skogsarbeten. I stora hopar besöka desse arbetare på sön- och helgdagar staden och dess krogar, öfverlasta sig, föra oljud på gatorna, tillvaratagas, dömas till böter för sitt ofog, åtnöjas med utslagen men sakna tillgångar att betala böterna. Dervid stannar det, ty de mot böterna svarande kroppsstraff kunna ej verkställas, innan Konungens Befallningshafvande i Hernösand, efter erhållen del af utslag och bevis om bristande tillgång till böterna, angående dessas förvandling meddelat förordnande. I afvaktan derpå kunna de häktade och bötfälde icke utan eget begifvande qvarhållas i häkte, och släppas de lösa, skynda de naturligtvis åter till skogarne, ombyta arbetsställen och äro sedan svåra att anträffa. Ett dylikt de bötfäldes medgifvande att genast underkasta sig förvandlingsstraffets undergående var lättare att erhålla, när de hade utsigt att genast vid ankomsten till Hernösand få börja straffet, än det skall blifva, när det fordras af dem att under några dagar uti kronohäkte i Sundsvall afbida ankomsten af Konungens Befallningshafvandes förvandlingsbeslut. Och under dessa dagar måste det allmänna bekosta deras underhåll i häktet. Det leder således till en uppoffring både för det allmänna och för de bötfälde, må hända ock för dessas arbetsgifvare, en uppoffring, som icke är oundgängligen nödvändig utan skulle kunna undvikas genom förändrad föreskrift angående behörigheten att förordna om böters förvandling.

Liknande företeelser, om ock ej i så talrika fall, yppa sig ock vid kronohäktena i Eskilstuna, i Haparanda, i Uddevalla med flera ställen, belägna på längre afstånd från den stad, der Konungens Befallningshafvande i länet har sitt säte.

I fråga om sättet för genomförande af en sådan förändring, som nyss antyddes, erbjuder sig först den utvägen, som kunde tyckas tillfredsställa alla fordringar, nemligen att återgifva domstolarne den behörighet, de förr haft, att i sammanhang med böternas ådömande förordna om deras förvandling och tillika bibehålla åt Konungens Befallningshafvande den dem medgifna rätt i detta afseende. Häremot möter dock den vigtiga betänklighet, att grundsatsens enhet upphäfves, då bötesförvandlingen betraktas på en gång såsom en verkställighets-åtgärd och en domstols-åtgärd. I följd deraf skulle en del af så beskaffade förvandlingsbeslut kunna erhålla helgden af laga kraft vunnen dom, en annan del icke; de förra kunde till verkställigheten uppehållas genom anförde besvär, de andra icke, enligt hvad närmare är förklaradt genom Kongl. Kungörelsen den 4

Januari 1865; och hvad i de förra kunde vara feladt, blefve genom ändringssökandet rättadt, då deremot fel i de senare kunde blifva föremål endast för ansvarstalan emot den eller dem som förvandlingen beslutit. För denna betänklighets skull, och då här ofvan redan är uttalad den åsigt, att bötesförvandlingen rättast vore att betrakta såsom en verkställighetsåtgärd, har jag ansett mig ej böra förorda en lagförändring, som skulle hafva till syftemål att på nyssberörda sätt utsträcka befogenheten att verkställa böters förvandling.

Det återstår då icke annan utväg än den här ofvan påpekade, att utsträcka nämnda befogenhet i den rigtning hon redan tagit, sedan hon blifvit skild från domstolarne, och då skulle först ifrågakomma att öfverlemna henne jemväl till underexsekutorerna, magistraterna och kronofogdarna. Häremot framställer sig dock en annan betänklighet eller den, att om bestyret med denna förvandling anförtros åt allt för många, deraf kan följa först den olägenhet, som förefanns under den gamla ordningen men nästan alldeles försvann sedan bötesförvandlingen förflyttades från de många underdomstolarne till de få Konungens Befallningshafvande, nemligen att misstag i förvandlingen så ofta förekommo. Derom vittna de för ett tiotal af år sedan utaf Rikets Ständers Justitie-ombudsman afgifna embetsberättelser, hvilka till betydlig del upptagas af redogörelser för åtal, anställda i anledning af misstag vid böters förvandling och straffs sammanläggning, anmärkta under fångförteckningarnes granskning. Den tiden voro dock sådana åtgärder af betydligt mera invecklad beskaffenhet än nu, i anseende till då gällande olika föreskrifter för olika slags böters förvandling och mångfalden af olika straff, hvilkas sammanläggning ifrågakom; men det ligger i sakens natur, att i samma mån likartade förrättningar ofta förekomma till en embetsmans eller myndighets handläggning, i samma mån är det att vänta, det dessa förrättningar blifva med större säkerhet och vana behandlade; hvilket, hvad bötesförvandlingen beträffar, också visat sig af just de ofvan nämnda berättelserna för senare åren, som icke omförmäla något enda åtal emot Konungens Befallningshafvande för origtig bötesförvandling, om ock någon gång för fel i verkställigheten. Vidare skulle det blifva en menlig följd af sagda befogenhets utöfvande af allt för många personer, att oftare än eljest flera utslag med redan åtecknad resolution om böternas förvandling skulle förekomma till verkställighet vid kronohäktena och sannolikt föranleda hemställanden till Öfverrätt, innan verkställighet af förvandlingsstraffen kunde ega rum.

Af dessa skäl har det synts mig för det åsyftade ändamålet mindre lämpligt att den Konungens Befallningshafvande tillkommande befogen-

het att förordna om böters förvandling utsträcktes till underexsekutorerne, magistraterna i städerna och kronofogdarne å landet.

Men det finnes ett slags tjenstemän, som just i afseende på fängelseväsendet redan hafva sig uppdragen en del af Konungens Befallningshafvandes magt och myndighet och åt hvilka det i fråga varande förtroendet, i min tanke, med bättre skäl och lämpligare kunde öfverlemnas, jag menar, *Tillsyningsmännen vid kronohäktena*. Om dessa tjenstemäns tillkomst inhemtas af Kongl. Brefvet till Styrelsen öfver fängelserna och arbetsinrättningarna i riket samt vederbörande Konungens Befallningshafvande den 2 Augusti 1845, att i början af 1840-talet Konungens Justitiekansler gjort underdånig framställning till Kongl. Maj:t om behofvet af närmare tillsyn, än dittills egt rum, i afseende på vissa uppgifna kronohäkten och föreslagit för detta ändamål att samma häkten ställdes under tillsyn af Magistraterna i den stad vid eller uti hvilken häktet vore beläget, med skyldighet för Magistraten att, i afseende å verkställighet af straff och inseendet öfver fångvården i öfrigt inom sådant häkte, behörigen iakttaga ej mindre hvad genom Kongl. Brefvet den 26 Maj 1827 i fråga om sammanläggning af särskilda förvandlingsstraff vore stadgadt än äfven hvad öfriga gällande författningar i dessa ämnen innehölle; och att, efter det vederbörande med underdåniga utlåtanden inkommit, dervid förrbemälde Styrelse, jemte förmälan, att Styrelsen icke ansåge lämpligt, att inseende öfver dessa häkten af Magistraten utöfvades kollektivt, för öfrigt hemstält, att ifrågavarande häkten måtte ställas under särskilde af Kongl. Maj:t förordnade Tillsyningsmän, Kongl. Maj:t genom nyss åberopade nådiga bref förklarat, det Kongl. Maj:t ville uppå förslag af Dess vederbörande Befallningshafvande för hvart häkte förordna en Tillsyningsman, hvilken skulle vara skyldig att, under Konungens Befallningshafvandes lydno och i enlighet med gällande föreskrifter, utöfva den uppsigt och befattning i afseende på häktet, som vid länsfängelse i stad, der Konungens Befallningshafvande har sitt säte, utöfvades omedelbart af Konungens Befallningshafvande. I Kongl. Maj:ts nådiga skrifvelse till Fångvårdsstyrelsen den 28 Maj 1867 upprepas nyss anförda föreskrift om Tillsyningsmäns tillsättning och att dem åligger, under Konungens Befallningshafvandes lydnad, i afseende på kronohäkte utöfva den befattning, som vid länsfängelse i stad, der Konungens Befallningshafvande har sitt säte, utöfvas omedelbart af Konungens Befallningshafvande med det tillägg, att det är sistbemälde myndighet obetaget att, der den finner omständigheterna sådant påkalla, någon viss del af nämnda befattning sig förbehålla; hvarjemte stadgas att, om Till-

syningsman beträdes med tjenstefel, han derför bör ställas under tilltal inför vederbörande Hofrätt.

Nu kan väl invändas att, detta allt oaktadt, bemälde tjenstemän icke kunna anses skicklige att fullgöra ett sådant uppdrag, som här är i fråga; att de visserligen äro tillsatte »att i afseende på kronohäktena utöfva den befattning, som vid länsfängelset i stad, der Konungens Befallningshafvande har sitt säte, utöfvas omedelbart af Konungens Befallningshafvande», men att detta bemyndigande endast åsyftar förvaltningen af häktets ekonomiska angelägenheter, så vidt denna tillkommer Konungens Befallningshafvande, äfvensom tillsynen öfver ordning och manstukt inom fängelset m. m. men ingalunda de ådömda straffens verkställighet å der förvarade fångar. Att detta antagande emellertid icke är rigtigt visa senare tillkomna författningar. Sålunda stadgar *Kongl. Förordningen angående verkställighet af straff ådömdt genom utslag, som ej vunnit laga kraft den 30 Maj 1873* att Tillsyningsman vid kronohäkte har samma behörighet som Konungens Befallningshafvande att emottaga fånges förklaring, det han åtnöjes med utslag, som ålägger honom det straff, han bör undergå, men synnerligast *Kongl. Kungörelsen den 3 Oktober nämnda år,* som föreskrifver, att Tillsyningsman vid kronohäkte skall i fråga om utslag, som till honom omedelbart för verkställighet ankomma och röra fångar, hvilka i sådant häkte förvaras, ehvad straffet skall i kronohäkte eller allmänt straff-fängelse verkställas, i utslaget utsätta dagen så väl för straffets början som för dess slut. Härvid förekommer tillämpning ej allenast af de allmänna föreskrifterna i Kongl. Förordningen den 21 December 1857 utan ock de särskilda stadganden i Kongl. Förordningen den 30 Maj 1873 angående afdrag vid straffs verkställande i enrum, en lagtillämpning vida mera invecklad och svår att fullgöra än en enkel förvandling af böter, verkställd efter den rediga tariff som i 2 kapitlet 10 § Strafflagen återfinnes.

Vid detta förhållande synes mig en invändning om i fråga varande tjenstemäns bristande skicklighet för det uppdrag, som skulle dem anförtros, icke förtjena vidare afseende, helst deras åtgärder äro underkastade en snar och mångsidig granskning, enär fångförteckningarne, som upptaga de bötesbelopp, till hvilka fångarne äro dömda, tillika med det genom förvandlingen bestämda kroppsstraff, skola, jemlikt 2 § 3 och 4 momenten i Kongl. Kungörelsen den 25 Oktober 1839 insändas till Konungens Befallningshafvande i länet inom fjorton dagar efter hvarje månads slut och der granskas, hvarefter dessa förteckningar ytterligare skärskådas och granskas ej mindre i Hofrätterna än ock hos Justitiekanslern och Justitie-ombudsmannen.

På nu anförda skäl vågar jag föreslå, att 13 § i 2 kapitlet Strafflagen, som nu lyder sålunda: »Om förvandling af böter efter 10, 11 eller 12 § förordne Konungens Befallningshafvande», måtte erhålla ungefärligen följande, förändrade lydelse:

Om förvandling af böter efter 10, 11 eller 12 § förordne Konungens Befallningshafvande, eller, när utslag, hvarigenom böter äro ådömda, ankomma för verkställighet af motsvarande kroppsstraff till kronohäkte, utaf den vid sådant häkte af Konungen utnämnde Tillsyningsman.

I två ämnen har jag, med stöd af 19 § i Instruktionen för Justitieombudsmannen, ansett mig böra göra underdåniga framställningar, nemligen:

1) Uti underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t den 30 November 1875 har jag fäst uppmärksamheten å det mångskrifveri, som vid behandlingen af handräckningsärenden egde rum emellan embetsverk och domstolar inbördes och med embets- och tjenstemän samt emellan dessa sistnämnde, och tillika anhållit om meddelande af sådana nådiga föreskrifter, som till besparing af såväl tid som arbetskrafter kunde åvägabringa omedelbar beröring emellan den myndighet eller tjensteman, som äskade, och den, hos hvilken äskades handräckning i hvad till rikets tjenst erfordrades.

Till stöd för denna min underdåniga ansökan anförde jag hufvudsakligen, att Regeringsformens 47 § bjöde, bland annat, att Rikets kollegier, landtregeringen tillika med alla andra verk samt högre och lägre embetsmän skulle förvalta de dem åliggande sysslor och värf enligt de instruktioner och föreskrifter, som gifna voro eller framdeles kunde gifvas, lyda Konungens bud och befallningar och *räcka hvarandra handen till fullgörande deraf och af allt hvad Rikets tjenst utaf dem fordrade.*

Sistnämnda stadgande syntes mig kunna och böra erhålla en fullständigare och ändamålsenligare tillämpning, än det hittills bekommit.

Vid meddelande emellan embetsverk och domstolar inbördes och med embets- och tjenstemän samt emellan dessa sistnämnde begagnades nemligen omvägar, hvilkas behöflighet vore svår att inse, men hvilka alstrat ett tid och krafter ödande mångskrifveri, som tillika förtyngde och försenade ärendenas gång ej mindre inom lagskipningen än inom förvaltningen. Några exempel lade tydligast i dagen nämnda förhållande.

När vid Stockholms Rådstufvurätt en person från landsorten — låt vara från någon af de till hufvudstaden gränsande socknar — stode tilltalad för brott, och prestbevis för honom skulle införskaffas, afläte Råd-

stufvurätten skrifvelse derom till Öfverståthållare-embetet, hvilket i sin ordning skrefve till Konungens Befallningshafvande i Stockholms län, som åter affärdade skriftlig befallning till kronofogden eller länsmannen i det distrikt, der den tilltalade personen hade sitt hemvist, och kronofogden eller länsmannen vände sig skriftligen eller muntligen till pastor i den församling, ifrågavarande person tillhörde, med begäran om ututfärdande af det erforderliga prestbeviset, hvilket sedermera vandrade samma väg tillbaka, åtföljdt af skrifvelse från en hvar af de myndigheter, genom hvilkas händer det fortskaffades. Det kunde sålunda behöfvas ända till åtta skrifvelser för att erhålla ett dylikt bevis i stället för två, en ifrån Rådstufvurätten till vederbörande pastorsembete och en ifrån detta till Rådstufvurätten. Om vidare bemälde Rådstufvurätt under en ransakning hade af nöden ett protokollsutdrag eller någon upplysning rörande den eller de tilltalade från Domhafvanden i någon af de till hufvudstaden gränsande domsagor, hvilken Domhafvande till och med kunde hafva sin bostad i hufvudstaden, så måste samma omväg genom Öfverståthållare-embetet och Konungens Befallningshafvande anlitas och likaså när samme Domhafvande behöfde i lika måtto begära någon handräckning af Rådstufvurätten. Enahanda vore förhållandet på landsbygden, der det fölle mest i ögonen uti orter, som låge vid gränsen emellan två län, när en Häradsrätt hade att infordra prestbevis från pastorsembetet i en närgränsande men inom annat län liggande församling eller nödgades i ett eller annat afseende anlita kronobetjeningen utom länet. I städer, der Konungens Befallningshafvande ej hade sitt säte, måste likaledes inträffa, att stadsdomstolen, för att meddela sig med en i staden boende Domhafvande eller med omkringliggande socknars kronobetjening nödgades vända sig till Konungens Befallningshafvande i den uti en annan aflägsen del af länet belägna residensstaden, genom hvilken mellanhand så den aflåtna skrifvelsen som det derå gifna svaret skulle befordras till sin bestämmelse. Inträffade nu, såsom i här anförda exempel vanligtvis vore händelsen, att saken rörde en häktad person, så måste dessa omvägar i brefvexlingen och den tidsförlust, de vållade, medföra obehörigen förlängdt lidande för fången och ökade kostnader för det allmänna, äfven om de menliga följderna af försenad rättsskipning icke medtoges i räkningen.

Likaså beskaffade, om också icke lika betänkliga följder medförde enahanda omvägar i andra handräckningsärenden, såsom då en underexsekutor, Magistrat eller Kronofogde, hos en annan dylik skulle söka biträde för att uttaga krono- eller kommunalutskylder eller beggedera hos personer, som, utan att hafva gjort rätt för sig i detta afseende,

flyttat eller begifvit sig från den ort, der sagda utskylder skolat erläggas. Underexsekutoren i sistnämnda ort måste för berörda ändamål vända sig till Konungens Befallningshafvande, under hvilken han lydde, och denne åter till Konungens Befallningshafvande i den ort, der den skattskyldige förmodades uppehålla sig, hvilken sistbemälde Konungens Befallningshafvande då anbefalde underexsekutoren derstädes att uttaga medlen, hvarefter dessa sändes samma väg i motsatt rigtning. Alla dessa meddelanden skedde naturligtvis skriftligen från myndighet till myndighet fram och tillbaka; och på detta sätt erfordrades sex bref till hvad, som skulle kunnat uträttas med två, ett från den ene underexsekutoren till den andra, och ett från den senare till den förre. Vid nämnda sex bref stannade det, när ändamålet vunnes, när de kräfda medlen utbekommes, men i vidrigt fall — och sådana vore ingalunda sällsynta — blefve det omöjligt bestämma, huru många skrifvelser kunde erfordras i en ofta obetydlig sak. Det hände, att den skattskyldige i följd af lefnadsyrke eller nyck ofta ombytte bostad; och till hvilken brefvexling ett sådant förhållande ledde, derpå lemnade erfarenheten talrika exempel. En kringresande handelsagent eller en skådespelare vid en kringresande theatertrupp häftade för krono- eller kommunalutskylder eller ett ådömdt bötesbelopp t. ex. i Örebro stad. Det vore kändt, att den ifrågavarande personen för tillfället uppehöllе sig i Arboga. Magistraten i Örebro skrefve då till Konungens Befallningshafvande i Örebro län, denne till Konungens Befallningshafvande i Westmanlands län, som i sin ordning skrefve till Magistraten i Arboga för uttagande af berörda utskylder. Sistbemälde Magistrat svarade Konungens Befallningshafvande i Westmanlands län, att den sökte skattskyldige lemnat Arboga och begifvit sig till Kristinehamn. Detta meddelade Konungens Befallningshafvande i Westmanlands län Konungens Befallningshafvande i Örebro län, som derom underrättade Magistraten i Örebro. Denne begärde då genom Konungens Befallningshafvande i Örebro och Wermlands län handräckning af Magistraten i Kristinehamn för det uppgifna ändamålet; men när skrifvelsen härom anlände till Kristinehamn, hade den skattskyldige begifvit sig till Sköfde, och underrättelsen derom gick samma väg tillbaka till Magistraten i Örebro, som omigen vidtoge de ytterligare åtgärder, hvilka af densamma föranleddes. Slutligen förlorades spåren efter den skattskyldige, och nu återstode ej annan åtgärd än att utfärda efterlysning efter den flygtige gäldenären.

De omvägar, som här ofvan blifvit beskrifna, och hvilka utan tvifvel förekomme den med förhållandena mindre hemmastadde alldeles obegripliga, hade, såvidt jag kunnat utforska, sin förklaringsgrund dels i den

omständighet, att den myndighet, som äskade handräckningen, ansåge sig icke kunna styrka, att hon fullgjort denna sin pligt, derest hon icke tillkännagåfve sin åtgärd för den henne öfverordnade myndigheten, dels ock deruti, att bemälda myndighet förmenade sig icke vara försäkrad om en till annan myndighet afsänd skrifvelses framkomst eller egentligen om erhållande af svar å densamma, derest icke en myndighet, som vore öfverordnad den tjensteman eller myndighet, till hvilken skrifvelsen vore ställd, och som förty egde magt att omedelbarligen bestraffa försummelse, anlitades om skrifvelsens öfverbringande, hvartill slutligen komme, såsom en icke oväsentlig anledning till ifrågavarande omständliga tillvägagående, det särskilda afseende, som egnades åt de olika myndigheternas eller embets- och tjenstemännens olika betydelse och värdighet inom samhället, och som yttrade sig deruti, att det t. ex. ansåges icke tillständigt, att en underordnad tjensteman i en förvaltningsgren eller inom ett förvaltningsområde omedelbarligen vände sig till en öfverordnad embetsman eller myndighet inom annan förvaltningsgren eller annat område. Sålunda betraktades det såsom icke varande i sin ordning, att t. ex. en länsman i ett län gjorde framställning i ett tjenstearende till Konungens Befallningshafvande i ett annat län, eller att en dylik underordnad tjensteman hos Hofrätt eller Justitierevisionen sökte en för hans tjenstgöring nödig upplysning, t. ex. huruvida ett utslag blifvit öfverklagadt eller icke. Det vore hos sin förman den underordnade skulle framställa en slik begäran, hvilken förmannen sedermera skulle befordra till ort och ställe, som vederborde, och samma väg måste äfven den sökta upplysningen eller svaret taga.

Vore nu angifna förklaringsgrunder rigtiga, så berodde det på rigtigheten af dessa grunder, huruvida den bestående ordningen för handräckningsärendenas behandling, sådan hon här ofvan beskrifvits, fortfarande borde bibehållas i hela sin nuvarande utsträckning, eller med behörig inskränkning, eller om hon icke borde helt och hållet utbytas emot en annan, mera afpassad efter nutidens behof och förhållanden. Det vore detta ämne, som kunde förtjena en närmare undersökning och utredning.

Hvad anginge behofvet för en tjensteman eller underordnad myndighet, som hade af nöden att äska dylik handräckning eller upplysning, att kunna bevisa, det handräckningen eller upplysningen blifvit begärd, så kunde detta behof tillfredsställas genom hållande af registratur eller brefbok, med hvilka expedierandet af utgångna skrifvelser bestyrktes. Säkerheten åter att en afsänd skrifvelse rigtigt framkommit, kunde ej vara större, om skrifvelsen vore ställd till en högre än till en

lägre myndighet; och för att göra framkomsten bevislig, erfordrades endast, att skrifvelsen rekommenderades, i hvilket fall densamma icke från posten utlemnades, utan att af emottagaren qvitteras. Det allmännas kostnad för en slik rekommendation skulle alltid blifva mindre, än postportot för de flera skrifvelser, som efter nu varande ordning blefve för ändamålet erforderliga. Men om skrifvelsen rigtigt framkommit, kunde ändock afsändaren en rundlig tid få vänta på densammas besvarande, någon gång till och med förgäfves. Då emellertid enligt ofvananförda grundlagsbud alla embetsverk, myndigheter, embets- och tjenstemän vore skyldiga att räcka hvarandra handen till fullgöraude af Kongl. Maj:ts bud och befallningar och af allt hvad rikets tjenst utaf dem fordrade, hade också hvarje myndighet, embets- och tjensteman, som underläte att fullgöra en af annan myndighet äskad handräckning, så snart dess fullgörande låge inom bemälde vederbörandes befogenhet och verksamhetsområde, gjort sig skyldig till försummelse i embete eller tjenst, hvilken kunde i vanlig ordning beifras; och om ett sådant beifrande under vissa omständigheter befunnes motbjudande, återstode alltid för den, som sålunda äskat men ej erhållit handräckning, utvägen att söka den samma på lika sätt som hittills skett. Det vore visserligen sant, att i de fall, då sistberörde utväg behöfde anlitas, en tvefald tidsutdrägt måste uppstå, men detta skulle helt säkert ytterst sällan komma i fråga — tack vare våra embets- och tjenstemäns pligttrogenhet i allmänhet; och då genom förenkling i dessa ärendens behandling, på sätt jag vågat antyda, mycken tid ostridigt skulle besparas, ville det synas, som denna besparing ej borde försakas för den ovissa möjligheten, att den mera tidsödande omvägen någon gång kunde behöfva anlitas.

Beträffande slutligen den förklaringsgrund, jag trott mig finna i det förhållande emellan handräckningssökande och handräckningsgifvande, som betingades af deras olika ställning i samhället, deras lägre eller högre plats på rangordningen, förekomme det mig, som borde på den punkt i samhällsutveckling, vi uppnått, saken betyda mer än personen. Om det ledde ej blott till enskildt utan ock till allmänt väl, att de till lagskipningen och förvaltningen hörande ärenden uträttades med minsta tidspillan och omkostnad, borde alla hinder för en sådan sakernas gång undanrödjas, såvida dermed icke högre samhällsinteressen kränktes. Jag hade dervid icke funnit något annat sådant vara i fara, än det nödvändiga lydnadsförhållandet, hvari underordnade borde stå till de öfverordnade; men äfven detta kunde ju icke i någon betänklig mån hotas, derest en underordnad embets- eller tjensteman för sin förman anmälde, att han rönt hinder i sin tjensteutöfning genom bristande tillmötesgå-

ende från annan, jemlik eller öfverordnad embets- och tjenstemans eller myndighets sida och tillika begärde förmannens biträde för att ernå sitt mål. Det samma kunde hända äfven under nuvarande förhållanden.

Dessa grunder hade jag alltså funnit väl innebära en förklaring öfver uppkomsten af den bestående ordningen för behandlingen af handräckningsärenden men icke utgöra ett giltigt försvar för samma ordnings bibehållande oförändrad.

Det vore väl ock derföre, att de gamla grunderna för berörda ordning ej ansetts tillräckliga att fortfarande uppehålla den samma, som, efter hvad jag hade mig bekant, åtskilliga embets- och tjenstemän samt myndigheter tillåtit sig ändringar i expeditionssättet af merberörda ärenden, gående i samma rigtning till besparing af tid och besvär, som här ofvan blifvit antydd; men dessa tilltag hade dels framträdt på spridda orter inom landet, dels varit af olika art och omfattning. I följd deraf hade de, med det goda, de medfört, rubbat den enhet i förfaringssätt, som utan tvifvel i detta fall, liksom i andra, vore af vigt och betydelse. Denna enhet behöfde alltså återställas, och detta utgjorde ett nytt skäl till den ifrågasatta förändringen. Huru omfattande och genomgripande förändringen borde blifva, berodde på omständigheterna. Det funnes ett expeditionssätt, hvilket utgjorde, så att säga, en medelväg emellan det nu rådande och det, som här ofvan till införande förordats, och som bestode deruti, att när en underordnad embets- och tjensteman eller myndighet afläte till sin förman eller öfverordnade myndighet en skrifvelse med begäran om någon handräckning eller tjensteåtgärd, som borde verkställas af en tjensteman eller myndighet inom annan förvaltningsgren eller å annan ort, såsom, för att åter begagna det här ofvan använda exempel, när Stockholms Rådstufvurätt i skrifvelse till Öfverståthållare-embetet anhölle, att detta embete måtte genom Konungens Befallningshafvande i Stockholms län infordra från pastorsembetet i någon församling inom bemälda län prestbevis rörande en vid Rådstufvurätten tilltalad person, så expedierade Öfverståthållare-embetet den äskade framställningen till nyssbemälde Konungens Befallningshafvande icke, såsom nu skedde, i en skrifvelse, utan tecknade densamma på Rådstufvurättens skrifvelse och afsände denna till Konungens Befallningshafvande, hvilken åter i sin ordning affärdade samma skrifvelse med återtecknad befallning till Kronofogden eller Länsmannen i orten att hos vederbörande pastorsembete äska prestbeviset — hvilken befallning kunde fortställas äfvenledes genom påteckning af Kronofogden eller Länsmannen å samma skrifvelse, som derefter återginge samma väg, åtföljd af det infordrade prestbeviset. Härigenom bibehölles instansordningen — om

den så finge kallas — oförkränkt, men tidsutdrägten bibehölles äfven, och tvifvelaktigt kunde vara, om icke skrifningsarbetet blefve detsamma; ty när skrifvelsen icke stannade qvar hos det verk, till hvilken den vore ställd, och vid behof funnes der att tillgå, måste anteckningen om densamma i diariet göras vidlyftigare, än eljest nödigt varit, så att till slut det endast vore papper, som besparades. Om sålunda för den art af mångskrifveri, hvarom nu vore fråga, eller mångskrifveriet i handräckningsärenden, det nyss skildrade expeditionssättet icke, att döma af hvad anfördt blifvit, komme att medföra någon väsentlig nytta, skulle det deremot vara af oberäknelig fördel till skrifveriets minskande, derest det kunde införas vid expedierandet i de högre instanserna, så inom lagskipningen som i förvaltningen, af domar, utslag och resolutioner uti der afgjorda tvistemål eller förvaltningsfrågor. Detta ständiga omskrifvande i hvarje högre instans' utslag af allt hvad den eller de föregående instansernas utslag innehölle, äfven då slutet blefve en enkel fastställelse af hvad redan dömdt vore, vållade en tidsutdrägt och en förbrukning af arbetskrafter, som svårligen af någon motsvarande nytta ersattes. I detta fall vore en förändring i expeditionssättet, som medgåfve, att den högre instansens utslag, företrädesvis när detsamma innefattade endast fastställelse af en föregående instans' beslut, finge helt enkelt tecknas å det öfverklagade utslaget, en obestridlig och vigtig förbättring. Men, såsom ofvan vore angifvet, en så omfattande reform, för hvars genomförande många och vidlyftiga förberedelser ännu återstode, utgjorde icke föremål för denna underdåniga framställning. Det vore endast på mångskrifveriet och den deraf härflytande olägenheten i skriftvexlingen embets- och tjenstemän samt myndigheter emellan angående handräckningsärenden — detta ord tagit i sin vidsträcktaste bemärkelse — jag nu ansett det vara min pligt att fästa Kongl. Maj:ts nådiga uppmärksamhet, med underdånig hemställan, att derest saken befunnes vara af den vigt, jag förestält mig, och andra mera betydande hinder än dem, jag kunnat upptäcka, icke mötte för en reform i den rigtning, jag dristat mig antyda, Kongl. Maj:t täcktes i nåder meddela de föreskrifter, som för det åsyftade ändamålet funnes lämpliga. —

2) Uti underdånig skrifvelse af den 30 December 1875 har jag framstält behofvet af ett tillägg till den för Hofrätterna gällande arbetsordning och derom hufvudsakligen yttrat, att i 19 § af denna arbetsordning stadgades, att öfver alla mål och ärenden, som inför Hofrätten förekomme, protokoll skall föras och detta jemte domar, utslag och andra expeditioner inför Hofrätten justeras; att protokollet skall vara färdigt och justeradt samt i sådant skick hos Hofrätten företes inom sex veckor

efter den dag, då det fördes; att inom samma tid af alla till protokollet hörande domar, utslag och resolutioner de exemplar, som skola hos Hofrätten förvaras, böra der uppvisas, vederbörligen underskrifna; och att, om sådan tid tilländagår under ferier, när den division, der protokollet förts, åtnjuter ledighet, uppvisandet får ske, då divisionen åter till tjenstgöring sammanträder. I den nästföregående eller 18 § af samma arbetsordning lemnades föreskrift om de rotlar och diarier, som inom Hofrätten borde föras, men något stadgande, som gäfve anledning dertill, att en särskild rotel eller diarium skulle upprättas jemväl öfver protokollets justering och dertill hörande ofvanuppräknade handlingars uppvisande inför Hofrätten förefunnes icke. Deraf hade blifvit en följd, att någon dylik rotel ej heller fördes, utan protokollens justerande och uppvisande anmärktes endast i enskilda anteckningsböcker, som plägade föras å hvarje division, samt å sjelfva protokollen. Detta försvårade naturligtvis, om ej rent af omöjliggjorde den tillsyn, som ej mindre Presidenten än äfven de särskilda Ordförandena å divisionerna skulle utöfva öfver det sätt, hvarpå de i ofvanberörda 19 § gifna föreskrifter efterlefdes; och saknaden af en slik rotel af officiel egenskap, eller sådan, att dess uppvisande kunde påfordras — hvilket naturligtvis ej kunde ske i fråga om enskilda anteckningsböcker — utgjorde, efter hvad jag för min del erfarit, jemväl ett väsentligt hinder för den kontroll, Justitie-Kansleren och Justitie-Ombudsmannen böra egna åt ärendenas gång inom Hofrätterna.

Då det emellertid vore af lika stor vigt för de rättssökande, att afgjorda mål, så fort ske kunde, blefve expedierade, som att de tidigt afgjordes, och kontrollen öfver expedierandet betydligt skulle underlättas, om öfver protokollens justering samt domars, utslags och resolutioners uppvisande såsom vederbörligen underskrifna och till expedition färdiga fördes en rotel, som på ett lätt öfverskådligt sätt utvisade dagarne, då nyssnämnda åtgärder egt rum, och hvaraf kunde bedömas, huruvida den i arbetsordningen bestämda tid blifvit iakttagen eller icke, hemstälde jag i underdånighet, att till 18 § af merberörda arbetsordning måtte fogas ett tillägg af det ungefärliga innehåll, att förutom de diarier och rotlar, som i samma paragraf omförmäldes, jemväl borde föras en särskild rotel öfver protokollens justering, upptagande i särskilda kolumner sessionsdagarne i den ordning, de på hvarandra följt, dagen då protokollet för hvarje sessionsdag justerats och då inneliggande exemplaret af de till protokollet hörande, domar, utslag och resolutioner hos Hofrätten uppvisats samt då protokollet derstädes renskrifvet blifvit företedt.

Sedan jag, på sätt i min till 1875 års Riksdag afgifna embetsberättelse omförmäles, under den 5 December 1874 ingått till Kongl. Maj:t med underdånig framställning *om fastställande af formulär för, bland annat, förmynderskaps- och konkursförteckningar* samt Kongl. Maj:t i anledning deraf meddelat berörda framställning och de formulär, som vid densamma voro fogade, åt Hofrätterna och Häradshöfdingarne, så har, efter det underdåniga yttranden i ämnet inkommit såväl från Hofrätterna som från åtskilliga Häradshöfdingar, Kongl. Maj:t lemnat mig del af nämnda yttranden för afgifvande af de påminnelser, som de samma kunde från min sida påkalla.

I underdånig skrifvelse af den 30 September 1875 framställdes hvad jag i detta ämne hade att påminna, och som detta kan tjena att närmare utveckla och i vissa delar jemnka mina förut nämnda förslag, har jag trott det böra här inflyta. Jag anförde hufvudsakligen, att det första, som vid en åtgärds förordande naturligtvis borde öfvervägas och bringas till klarhet, vore, huruvida åtgärden af något behof påkallades eller icke. Detta hade jag ock nogsamt betänkt, innan jag framställde mina ifrågavarande förslag, men då jag i de underdåniga yttrandena funnit skiljaktiga meningar rörande jemväl denna punkt, ansåge jag mig böra äfven derutinnan vidare utveckla mina åsigter. Svea Hofrätt hade sålunda, i olikhet med de öfriga Hofrätterna, förklarat sig anse, att formulär för konkursförteckningar icke vore af nöden, i hvilken mening jemväl några bland de Häradshöfdingar, som yttrat sig, instämt; och beträffande det föreslagna formuläret till förmyndareförteckning hade behofvet af ett sådant till och med blifvit bestridt af några ledamöter i förstbemälde Hofrätt, hvilka varit från flertalet skiljaktige, äfvensom af en och annan Häradshöfding. Af yttrandena i denna rigtning framginge, att de i Förordningen den 24 September 1861 och konkurslagen den 18 September 1862 i dessa ämnen gifna föreskrifter ansetts vara så tydliga och klara, att en hvar skulle kunna enligt dem upprätta de ifrågavarande förteckningarna, utan ledning af något slags formulär.

Dervid tilläte jag mig i underdånighet erinra, att om sistberörda antagande vore rigtigt, så skulle erfarenheten visat, att hos alla de vederbörande, som haft att upprätta dylika förteckningar, dessa befunnits lika. För att emellertid ådagalägga, att detta icke vore förhållandet, behöfde jag lyckligtvis icke uteslutande åberopa, hvad jag under mina embetsresor varit i tillfälle att erfara, utan kunde tillika hänvisa till de mångfaldiga prof på bägge slagen af förteckningar, som funnos bilagda de underdåniga yttrandena, och af hvilka högst få voro hvarandra

lika. Berörda antagande torde följaktligen icke förtjena vidare afseende. Det kunde likväl invändas att, om ock de af särskilde författare uppgjorda förteckningar icke voro lika, dessa dock hvar för sig innehölle, hvad de jemlikt de gifna föreskrifterna skulle innehålla och således uppfylde sitt ändamål, äfven om de icke voro stöpta i samma form; men oafsedt, att det just vore fullständigheten, som genom förteckningarnas upprättande efter formulär säkrast utröntes, finge dock icke heller en billig fordran på uppställningens ordning och reda eftergifvas. Sålunda kunde väl icke såsom god erkännas en förteckning, vare sig öfver förmynderskap eller konkurser, som väl hade de nödiga kolumnerna, men vore affattad i så litet format, att anteckningarna måst sammanträngas ända till oläslighet, eller i hvilken genom ovårdsam liniering en kolumn på någon sida blifvit öfverhoppad och dithörande anteckningar inkräktat på en annan kolumn o. s. v. Det vore en anmärkningsvärd villfarelse, från hvilken en och annan bland de Häradshöfdingar, som afgifvit yttranden i ämnet, ej lyckats lösgöra sig, att dessa förteckningar skulle vara afsedda till begagnande endast af dem, som dem upprättat. I sasakens natur låge ju, att då en domare aflede eller toge ledighet och reste bort, hans efterträdare eller den som under ledigheten skötte embetet, stundom måste rådfråga dessa förteckningar; och om de då icke vore med nödig reda och fullständigt upprättade, och den, som embetet förestode, under nyss uppgifna omständigheter ej vore i tillfälle att af den, som upprättat förteckningarna erhålla de upplysningar, han ej förmådde utleta eller som aldrig funnits i de bristfälliga förteckningarna, kunde härigenom utan tvifvel menliga följder uppkomma, för hvilka den finge svara, som dertill icke hade någon skuld. Det borde väl också vara en klar sak, att i den mån förteckningarna vore redigt och väl uppställda, i samma mån vore det ock lättare att vid deras förande anlita biträde, så att domaren icke, såsom ofta öfverklagades, hade af nöden att ensam lägga hand vid arbetet. Slutligen borde ej förbigås ett anspråk, hvilket en af Häradshöfdingarne i sitt underdåniga yttrande tillåtit sig antyda såsom den egentliga orsaken till de af mig framstälda underdåniga förslag, nemligen det, att Justitie-Ombudsmannen vid den granskning, han hos domarne anstälde, af de till domareembetet hörande handlingarna, önskade finna dessa så uppstälda, att de underlättade hans »öfverblick» af ärendenas gång. Lättare än det torde vara, att i förekomna omständigheter uppvisa någon grund för besagda antydan, vore det utan tvifvel att ådagalägga befogenheten af anspråket. Gifven vore nemligen domarens skyldighet att föra dessa förteckningar i enlighet med gällande föreskrifter, och lika gifna Justitie-Om-

budsmannens rätt och pligt att utöfva tillsyn öfver fullgörandet af denna likasom af domarens öfriga skyldigheter. Häraf måste följa, att förteckningarna borde föras på ett sätt, som icke hindrade, försvårade eller vilseledde den granskning, som sålunda ifrågakomme.

Men likasom för dessa förteckningars bringande i fullt ändamålsenligt skick formulären, på sätt jag sökt visa, vore af behofvet påkallade, så vore det ock å andra sidan ett behof för dem, som skulle upprätta dessa förteckningar, att hafva tillgång till dylika formulär. Jag tänkte mig en samvetsgrann domare, som efter bästa förstånd sökt uppgöra för sig, huru de gällande föreskrifterna om dessa förteckningar skulle ställas i verket. Han funne hos andra domare, huruledes samma föreskrifter blifvit på helt olika sätt tillämpade. Han blefve villrådig, huru han borde ställa sig, när t. ex. de gamla förteckningarna voro fullskrifna och nya måste uppläggas. Funnes då behörigen fastställda formulär i bokhandeln att tillgå, så måste ett af denne domare liflgt kändt behof dermed varda tillgodosedt.

På dessa skäl ansåge jag mig böra fullfölja min underdåniga framställning om behofvet af formulärs fastställande för de ifrågavarande förteckningarna.

I det motstånd deremot äfvensom i en del af de anmärkningar emot mina förslag, som i de underdåniga yttrandena förekomme, hade jag tyckt mig finna en föreställning ingå om någon min afsigt att ytterligare öka bördan af landtdomarenas redan alltför många, för deras embete främmande bestyr, hvilken min afsigt synts vara så mycket mera oväntad, som desse domares lönevilkor i följd af den nyligen genomförda regleringen skulle hafva blifvit i så väsentlig mån försämrade. Detta föreställningssätt hade icke så litet förvånat mig. Jag hade alltid tänkt och äfven i min underdåniga framställning, såsom jag hoppades, nog tydligt antydt, att mina förslag borde underlätta, i stället för att försvåra arbetet med förteckningarna. Jag hade sett, hvilken möda domare gjort sig med upplinierande af förteckningar; jag hade hört, hvilken kostnad det medfört, då en och annan domare, för att slippa nyssnämnda besvär, låtit enkom för sig uppsätta och trycka blanketter till förteckningarna; jag visste, att boktryckare vore hugade att verkställa en sådan tryckning för vida billigare pris, om de finge trycka dylika blanketter i större upplagor och erhölle afsättning af dem i bokhandeln, men det vore ock för mig bekant, att vilkoret för att botryckare skulle våga ett sådant företag vore det, att de formulär, efter hvilka blanketterna skulle tryckas, vunnit nådig fastställelse. Jag hade samtalat härom med flere domare, som förklarat en sådan anordning i hög

grad önsklig; och för åstadkommande deraf och på samma gång af större reda, ordning och fullständighet i förteckningarnas uppställning och förande, ingick jag till Kongl. Maj:t med min underdåniga framställning i ämnet. Sedan jag vunnit kännedom af hvad härom anfördes i de underdåniga yttrandena, hade jag ånyo samvetsgrannt öfvervägt saken, men hyste fortfarande den mening, att inköp och begagnande af tryckta blanketter skulle blifva hvarken kostsammare ej heller arbetssammare, än inköp af papper och dettas upplinierande för ändamålet. Jag vågade således bestrida, att i detta afseende någon förökad börda lades på landtdomare eller andra, som denna sak rörde, derigenom att min framställning om ifrågavarande formulärs fastställande vunne nådigt bifall.

Men — invändes det — jag hade ifrågasatt, att de formulär, som blifvit föreslagna, skulle lända till efterrättelse om fem år, hvarigenom de domare, som med mycken kostnad nyligen upplagt förteckningar, beräknade för mycket längre tid än fem år, nödgades omskrifva dessa. Innan jag likväl yttrade mig, huruvida i denna punkt något förändradt stadgande kunde erfordras, borde jag kortligen redogöra för grunden till detta förslag. År 1861 påbjöds särskilda förteckningars hållande öfver förmynderskap och år 1862, att likaledes öfver konkurser förteckningar skulle upprättas. Kort tid derefter måste dessa förteckningar hafva blifvit upplagda. De flesta förteckningar, jag sett, företrädesvis de öfver förmynderskap — konkursförteckningarna vore för det närvarande öfver hela riket af det ringa omfång, att knappast någon af de domare, som yttrat sig i ämnet tycktes hafva ansett deras omskrifning erfordra något synnerligt besvär — hade gemenligen varit inrättade för en tid af nio till tio år. Jag hade således anledning förmoda, att om fem år efter formulärens påbjudande, som antagligen icke kunde ske förr än vid slutet af år 1875, det skulle vara lämplig tid att börja tredje upplagan af dessa förteckningar.

Ännu två anmärkningar af allmännare art förekomme i de underdåniga yttrandena, hvilka jag ansåge mig böra bemöta: den ena, att mitt förslag icke omförmälde något register öfver förmyndareförteckningarna; den andra, att i formuläret till nämnda förteckningar icke någon kolumn vore anvisad för införande af uppgift om de omyndigas behållning, enligt de inlemnade utdragen ur förmyndarenas redovisningar.

Då jag till fullo erkände nödvändigheten af dylika register i de flesta fall och tillika nyttan deraf, att de omyndigas tillgångar vore kända, borde jag redogöra för orsakerna till den underlåtenhet, till hvilken jag i berörda hänseenden gjort mig skyldig. Att jag ej föreslagit

något stadgande om registers upprättande öfver förmyndareförteckningarna härledde sig deraf, dels att jag på ett och annat ställe funnit sjelfva förteckningen upprättad i bokstafsordning efter begynnelsebokstafven antingen af de omyndigas eller ock af förmyndarenas namn, i hvilket fall naturligtvis särskildt register deröfver icke varit af nöden, dels ock att jag ej trott mig kunna i allmänhet på förhand bestämma, hvilket föremål för registreringen i hvarje fall vore det rättaste och ändamålsenligaste. Bruket hade i detta hänseende visat sig olika, i det att än förmyndarenas namn, än de omyndigas, än bäggederas, hvar för sig, registrerats, och någon gång hade namnet å de omyndigas föräldrars hemvist tagits till föremål för registrering. Hvilketdera af dessa olika sätt att upprätta registren skulle anses för det lämpligaste, berodde på omständigheterna. Der tillnamn allmännligen brukades, såsom i städerna, vore saken likgiltigare, men der fadrens dopnamn med tillägg af »son» eller »dotter» användes att beteckna personerna, och lika namn på olika personer följaktligen ofta förekomme, så att dessa skildes från hvarandra endast derigenom att namnet på bostaden tillika uppgåfves, der vore utan tvifvel namnet på den omyndigas faders hemvist, när denne dog, det som vore minst föränderligt och vilseledande samt förty tjenligast till föremål för registrering. Detta vore händelsen inom vissa domsagor i Dalarne. Eljest hade väl de omyndigas namn företrädet, emedan de ej ombyttes, hvilket deremot kunde inträffa med förmyndarena. Under sådana förhållanden, och då i allt fall, derest icke bokstafsordningen, på sätt här ofvan omförmäldes, tjenat till ledning vid förmyndarskapens förtecknande, register ej torde kunna undvaras, hade jag ansett och ansåge fortfarande bestämdt stadgande, vare sig om registers upprättande eller om sättet, hvarpå detta borde ske, icke af behofvet påkalladt. Det borde få ankomma på en hvar att välja det sätt att gå till väga i detta hänseende, som vore med hvarje orts förhållanden mest öfverensstämmande.

Att åter någon kolumn i formuläret icke blifvit bestämd för antecknande af de omyndigas behållning, härledde sig naturligen deraf, att 1861 års förordning ej föreskrefve någon sådan anteckning; och föreställde jag mig, att en hvar, som rätt uppskattade nyttan af att ega en dylik uppgift lätt tillgänglig, vore i tillfälle att kunna införa den, t. ex. under rubriken »anmärkningar».

Härefter följde, fortfor jag vidare, att bemöta de på enskildtheter rigtade anmärkningar, som i de ofta åberopade underdåniga yttrandena förekomme emot mina förslag. Att emellertid upptaga och behandla en hvar af dem, skulle leda till en vidlyftighet, som sannolikt blefve

utan ändamål. Vid uppställningen af mina förslag till formulär hade jag haft till ögonmärke, att de skulle öfverensstämma med flertalet bland dem, som jag sett använda i rikets alla delar, för så vidt dessa motsvarade gällande föreskrifter. Att jag icke alldeles misslyckats i mitt sträfvande, tillåte jag mig sluta af det gillande, de rönt hos en del af vederbörande, som i saken sig yttrat, äfven om jag icke finge räkna till de gillande alla dem, som icke ansett sig böra framställa några anmärkningar, nemligen ungefär halfva antalet af Häradshöfdingar i riket.

Häraf följde ingalunda, att jag ville uppställa dessa förslag såsom de bästa möjliga, och jag vore derför beredvillig att i dem införa några påyrkade förändringar, när jag funnit dem vara förbättringar.

I fråga alltså först om *konkursförteckningarne*, så gaf jag obetingadt företräde åt ett förslag, som, förordadt af en Häradshöfding, upptog de anteckningar, som i förteckningen borde inflyta, uti särskilda kolumner. Jag hade ursprungligen ämnat föreslå ett liknande formulär, men afstått derifrån af farhåga att det, såsom mindre vanligt, skulle vålla flertalet bland domare för mycket besvär. Sedan jag nu af de underdåniga yttrandena inhemtat, att vederbörande i allmänhet icke hyste synnerlig motvilja för att ändra och omskrifva konkursförteckningen, och detta arbete för närvarande med det sällsynt ringa antal af konkurser, som vore anhängiga, verkligen icke vore af nämnvärdt omfång, hade jag för min del ingenting att invända emot en sådan förändring i mitt förslag, utan tvärtom allt skäl att densamma tillstyrka. Att åter, på sätt en och annan domare föreslagit, gå längre i kolumnindelning, än som i berörda förslag skett, skulle efter mitt omdöme vara opraktiskt, emedan om det ock vore möjligt att på förhand uttänka alla de anteckningar, som under fortgången af en konkurs kunde behöfva göras, och anvisa en hvar af dem sin kolumn i formuläret, intet syntes vara dermed vunnet, enär den anteckning, som skulle göras, fortare nedskrefves, än den kolumn hunne uppsökas, i hvilken anteckningen kunde ske, om ock en dertill lämplig kolumn alltid funnes.

Beträffande åter *förmyndareförteckningens* uppställning och indelning yppade de afgifna yttrandena förunderligt skiljaktiga åsigter. Bland dem förekomme dock några, som förtjenade att upptagas till närmare granskning, vid hvilken kolumnordningen i mitt underdåniga förslag följdes.

Hvad *första kolumnen* vidkomme, hade några förklarat densamma öfverflödig, då registret hänvisade till den sida eller öppning i förteckningen, der ett eftersökt förmynderskap vore antecknadt. En sådan kolumn förekomme dock i de flesta förteckningar, jag sett; den vore

ock i ett fall vigtig, nemligen då ifrån första uppläggningen af förteckningen den ordning blifvit införd, att hvarje förmynderskap fått sitt nummer, hvilket antecknats på sjelfva förmyndare-förordnandet och sedan anbragts på hvarje utdrag af förmyndare-redovisningen, som till Domhafvanden ingifvits. Denna förträffliga anordning, som i så betydlig mån underlättade, ja rent af undanröjde det allmänt öfverklagade besväret att, när dylika utdrag inkommit, i förteckningen uppsöka det motsvarade förmynderskapet och dervid anteckna utdraget, hade jag dock icke funnit genomförd på mer än två eller tre ställen, hvaremot det vanliga vore, att registren hänvisade på sida eller öppning i förteckningen. Vid sådant förhållande och då i allt fall utrymme torde finnas för ordningsnummers anbringande, der detta vore af nöden, kunde denna kolumn möjligen borttagas ur formuläret.

Vidare hade några Häradshöfdingar i sina yttranden förordat, att i *andra kolumnen* skulle införas förmyndarenas och i *den tredje* de omyndigas namn, medan andra åter velat flytta förmyndarenas namn i kokolumnen närmast den, som innehölle anteckningen af de inkomna redovisningsutdragen o. s. v. Saken kunde vara likgiltig, men den ordning kolumnerna emellan, som i mitt underdåniga förslag blifvit följd, vore utan tvifvel den vanligaste och borde derför bibehållas.

Hvad anginge *femte kolumnen*, hade några velat framflytta densamma så, att den skulle blifva den första, andra åter velat ur densamma utesluta beteckningen af § i förmynderskapsprotokollet. Mig synes kolumnen försvara sin innehafvande plats emot de anmärkningar, som i detta hänseende förekommit, men paragrafbeteckningen finge gerna utgå, om dermed utrymme besparades.

Den *sjette kolumnen* hade varit utsatt för de flesta anmärkningar. Sålunda hade kolumnen ansetts olämplig, när förmyndare-redovisningarna icke voro afslutade för kalenderår, »hvartill förmyndare ej skulle kunna tvingas.» Sistberörda antagande synes likväl icke vara hållbart. Det kunde nemligen icke vara tvifvel om, att 1861 års förordning förutsatte de ifrågavarande redovisningarnas afslutande efter kalenderår. Der hette nemligen i § 4, att förmyndare ålåge *för hvart år afsluta räkning*, och att de i samma § föreskrifna utdrag ur redovisningen skulle ingifvas i stad till Rättens Ordförande och å landet till Domhafvanden före eller senast å första rättegångsdagen af sista tinget året näst efter det, då *räkningen afslutas bort.* Vid sådant förhållande måste förmyndareräkningarnas afslutande å annan tid, än den sålunda bestämda, vålla oreda och osäkerhet i bestämmande af rätta tiden för de nämnda redovisningsutdragens ingifvande: Exempel derpå saknades ej heller. För

några år sedan hade en person anmält klagan hos mig deröfver, att en domare oskäligen förelagt honom vid vite att inlemna förmyndareredovisning. Föreläggandet hade gifvits vid höstetinget, emedan redovisningen för nästföregående år ej visats vara fullgjord. Genom vederbörandes hörande utröntes, att redovisningen var afslutad i Januari eller Februari månad det år, föreläggandet gifvits, och att klaganden sålunda hade ett slags skäl för sin klagan, hvilken dock af ofvansnförda orsak icke till någon min åtgärd föranledde. Det hade ock befunnits, att der domaren vinlagt sig om införande af ordning i detta afseende, bland annat genom att tillhålla granskningsmännen att icke för goda antaga redovisningar, som icke varit efter kalenderår afslutade, hade oreda och villervalla i detta hänseende upphört. Under antagande emellertid att nyssberörda oefterrättslighetstillstånd skulle fortfara, hade några Häradshöfdingar ifrågasatt särskilda kolumner för anteckning både af tiden, då redovisningsutdrag inkommit, och af den tid, redovisningen omfattat; många åter hade ansett de nio underafdelningarna alltför få; och en anmärkare hade yttrat sin önskan, att särskild kolumn måtte anordnas för utsättande af redovisningsutdragets nummer o. s. v. Då nu sannolikt missbruket att på olika tider af året afsluta förmyndareräkningar ej med ens läte sig afskaffas, och då hinder ej borde läggas för den, som önskade anteckna flera omständigheter än andra, syntes det mig lämpligt att ändra öfverskriften samt borttaga underafdelningarna af kolumnen och låta en hvar efter sin smak indela densamma.

Sjunde kolumnen hade några velat, för större utrymmes beredande, borttaga och låta de anteckningar, för hvilka densamma vore ämnad, inflyta i åttonde kolumnen. Denna önskan trodde jag på sådant vilkor gerna kunna villfaras.

Huruvida i *åttonde kolumnen* borde antecknas, om och när omyndig blifvit död eller gift, eller om dessa anteckningar, såsom några föreslaget, skulle göras i andra kolumnen, vore en fullkomligt likgiltig sak och kunde lemnas åt hvar och ens skön.

Med iakttagande af nu omförmälda jemkningar hade jag upprättat och bifogat denna underdåniga påminnelse-skrifvelse ett förslag till förändradt formulär för förmyndareförteckningen.

Det återstode mig derefter att närmare betrakta frågan, efter hvilken tids förlopp de nya formulären skulle lända till ovilkorlig efterrättelse. Här ofvan vore redogjordt för anledningen till tidsbestämningen, fem år efter formulärens fastställande. Af de inkomna yttrandena visade det sig emellertid, att den förutsättning, på hvilken mitt förslag i detta hänseende vore grundadt, åtminstone i några fall icke slagit in; och

som denna tidsbestämning syntes hafva väckt mer och mindre befogade farhågor, borde till dessas undanrödjande måhända en och annan jemkning i denna bestämning utan det hufvudsakliga ändamålets förfelande kunna ega rum. Med den kännedom jag förut förvärfvat rörande beskaffenheten af de befintliga förteckningarne och i betraktande af de prof på dylika, som från flera håll bifogats de underdåniga yttrandena, tvekade jag ej att förorda, det nödigt anstånd, äfven utöfver nämnda tid, med upplåggande af nya förteckningar finge förunnas de domare, som redan ådagalagt det nit för förteckningarnas behöriga upprättande och förande med reda och ordning, att de försett sig med tryckta blanketter för detta ändamål, förutsatt — hvad, såvidt jag erinrade mig, öfverallt inträffat, — att dessa tryckta blanketter innehölle eller lemnade utrymme för införande af alla de rubriker, som de af mig föreslagna formulären upptoge, äfven om dessa rubriker skulle förekomma med någon olikhet i lydelsen och uti annan ordning än den som i sist nämnda formulär vore iakttagen. Beträffande åter dem, som ännu icke försett sig med dylika blanketter, måste efter mitt förmenande nämnda tidsbestämning vidhållas, dock att, på det att icke i särskilda fall obillig stränghet måtte träffa dem, som icke desto mindre på förteckningarna nedlagt betydligt arbete, det måtte vara tillåtet att i de nya formulären till en början införa endast nya förmynderskap i den mån de uppkomma. Jag hyste den föreställningen, att ett sådant medgifvande ej skulle så synnerligen skada ordningens sak, emedan lättad och billig tillgång till tryckta blanketter ofelbart komme att mana en hvar, som nitälskade för att hafva sina handlingar i ordning, att så fort ske kunde öfverflytta äfven de förutvarande förmynderskapen från de gamla till de nya förteckningarna.

Slutligen tillade jag, att de nu antydda eftergifterna, så i ena som andra afseendet, syntes mig i väsentlig mån förringa befogenheten af de i ett och annat af de underdåniga yttrandena framstälda anspråk, att statsverket borde bekosta de ifrågavarande tryckta blanketterna.

I anledning deraf att, enligt *Kongl. Förordningen angående lagfart å fång af fast egendom den 16 Juni 1875* uppbud och fastebref å fång af fast egendom efter 1876 års början icke meddelas, utan fånget endast lagfares och anteckning derom göres i en så kallad lagfartsbok, men, enligt *Kongl. Kungörelsen angående stämpelpappersafgiften den 15 Oktober 1875*, så vidt fråga är om landet, bevis rörande första uppbudets med-

delande å fast egendom skall beläggas med två kronor 50 öres stämpel och fastebref, till belopp, som bestämmes efter fastighetens värde, har tvekan försports hos flere underdomare på landet, huru dessa förment stridiga föreskrifter skulle tillämpas.

Till en början bör här anmärkas, att någon stridighet mellan de särskilda författningarne väl icke i egentlig mening kan sägas vara för handen, när den ena författningen bestämmer, huru stämpling skall ske af handlingar, som i den andra icke omnämnas. Der uppbud ej vidare ega rum och fastebref icke utfärdas, kan naturligtvis någon stämpling af uppbudsbevis och fastebref icke komma i fråga. Stämpelförordningens föreskrifter i detta afseende ega alltså der icke någon tillämpning. Att statsinkomsterna derigenom komma att lida en icke obetydlig minskning är en sak för sig, som ej rättfärdigar en mot författningens ordalydelse stridande tolkning af densammas stadganden.

Huruledes emellertid, utan någon ens antydd grund, en så stor eftergift å en statens inkomst-titel kunnat tillkomma, låter sig endast på historisk väg förklaras.

Såsom bekant är, föreslog Kongl. Maj:t i nådig proposition till Riksdagen den 5 Februari 1875 antagande af, bland annat, en ny förordning angående lagfart å fång af fast egendom. Öfver denna proposition afgaf Lagutskottet sitt betänkande den 4 påföljande Maj; hvarefter frågan förekom till slutlig behandling i Första Kammaren den 15 och 18 i nämnde Maj månad och i Andra Kammaren sistnämnde dag. Den Kongl. propositionen blef då af begge Kamrarne antagen. Men redan dessförinnan hade frågan om stämpelpappersafgiften hos Riksdagen förevarit. Bevillnings-utskottet hade i vanlig ordning utarbetat förslag i fråga om stämpelpappersafgiften, hvilket förslag meddelades Kamrarne i ett den 4 Maj dateradt betänkande. Som några nya bestämningar i fråga om lagfart då ännu icke blifvit beslutade, hade utskottet naturligtvis att rätta sig efter dittills gällande lagar och författningar. Beträffande lagfartshandlingar föreslog Bevillnings-utskottet ej någon ändring i den förra stämpelpappersförordningen; och då detta utskottets förslag i Kamrarnes plena den 12 Maj godkändes, blefvo alltså de i 1874 års stämpelförordning intagna stadgandena om lagfartshandlingars stämpling af Riksdagen fastställda att gälla äfven under år 1876.

Emellertid hade Riksdagen icke förbisett det sammanhang lagfartslagen egde med stämpelpappersförordningen. Sammansatta Bevillnings- och Lag-utskottet anmärkte uttryckligen i ett den 11 Maj afgifvet betänkande, hurusom, för den händelse att Riksdagen komme att godkänna lagfartslagen, granskning och omarbetning af gällande föreskrifter an-

gående stämpelpapper å en del fångeshandlingar och å fastebref deraf föranleddes; och i den vid riksmötets slut till Kongl. Maj:t aflåtna underdåniga skrifvelse, angående beräkningen af statsverkets inkomster, tillkännagaf Riksdagen att, då den dels beslutat nedsättning af stämpelpappersafgiften å fullmakter m. m. äfvensom befrielse i vissa fall från stämpel å skuldebref dels ock *godkänt Kongl. Maj:ts förslag till förändrade föreskrifter angående lagfart å fång af fast egendom*, hvadan den dittills för fastebref utgående stämpelafgift i de flesta fall komme att nedsättas till det lägre belopp, hvarmed lagfartsbevis skulle beläggas, Riksdagen i följd häraf funnit stämpelpappersmedlen, som af Kongl. Maj:t i propositionen angående statsverkets tillstånd och behof upptagits till 1,880,000 kronor, böra nedsättas med 130,000 kronor.

Efter riksmötets slut kunde härvid ingenting göras; ty då stämpelpappersafgiften hörer till bevillningarne, om hvilka Riksdagen ensam beslutar, var Kongl. Maj:t af grundlagens bud förhindrad att i den af Riksdagen beslutade och till Kongl. Maj:t för vederbörligt kungörande öfverlemnade stämpelpappersförordningen införa ändring och tillägg.

Vid detta förhållande och i betraktande af hvad ofvan blifvit anmärkt, att nemligen någon verklig stridighet icke förefunnes emellan stämpelpappersförordningen och förordningen om lagfart å fång af fast egendom, har jag ansett en från en underdomare till mig ställd skriftlig begäran, om utverkande i laga ordning af en förklaring angående nämnda författningars rätta förstånd, icke föranleda någon min åtgärd. Af hvad här ofvan blifvit anfördt, synes mig emellertid, utan särskild förklaring, den slutföljd kunna dragas, att nyssnämnda två slags bevis, nemligen det som å fångeshandlingarne tecknas och lagfartsbeviset, när fråga är om lagfart af fast egendom å landet, skola förses med stämpel såsom *bevis andra slag*, hvarom stadgas i stämpelpappersförordningens § 5 mom. 2.

Men det råder hos vederbörande underdomare jemväl ganska skiljaktiga åsigter i en annan stämpelfråga, nemligen om och i så fall med hvilken stämpel de i 19 § af Lagfartslagen och 62 § af Kongl. Förordningen angående inteckning i fast egendom den 16 Juni 1875 omförmälda afskrifter af hvad om lagfarts- eller inteckningsärende blifvit infördt i lagfarts- eller inteckningsboken, hvilka afskrifter eller utdrag tecknas å lagfartsbevis eller protokollsutdrag i inteckningsärende, skola beläggas. Några anse, att dessa afskrifter böra stämplas lika med andra afskrifter; andra åter betrakta dem såsom med dessa senare icke jemförliga, enär hufvudskriften till dem hvarken är en till rätten eller domare-embetet ingifven eller derifrån emot lösen utgifven handling, utan en till åtlydnad af lagens föreskrift upprättad anteckningsbok; hvarföre desse hålla

före att dylika afskrifter böra stämplas lika med »bevis alla andra slag», enligt stämpelpappersförordningens nyss åberopade § 5 mom. 2; och slutligen finnas de, som förmena att i fråga varande afskrifter eller utdrag icke böra med någon stämpel beläggas; och denna mening torde vara den rigtiga.

Stämpelförordningens § 8 punkten 4 stadgar, att, »om flera dokumenter skrifvas på samma ark, detta skall förses med stämpel till så stort belopp, som skulle erfordras, i händelse hvarje handling vore å särskildt ark skrifven»; och det är troligen detta stadgande och dess förmenta tillämplighet på förevarande fall, som framkallat ofvanberörda olika förslagsmeningar angående merberörda afskrifters eller utdrags förseende med stämpel; men de skäl, som tala emot en sådan tillämpning, synas mig öfvervägande.

Det är känd sak, att föreskriften om dylika afskrifters eller utdrags antecknande å utgående lagfartsbevis och inteckningsprotokoll tillkommit endast och allenast för att åvägabringa full visshet derom, att verkställd lagfart eller inteckning blifvit i lagfarts- eller inteckningsboken behörigen införd. Denna i den allmänna kreditens och rättssäkerhetens interesse stadgade kontrollåtgärd är således icke någon för lagfarandet eller intecknandet i och för sig oungänglig handling, af hvilken lagfarts- eller inteckningssökanden har omedelbar nytta. Den innebär dessutom en nyhet och är utan motsvarighet i det gamla lagfarts- och inteckningsförfarandet. Skulle alltså dessa afskrifter eller utdrag med stämpel beläggas, så uppstode derigenom för lagfarts- och inteckningssökande en ökad utgift och för statsverket en ökad inkomst, som uppenbarligen ej varit beräknad; ty långt ifrån att lagstiftaren haft för afsigt, att genom den i lagfartslagen påbjudna utsträckning i skyldigheten att lagfara fastighetsfång skapa ökade statsinkomster, har det tvärtom varit allvarsamt i fråga satt att införa någon lindring i de förut bestämda lagfartskostnaderna, i ändamål att uppmuntra fastighetsegare att lagfara med äldre fång, som icke enligt förut gällande lag varit lagfart underkastade. Det är eganderätten till fast egendom och realkrediten lagstiftaren haft till syftemål att stärka och befästa genom lagfarandet och kungörandet af alla slags fastighetsfång.

Men emuru, såsom redan anmärkt blifvit, de i fråga varande afskrifternas eller utdragens antecknande å lagfartsbevis eller inteckningsprotokoll icke är någon för lagfarandet eller intecknandet i och för sig oundgänglig handling, är likväl ett lagfartsbevis eller ett inteckningsprotokoll utan dylikt bihang icke fullständigt eller sådant som lag bjuder. Detta tyckes mig ådagalägga, att lagfartsbeviset och det derå tecknade

utdraget ur lagfartsboken icke äro »två dokumenter,» lika litet som inteckningsprotokollet med sitt utdrag ur inteckningsboken, utan att det ena som det andra är att anse och behandla såsom *ett* dokument. Dermed undanrödjes den stridighet, som eljest skulle förefunnits emellan hvad nyss blifvit antaget såsom lagstiftarens afsigt och stadgandet i ofvan åberopade § 8 punkt 4 i stämpelförordningen. Det finnes inom vår lagstiftning ett motsvarande förhållande, som kan förtjena att till jemförelse framdragas. Kongl. Brefvet den 13 Mars 1751 föreskrifver, att Konungens Befallningshafvande skall i sina utslag uti skuldfordringsmål »ord ifrån ord låta införa sjelfva förskrifningen eller hufvuddokumentet, som i beslutet tages till grund, så framt det är af den korthet att det beqvämligen ske kan, eller, om det är af någon vidlöftighet, *låta det näst efter utslaget afskrifvas*». — — När detta senare inträffar, skulle det kunna sägas, att två dokumenter äro skrifna på samma ark och att dessa alltså borde hvar för sig stämplas, men sådant har ej varit brukligt, och genom utslag i särskildt mål den 29 Maj 1839 har Kongl. Maj:t uttryckligen förklarat, att i detta fall särskild lösen ej må beräknas, *utan utslaget och afskriften anses tillsammans för* ***en*** *expedition*. Det är uppenbart, att detta påbud, huru »förskrifningen eller hufvuddokumentet, som i beslutet tages till grund», skall ordagrannt afskrifvas, icke står i något sammanhang med beslutet, utan endast har till syftemål, att förskrifningens ordalydelse skall vara att tillgå vid pröfningen i öfverrätt af besvär öfver samma beslut, likasom ej heller föreskriften om de ofvan berörda utdragens tecknande å lagfartsbeviset eller inteckningsprotokollet har något att skaffa med lagfarandet eller intecknandet utan har sitt eget förut antydda ändamål, och således förefinnes verkligen en träffande likhet mellan dessa förhållanden. Den enda olikheten, eller den, att meranämnda afskrifter ur lagfartsboken och inteckningsboken beläggas med särskild lösen, hvilket icke inträffar med den afskrift, 1751 års nådiga bref omförmäler, har, såsom bekant är, sin grund icke deruti, att de förra afskrifterna betraktas såsom särskilda dokument, utan i ett billigt afseende på det besvär och den kostnad, de påbudna nya lagfarts- och inteckningsböckernas upplåggande och förande tillskynda domarena, hvilka i nämnde lösen skola för det förökade arbetet njuta någon ersättning.

Emellertid bör det vara att hoppas, att den stämpelpappersförordning, som vid innevarande riksmöte kommer att upprättas, skall undanrödja alla dessa tvifvelsmål så i ena som andra afseendet.

När inteckningshandling i och för intecknings förnyande uppvisas vid annan domstol än den, som inteckningen beviljat, skall den förra domstolen öfver slik åtgärd meddela protokollsutdrag, hvilket derefter hos den senare domstolen företes. Hvad ett sådant protokoll skall innehålla, derom har varit olika lagstiftadt och, om hvad det för hvarje särskild tidrymd i detta ämne gällande lagbud rätteligen inneburit, hafva skiljaktiga meningar varit och äro bland domarena rådande.

Kongl. Förordningen angående inteckning i fast egendom den 13 Juli 1818 stadgade i 23 § rörande detta ämne: »är borgenärs hemvist utom »det härad eller den stad, der den egendom ligger, hvari inteckning »skett; må han dock inför Rätten i den ort, hvarest han bor, förete in»teckningshandlingen, *att i dess inteckningsprotokoll införas;* och varde »borgenärs ansökning om inteckningsförnyelse af domaren å handlingen »tecknad; sedan gifve borgenär bevis härom in till den Rätt, som in»teckningen beviljat, inom den tid, som i 21 § sägs» (inom tio år sedan inteckningen beviljades).

Ofvanstående ord: »i dess inteckningsprotokoll införas» tolkades olika och ledde till olika tillämpning, i det några domare införde i protokollet intecknings-handlingen ordagrant, under det andra antecknade endast det väsendtligaste af handlingens innehåll. För åstadkommande af enhet i lagens tolkning och tillämpning, föreslog min närmaste företrädare i embetet en förändrad lydelse af i fråga varande §, som af Rikets Ständer antagen och af Kongl. Maj:t gillad inflöt i *Kongl. Förordningen den 9 April 1861,* der det heter: »Då inteckning förnyas »skall — — inteckningsförnyelsen derå; stånde ock borgenär fritt att in»för annan underrätt inteckningshandlingen förete; *den Rätt låte, då sådant »sker, i sitt inteckningsprotokoll korteligen intaga hvad handlingen innehåller »med dag och årtal då den utgafs, af hvilken Rätt inteckningen beviljad »är med dag och årtal då det skedde, och då inteckningen förnyades, om »det skett;* teckne och bevis å handlingen att den till vinnande af inteck»ningsförnyelse företedd varit; sedan gifve borgenär protokollet deröfver »in till den Rätt» etc. Det är uttrycket: »låta i sitt inteckningsprotokoll korteligen intaga hvad handlingen innehåller», som i denna förordning åter varit föremål för olika tolkning och tillämpning. I min embetsberättelse till 1874 års Riksdag träffas — sidd. 24—27 — redogörelse för ett åtal som jag, på målsegandens klagan, förordnat derföre, att en domare på landet vägrat meddela förnyelse af en inteckning på den grund, att utdraget af den domstols protokoll, der inteckning varit för besagda ändamål uppvisad, enligt domarens åsigt var i uppgifna delar ofullständigt. Domaren fick orätt, emedan de brister, som i nämnda protokolls-

utdrag förekommo icke rättfärdigade ett afslag på den sökta inteckningsförnyelsen. Under sistförflutna år har samme domare uti en till mig ingifven skrift, med bifogande af ett protokollsutdrag rörande en för förnyelse uppvisad inteckningshandling, utfärdadt af samma domstol, från hvilken det förut nämnda, af domaren såsom ofullständigt ansedda protokollsutdraget kommit, emot förstberörda protokollsutdrag anmärkt, att domstolen underlåtit deri utsätta beloppet af den ränta, för hvilken inteckning var beviljad, ehuru räntan vore en del af den intecknade fordran och den sammas belopp följaktligen bort lika bestämdt angifvas som kapitalet; att domstolen underlåtit namngifva den socken, der den intecknade egendomen vore belägen, ehuru sådant i inteckningsbeviset omförmälts, hvilken underlåtenhet kunnat vålla misstag, då inom samma härad å landet ofta funnes flera byar af samma namn, som skiljas från hvarandra endast derigenom, att socknen, der en hvar af dem ligger, tillika uppgifves; att domstolen icke upptagit nummer på den inteckning, efter hvilken den ifrågavarande blifvit postponerad, i följd hvaraf tvekan kunnat uppstå, när flera inteckningar till lika belopp blifvit samma dag i samma egendom beviljade; och slutligen, att domstolen uppgifvit namnet blott på en gäldenär, ehuru de varit två. I följd af dessa och andra dylika ofullständigheter, skulle, enligt bemälde domares förmenande, af den domstol, der inteckningen i fråga beviljats och protokollsutdraget företeddes, gravationsbevis icke kunna utfärdas med mindre inteckningshandlingen infordrades i hufvudskrift och undersökning anställdes i det vid inteckningens beviljande eller sedermera i afseende å inteckningsärendet förda protokoll, för hvilken undersökning det hinder mötte, att i domsagor med flera tingslag de äldre inteckningsprotokollen vanligen förvarades i häradsarkiven å de särskilda tingsställena och endast de senaste tio årens i domarens hemvist.

Domstolen, mot hvilken dessa anmärkningar blifvit framstälda, har, öfver dem hörd, hufvudsakligen andragit, att för utfärdande af gravationsbevis, hvarje domare, för sin egen trygghet, oundgängligen lärer vara nödsakad att anställa undersökning i det vid inteckningens beviljande och sedermera i samma ärende förda protokoll; och då domstolen i sitt protokollsutdrag, utom hvad inteckningslagen föreskrifver, hänvisat till de §§ i inteckningsprotokollet hos den Rätt, som inteckningen beviljat, hvilka funnits å den till förnyelse företedda inteckningshandlingen angifna, hvarigenom domaren blifvit satt i tillfälle att utan vidare besvär inhemta de uppgifter han i protokollsutdraget saknat, ansåge sig domstolen hafva fullgjort hvad honom ålegat.

Härvid har jag, i anseende till den knapphändiga ordalydelsen i

1861 års Förordning, måst låta saken bero; men ostridigt är, att det af domaren åberopade förhållandet, att de äldre inteckningS- och lagfartshandlingarne förvaras i häradsarkifven vid tingsställena, vållar domare på landet, som hafva flera spridda tingsställen, ganska stora svårigheter vid utfärdandet af gravationsbevis. Deremot kan jag icke dela den åsigten, att dessa svårigheter skulle kunna helt och hållet undanrödjas genom större fullständighet i de protokollsutdrag, om hvilka fråga är; ty undersökningen i de ärendet rörande äldre inteckningsprotokollen måste i allt fall ega rum; men hvad som af nämnda protokollsutdrag med skäl kan fordras, är, att de skola upptaga så mycket af den till förnyelse uppvisade inteckningshandlingens innehåll och af de å den samma gjorda anteckningar, att deraf med full visshet kan slutas, hvilken bland flera af samma person, på en dag utgifna, å lika belopp lydande och samma dag i samma fastighet intecknade skuldebref är i fråga att till inteckningen förnyas; och att, om samma inteckning är vorden postponerad en annan, denna andras igenkänningstecken, så många som finnas å den postponerade inteckningen angifna, i protokollsutdraget upptagas.

I nu beskrifna skick befunno sig lagstiftning och lagtillämpning i detta ämne, då *Kongl. Maj:ts nådiga Förordning angående inteckning i fast egendom den 16 Juli 1875* med nu ingångna år trädde i gällande kraft. Denna Förordning stadgar i § 20 rörande nu ifrågavarande ämne: *Stånde ock sökanden* (af inteckningsförnyelse) *fritt att inför annan underrätt förete inteckningshandlingen: den Rätt låte, då sådant sker, i sitt inteckningsprotokoll korteligen intagas hvad handlingen innehåller med dag och årtal, då den utgafs, af hvilken Rätt inteckningen är beviljad, när och under hvilken § i protokollet det skedde, och när inteckningen förnyades; teckne ock å handlingen* etc. Det enda nya i denna föreskrift är, att i protokollet hos den Rätt, der inteckningen sålunda företes, skall antecknas, under hvilken § i inteckningsprotokollet hos den Rätt, som inteckningen beviljat, detta skedde. Tillägget är obestridligen af stor vigt för att styrka hvilken inteckning det är, hvars förnyelse är i fråga. Men denna samma Förordning stadgar i § 61: »Vid Rätten skall i öfverens»stämmelse med inteckningsprotokollet föras bok så inrättad, att deraf »lätteligen kan ses hvarje egendom deri inteckning blifvit sökt, tiden då »det skett, sökandens namn, beloppet af fordran eller beskaffenheten af »annan rättighet hvarför inteckning är sökt, så ock, der inteckning blifvit »beviljad eller afslagen, förnyad, nedsatt, annorledes förändrad eller dö»dad, tiden då sådant skedde» — — — Är det nu således klart, att hvarje äldre inteckning, som hädanefter förnyas, skall i denna bok intagas och att dervid tillika skall anmärkas, bland annat, om den säkerhet hon med-

för blifvit »nedsatt eller annorledes förändrad»; så framställer sig den frågan, kan detta med fullkomlig tillförlitlighet göras, när inteckningshandlingen är för förnyelsen uppvisad vid annan domstol och denna i sitt protokoll ej har skyldighet att upptaga annat eller mera än ofvananförda 20 § uttryckligen bjuder? Der lika litet som i 1818 och 1861 års förordningar finnes någon föreskrift derom, att uti ifrågavarande protokollsutdrag skall antecknas, huruvida inteckningens förmånsrätt blifvit »nedsatt eller annorledes förändrad». Men, invändes det, nämnde § föreskrifver, att den § skall angifvas, under hvilken inteckningen är beviljad och denna hänvisning får leda domstolen eller domaren, som inteckningen beviljat, i hans forskning efter hvad i ärendet vidare timat. Godt och väl, men detta hjelper dock ej saken. En inteckning beviljades t. ex. första gången år 1856, postponerades 1860, förnyades utan anmärkning om postpositionen år 1866, och år 1876 förnyas hon på samma sätt och någon anteckning om den skedda postposition kommer ej att blifva synlig i inteckningsboken; hvilka följder deraf kunna uppkomma, låter sig svårligen på förhand bestämmas.

Detta förhållande skulle hafva föranledt mig, att framställa ett förslag till sådan ändring i nämnda 20 §, att alla ofvan antydda brister blifvit på en gång afhulpna. Jag skulle sålunda hafva velat föreslå, att protokollsutdraget rörande en för förnyelse vid annan Rätt, än den som inteckningen beviljat, företedd inteckningshandling borde, utom hvad nyssberörda § innehåller, upptaga beloppet af den fordran, som vore intecknad, så till hufvudtal som ränta, handlingens utgifningsdag, namn å den, till hvilken handlingen vore ställd och den som handlingen utgifvit, innehållet af bevis, som å handlingen funnes tecknade ej blott om inteckningens förnyande, utan ock om dess nedflyttning i förmånsrättsordningen eller förändring eller dödande till någon del af det intecknade beloppet eller i någon del af den intecknade fastigheten, uppgift på de Rätter, som bevisen utfärdat, och de paragraftecken som utmärka bevisen, samt slutligen den intecknade egendomens namn och belägenhet i by, socken och härad; så vidt detta allt på den företedda handlingen funnes utsatt. Hvad som emellertid afhållit mig från framställandet af ett dylikt förslag, har varit dels det motbjudande i att röra vid en så nyss antagen lag dels och hufvudsakligast den föreställningen, att påbudet om inteckningsboks införande och de fullständiga föreskrifter ofvanintagna 61 § innefattar om denna boks innehåll på sitt sätt fyllde bristerna i 20 §. Min öfvertygelse är ock, att en hvar domare, som tager sig före att i sin inteckningsbok införa en intecknings förnyelse, efter det protokollsutdrag, som kommit från annan domstol, der intecknings-

handlingen varit företedd, genast skall inse hvad i detta protokollsutdrag saknas, som bort der finnas. Häraf bör följden blifva, derest samme domare nitälskar för sitt kall, att han, när en inteckningshandling för besagda ändamål vid hans domstol företes, i protokollet deröfver sorgfälligt skall undvika de brister, han funnit i den andra domstolens protokoll. Och i den mån domarena gjort denna erfarenhet samt fattat och utfört en liknande föresats, att så vidt som möjligt undvika de fel, de hos andra upptäckt, skall vidare klagan öfver de ifrågavarande protokollsutdragens ofullständighet sannolikt så småningom upphöra utan lagstiftningens mellankomst.

Rörande de klagomål, som under år 1875 varit föremål för Justitieombudsmannens handläggning, meddelas här följande öfversigt:

Vid 1875 års början voro af förut inkomna klagomål fortfarande under handläggning	10.	
Under år 1875 inkommo klagomål till ett antal af	80.	
Summa klagomål under handläggning år 1875		90. *)
Af dessa hafva:		
Utan åtgärd lemnats	55.	
Efter vederbörandes hörande fått förfalla	25.	
Vid 1875 års slut såsom fortfarande under handläggning balanserats	5.	
Till åtal hänvisats	5.	90.

Det förflutna årets embetsresa sträckte sig genom de norra landskapen, utom Jemtland, samt till en del af Dalarna. Under densamma gjorde jag mig underrättad om ärendenas gång hos länsstyrelserna, stiftsstyrelsen i Hernösand, och vid domstolarne så i städerna som på landet samt egnade nödig uppmärksamhet åt de hos bemälda myndigheter befintliga arkif så ock åt läns-, krono-, stads- och häradshäktena. I afseende på den ordning och drift, hvarmed göromålen hos förvaltnings-

*) Af de under året inkomna klagoskrifterna hafva fem innefattat upprepande af klagomål, som förut under loppet af året inkommit, samt tre under föregående år utgjort föremål för Justitieombudsmannens pröfning utan att hvarken då eller nu föranleda till någon åtgärd. Derjemte hafva från en person ingifvits 17 särskilda klagomål, hvilka i hufvudsakliga delar afsett ett och samma ämne.

myndigheterne och domstolarne varit handhafda, förekommo visserligen här och der anmärkningar, men dessa hafva för det mesta blifvit antingen vid tillfället eller efteråt nöjaktigt förklarade, och befunna försummelser, med ett och annat undantag, som torde påkalla beifran, äro redan afhulpna. Hvad särskildt beträffar förmyndare- och konkursärendena, hafva de öfver dem förda förteckningar, här som i andra orter, visat, att en del förmyndare varit försumlige i fullgörande af sin redovisningsskyldighet utan att hafva träffats af föreläggganden, såsom lag bjuder, och att af konkurser flera anträffats enligt förteckningarne oafslutade, men som i sjelfva verket varit slutade, detta en följd deraf, att Rättens ombudsmän försummat afgifva i lag föreskrifna berättelser och att sådant år efter år fått fortgå utan åtgärd från domstolarnes sida. Mina erinringar om otillbörligheten af dylik efterlåtenhet hafva dock mötts af löften å domarenas sida om försummelsernas afhjelpande, och i de flesta fall hafva löftena infriats. Länscellfängelserna och kronohäktena, af hvilket sistnämnda slag nya tillkommit i Skellefteå och Hudiksvall, sedan mitt förra besök, hafva befunnits i godt skick, och vid de högst få häradshäktena som finnas i dessa trakter var ingenting att anmärka. Fångantalet var ringa i de nordligaste länen men stort i Hernösand och Hudiksvall.

Mina besök i hufvudstadens fängelser har jag under det förflutna året utsträckt äfven till några af garnisonstruppernas arrester. Bland dessa har Konungens Svea lifgardes arrestlokaler funnits egnade att ådraga sig särskild uppmärksamhet för sin usla beskaffenhet. Af de många bristfälligheter, som der voro att anmärka, syntes de mest i ögonen fallande vara, att cellerna i bottenvåningen af den bofälliga byggnad, i hvilken arrestlokalerna äro inrymda, voro från hvarandra afskilda endast genom tunna väggar af plank, hvilka dessutom utefter golfven befunnos af röta så anstuckna att de kunde bitvis sönderplockas; att britserna i de ljusa cellerne voro anbragta uppe under fensterna, så att fångarne kunde i dessa uppklättra och hafva fri utsigt; att fensterna befunnos bristfälliga och de i dem anbragta jerngaller så illa fastsatta, att de utan svårighet kunde lösbrytas; att dörrarne till cellerne voro otäta till den grad, att dager genom dem inträngde i de mörka cellerna; att derjemte dessa dörrar så illa slöto sig till trösklarne, att der bildades öppningar, genom hvilka, såsom erfarenheten visat, hvarjehanda saker, såsom ljus, tunnare böcker, verktyg m. m. kunnat till fångarne insmugglas; att klosetterne spredo omkring sig en stinkande lukt; samt slutligen att under arrestbyggnaden löpte en afloppstrumma, som vållade golfdrag och i förening med byggnadens i alla afseenden bofälliga skick

förorsakade, att under sistförflutna års stränga vinter värmen i cellerne tidtals icke kunde uppbringas till mer än tre grader efter Celsii thermometer.

Erinrande derom, att nu gällande lag för krigsmagten stadgade för fel och förbrytelser, både af disciplinär och kriminel natur, nästan uteslutande frihetsstraff; att det således vore nu mer än förr för manstuktens och ordningens uppehållande af nöden, att dessa straff noggrannt och med tillbörligt allvar verkställdes; och att dertill erfordrades ändamålsenliga fängelser, har jag från Secondchefen vid nämnda regimente begärt underrättelse om de åtgärder, som blifvit vidtagna för att afhjelpa de sålunda anmärkta bristerna i regimentets arrestlokaler. Till svar härå har bemälde Chef, vidgående de anmärkta bristfälligheternas verklighet, uppräknande de flera lätt insedda svårigheter, som arrestlokalernas beskrifna otillfredsställande skick vid straffs verkställande medförde, samt förmälande, hurusom regementets läkare tidt och ofta under den oblidare årstiden i infordrade yttranden förklarat, att i berörda arrestlokaler straff icke kunde verkställas utan fara för den straffskyldiges lif och helsa, hufvudsakligen anfört, att redan hans företrädare i chefsskapet hos Kongl. Maj:t gjort underdånig framställning om behofvet af åtskilliga nya byggnader för regimentet och deribland nya arrestlokaler, samt att han, den nuvarande Secundchefen, år 1873 i samma ämne gjort enahanda underdåniga framställning och dervid fogat särskildt kostnadsförslag för nya arrestlokalers anskaffande; men att det i Kongl. Majt:s proposition angående Statsverkets tillstånd och behof för nämnda ändamål äskade anslag af Riksdagen icke beviljats.

Sedan jag derefter erfarit, att bemälde Secundchef inledt underhandling om tillstånd att under denna vinter få, när så nödigt blefve, begagna annat regementes arrestlokaler, har jag för det närvarande låtit dervid bero. Det ligger dock i sakens natur, att ett behof af den art som det ifrågavarande icke utan betänkliga följder för manstukten och ordningen inom regementet kan i längden fortfara oafhulpet.

För senast afhandlade ämnen redogöres närmare i den reseberättelse, som, jemte de i Justitie-ombudsmanna-expeditionen förda diarier och registratur, till Riksdagens Lag-utskott öfverlemnas.

Från Hans Excellens Herr Justitie-Statsministern har uppå framställd förfrågan det svar erhållits, att någon förklaring öfver lagen i den ordning 19 § Regeringsformen utstakar, icke blifvit meddelad under tiden från början af sistförflutna års riksmöte.

Till fullgörande af den i 14 § af instruktionen för Justitie-ombudsmannen lemnade föreskrift om afgifvande af redogörelse för behandlingen af Riksdagens hos Kongl. Maj:t anmälda beslut och i underdånighet gjorda hemställningar, har jag från Kongl. Statsdepartementen förskaffat mig uppgifter:

dels om de af Riksdagen år 1875 aflåtna underdåniga skrifvelser samt om de åtgärder, som i anledning af dem blifvit vidtagna; varande, i enlighet med dessa uppgifter, en förteckning jemväl upprättad öfver de genom nyssnämnda skrifvelser anhängiggjorda ärenden, som icke hos Kongl. Maj:t förevarit till slutligt afgörande;

dels ock rörande sådana genom de senaste Riksdagarnes till Kongl. Maj:t aflåtna underdåniga skrifvelser anhängiggjorda ärenden, hvilka i min till nästlidna års Riksdag afgifna embetsberättelse upptogos såsom i sin helhet eller till någon del oafgjorda; varande angående dessa ärenden uppgifter meddelade om de åtgärder, som med dem blifvit vidtagna under tiden efter afgifvandet af min senaste embetsberättelse.

Omförmälda uppgifter tillika med en Tabell öfver de underdåniga skrifvelser, nästlidna års Riksdag till Kongl. Maj:t aflät, finnas intagna i bilagan till denna berättelse.

Stockholm i Januari 1876.

N. A. FRÖMAN.

D. G. Restadius.

BILAGA

till

RIKSDAGENS JUSTITIE-OMBUDSMANS EMBETS-BERÄTTELSE

till 1876 års Riksdag.

I.

Uppgifter från de särskilda Kongl. Stats-Departementen på de af Riksdagen år 1875 aflåtna underdåniga skrifvelser, jemte anteckningar om de åtgärder, som i anledning deraf blifvit vidtagna.)*

1:o Kongl. Justitie-departementet.

1:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 27 Februari 1875 angående val af Justitie-Ombudsman och hans suppleant. (2.)

1875 den 12 Mars i Stats-Rådet anmäld och lagd till handlingarna.

2:o af den 3 April, i anledning af nådig proposition med förslag till förordning angående ändring i vissa paragrafer af Sjölagen. (15.)

Kongl. Maj:t har, sedan Högsta Domstolen blifvit hörd, den 19 sistlidne April låtit utfärda förordning i ämnet.

3:o af den 24 Mars, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition om antagande af ett tillägg till 80 § Regeringsformen. (6.)

1875 den 19 April i Stats-Rådet anmäld och lagd till handlingarna.

4:o af den 3 Maj, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Andra Hufvudtitel. (23.)

1875 den 21 Maj i Stats-Rådet anmäld, dervid Kongl. Maj:t förklarade sig låta bero vid Riksdagens beslut i de delar, hvilka innefattade afvikelser från Kongl. Maj:ts framstälda förslag; och är innehållet af den underdåniga skrifvelsen delgifvet vederbörande till kännedom och efterrättelse, hvarjemte föreskrifter såväl nämnde dag som sedermera meddelats i afseende å verkställighet af Kongl. Maj:ts i ämnet fattade beslut; varande för öfrigt rörande ifrågasatt delning af Vester-Dalarnes domsaga den 17 innevarande December förklaradt, att framställningen derom icke föranledde annan Kongl. Maj:ts åtgärd, än att den i ärendet åvägabragta utredning skulle Riksdagen delgifvas.

---

*) De vid slutet af hvarje rubrik inom parentes utsatta siffertal visa skrifvelsens nummer i Tionde Samlingen af Bihanget till Riksdagens protokoll.

5:o af den 8 Maj, i anledning af nådig proposition angående ändring i Strafflagens stadgande om ansvar för skogsåverkan. (33.)

1875 den 16 Juni nådig förordning utfärdad.

6:o af den 10 Maj, i fråga om ändring i gällande bestämmelser rörande flottled. (39.)

Kongl. Maj:t har i Stats-Rådet den 31 sistlidne Maj förordnat, att Riksdagens skrifvelse skulle öfverlemnas till Nya Lagberedningen med föreskrift, att Beredningen, som genom nådiga Brefvet den 22 sistlidne Januari erhållit uppdrag att, efter det förslag till utsökningslag blifvit utarbetadt, företaga frågan om ordnandet af de privaträttsliga förhållandena emellan jord- och strandegare eller andra i afseende å vattens begagnande och afledande, skall dervid taga ifrågavarande framställning i öfvervägande samt till Kongl. Maj:t inkomma med underdånigt utlåtande deröfver, hvilket afvaktas.

7:o af den 13 Maj, angående ändring af 6 punkten i Kongl. Förordningen om nya Strafflagens införande den 16 Februari 1864. (43.)

Sedan Högsta Domstolen öfver förslaget blifvit hörd, har Kongl. Maj:t den 22 sistlidne Oktober å detsamma vägrat sanktion.

8:o af den 13 Maj, i fråga om ändring af gällande bestämmelser om dikning. (42.)

Efter Högsta Domstolens hörande har Kongl. Maj:t den 17 innevarande månad å förslaget vägrat sanktion.

9:o af den 18 Maj, om åtgärder för handelsdomstolars införande i de större städerna inom Sverige. (44.)

Kongl. Maj:t har i Stats-Rådet den 16 sistlidne Juni förordnat, att Nya Lagberedningen, då frågan om ny rättegångsordning blifvit föremål för Beredningens handläggning, skall taga Riksdagens förevarande framställning i behörigt öfvervägande.

10:o af den 19 Maj, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående byte mellan Kongl. Maj:t och Kronan, å ena sidan, samt Stockholms stad, å den andra, af mark å Långholmen. (55.)

Kongl. Maj:t har i Stats-Rådet den 31 sistlidne Maj bemyndigat Fångvårdsstyrelsen att å Kongl. Maj:ts och Kronans vägnar med Stockholms stad genom dess Drätselnämnd sluta aftal om föreslagna bytet af mark å Långholmen, med iakttagande af de utaf Riksdagen bestämda vilkor,

11:o af den 21 Maj, rörande förändrad lagstiftning om preskription för klander å jordafång. (63.)

Riksdagens skrifvelse är till Nya Lagberedningen öfverlemnad med nådig befallning, att utan hinder af förut meddelade föreskrifter handläggas före frågan om ny rättegångsordning.

12:o af den 21 Maj, i anledning af nådig proposition med förslag till särskilda förordningar om fast egendoms lagfarande och intecknande m. m. (64.)

1875 den 16 Juni nådiga förordningar i ämnet utfärdade,

13:o af den 22 Maj, i anledning af väckt förslag om lagstiftning för sparbanker. (69.)

Den 1 sistlidne Oktober har Kongl. Maj:t, sedan Högsta Domstolen blifvit hörd, med bifall till Riksdagens förslag, låtit utfärda förordning i ämnet.

14:o af den 22 Maj, i fråga om skyldighet för domare att låta vederbörande kommunalstämmas ordförande erhålla del af kungörelse, hvarigenom menighet kallas till gemensam öfverläggning inför Häradsrätt. (70.)

Kongl. Maj:t har, sedan Justitie-kansleren blifvit hörd, den 22 sistlidne Juli låtit utfärda kungörelse i ämnet.

15:o af den 22 Maj, rörande ändring i 52 § af gällande Legostadga. (71.)

Efter Högsta Domstolens hörande har Kongl. Maj:t, med bifall till förslaget, den 22 sistlidne Oktober låtit utfärda författning i ämnet.

16:o af den 22 Maj, om ändring i gällande bestämmelser rörande arfskiften. (72.)

Sedan Högsta Domstolen öfver förslaget blifvit hörd, har Kongl. Maj:t den 22 sistlidne Oktober å detsamma vägrat sanktion.

17:o af den 25 Maj, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående eftergift af den Norra och Södra Smedjebackarne samt Faktoriträdgården i Örebro stad åsatta ränta, kronotionde och rotering. (83.)

Denna skrifvelse är den 31 sistlidne Maj i Stats-Rådet anmäld och såsom icke påkallande någon vidare åtgärd lagd till handlingarna.

18:o af den 21 Maj, i anledning af den år 1874 verkställda granskning af statsverkets m. fl. allmänna fonders förvaltning år 1872, i hvad samma skrifvelse angått Fångvårdsstyrelsen. (57.)

Kongl. Maj:t, som den 13 sistlidne Juli låtit förständiga Fångvårdsstyrelsen att, vid afgifvande af det genom Kongl. Maj:ts Bref den 14 November 1873 anbefalda förslaget till reglemente angående användandet af arbetsförtjenst och flitpenningar för alla till allmänt arbete dömde personer, jemväl taga i öfvervägande, hvad Riksdagen i förevarande skrifvelse härom uttalat, äfvensom att rörande öfrige i skrifvelsen berörda frågor med särskildt utlåtande inkomma, har, sedan Styrelsen afgifvit anbefaldt utlåtande, den 17 innevarande månad i Stats-Rådet förklarat Riksdagens skrifvelse i ofvanberörda del icke för närvarande påkalla någon vidare åtgärd.

Stockholm den 28 December 1875.

Ex officio

C. F. W. Lamberg.

2:o Kongl. Utrikes-departementet.

19:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 3 Maj, angående regleringen af utgifterna under Riksdagens Tredje Hufvudtitel. (24.)

1875 den 18 Maj i underdånighet föredragen och befordrad till verkställighet.*)

*) Denna uppgift grundar sig på meddelande från Hans Excellens Herr Utrikes-Statsministern i embetsskrifvelse den 2 December 1875.

3:o Kongl. Landtförsvars-departementet.

20:o Riksdagens underdåniga skrifvelser af den 3 Maj, angående reglering af utgifterna under Riksstatens Fjerde Hufvudtitel. (25.)

I underdånighet anmäld den 21 Maj, i hvad den rörde Riksdagens beslut med afseende å den af Kongl.Maj:t föreslagna lönereglering för Generalitetet, Generalstaben, indelta och värfvade Arméen samt beväringstrupperne; Och blef, hvad Kongl. Maj:t med Riksdagen härutinnan beslutit, Arméförvaltningen till efterrättelse och vederbörandes kungörande delgifvet; äfvensom föreskrifter meddelades om de åtgärder, som borde vidtagas för löneregleringens genomförande; hvarjemte Kongl. Maj:t förordnade, att ombesörjandet af Arméens ackordsamortering skulle vid slutet af år 1875 öfverflyttas från Direktionen öfver Arméens pensions-kassa till Arméförvaltningen, som bade att till den amorteringsfonden åliggande ränteliqvid och obligationsinlösen använda det af Riksdagen för ändamålet beviljade extra anslag; efter hvilken öfverflyttning fondens särskilda förvaltning komme att upphöra.

Föredrogs vidare den 31 Maj och meddelades, dels i sin helhet Arméförvaltningen och Statskontoret till kännedom och efterrättelse, dels i de delar, der sådant för någon verkställighetsåtgärd eller eljest erfordrades, öfrige vederbörande.

Slutligen har Kongl. Maj:t under den 26 November fastställt stater för de särskilda regementena och corpserne och i sammanhang dermed meddelat föreskrifter rörande vilkoren för åtnjutande af de i de nya staterne upptagna särskilda aflöningsförmåner.

21:o af den 19 Maj, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Nionde Hufvudtitel. (30.)

Den 2 Juli anmäld genom Finans-departementet och transsumt af skrifvelsen, i hvad Landtförsvars-departementet angick, detta Departement meddeladt.

Föredrogs genom Landtförsvars-departementet den 22 Juli; och anbefaldes, med anledning af den beviljade förhöjningen i anslaget till pensionsstaten för militäre embets- och tjenstemäns samt underofficerares enkor och barn, Direktionen öfver Arméens pensionskassa att till Kongl. Maj:t inkomma med utlåtande i fråga om de förändringar i gällande pensionsreglemente, som häraf kunde blifva en följd. Om de af Riksdagen å allmänna indragningsstaten beviljade pensioner för åtskillige löntagare under Fjerde Hufvudtiteln underrättades vederbörande, äfvensom cirkulär till Länsstyrelserna i vanlig ordning utfärdades angående det af Riksdagen anvisade anslag till understöd åt behöfvande, efter 1808 och 1809 års krig qvarlefvande landtvärnsmän; och blefvo för öfrigt sådane Arméens pensionskassa rörande föreskrifter, som af den underdåniga skrifvelsen föranleddes, Direktionen öfver nämnda kassa till behörig efterrättelse meddelade.

22:o af den 19 Maj, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition, angående afsöndring af jord från indragna fänriksbostället Snopptorp N:o 1 i Jäders församling af Södermanlands län. (56.)

Föredrogs den 31 Maj; och blef, hvad Kongl. Maj:t med Riksdagen rörande detta ärende beslutit, vederbörande till kännedom och efterrättelse meddeladt.

23:o af den 24 Maj, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till lagar angående allmänna värnepligten, härordningen samt härens aflöning, beklädnad och underhåll. (81.)

Anmäld den 16 Juni; hvarvid Kongl. Maj:t ansåg ifrågavarande skrifvelse icke för närvarande föranleda någon Kongl. Maj:ts åtgärd.

Stockholm den 24 December 1875.

Ex officio

A. Becker.

Registrator.

4:o Kongl. Sjöförsvars-departementet.

24:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 3 Maj, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Femte Hufvudtitel för år 1876. (26.)

Den 31 Maj 1875 i underdånighet föredragen och innehållet af den underdåniga skrifvelsen delgifvet vederbörande till kännedom och efterrättelse, äfvensom föreskrifter så väl då som sedermera meddelade i afseende på verkställighet af fattade nådiga beslut i ämnet.

25:o af den 23 Maj, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till lagar angående grunden för ordnandet af Flottans personal samt dess aflöning, beklädnad och underhåll. (82.)

Den 31 Maj i underdånighet föredragen inför Kongl. Maj:t, dervid berörda skrifvelse icke ansågs till någon åtgärd föranleda.

26:o af den 19 Maj, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Nionde Hufvudtitel. (30.)

Den 2 Juli 1875 genom Finans-departementet i underdånighet anmäld inför Kongl. Maj:t och transsumt af skrifvelsen tillika med protokollsutdrag öfverlemnade till Sjöförsvars-departementet, hvarifrån under samma dag föreskriften meddelades vederbörande i afseende å de af Riksdagen beviljade tvenne kreditiv för upprätthållande af pensioneringen utaf Sjöförsvaret tillhörande stater.

Stockholm den 31 December 1875.

C. Nordenfalk.

5:o Kongl. Civil-departementet.

27:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 13 Mars, angående uppställningen af revisionsberättelserna rörande de med statslån understödda jernvägsaktiebolag. (7.)

Sedan Styrelsen för Allmänna Väg- och Vattenbyggnader i anledning häraf afgifvit infordradt underdånigt utlåtande, har Kongl. Maj:t vid slutlig föredragning den 6 Juli af denna Riksdagens framställning, funnit densamma icke föranleda annan åtgärd, än att i de nådiga förordnanden, som framdeles komme att meddelas personer, att å Statens vägnar deltaga i granskningen af dylika jernvägsbolags förvaltning och räkenskaper, skulle meddelas föreskrift derom att i revisionsberättelsen intaga uppgift om vederbörande bolags ställning vid revisionsårets början och slut samt inkomster och utgifter under året.

28:o af den 13 Mars, angående beviljade Statsbidrag till vägars anläggning, bro- och hamnbyggnader samt vattenkommunikationer äfvensom sjösänkningar och andra vattenaftappningsföretag. (8.)

Vid föredragningen häraf den 19 April har Kongl. Maj:t, med godkännande af Riksdagens beslut äfven, i hvad de afveko från Kongl. Maj:ts nådiga proposition i ämnet, förordnat, att skrifvelsen skulle tillställas ej mindre Statskontoret än Styrelsen för Allmänna Väg- och Vattenbyggnader för behörig kännedom och vederbörandes förständigande, hvarjemte meddelades särskilda föreskrifter för bringande till verkställighet af arbeten, hvartill understöd nu först beviljats.

29:o af den 10 April, angående beviljade anslag till fortsättande af Statens jernvägsbyggnader. (16.)

Anmäldes den 23 April och delgafs Styrelsen för Statens jernvägsbyggnader samt Statskontoret.

30:o af den 10 April, angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar. (17.)

Anmäld den 23 April och meddelad Styrelsen för Allmänna Väg- och Vattenbyggnader till behörig kännedom.

31:o af den 1 Maj, angående beviljadt Statsbidrag till förstärkning af den nya Vågbrytaren vid Visby hamn. (20.)

Anmäld den 21 Maj, då Kongl. Maj:t fastställde den af Kaptenen A. Blix uppgjorda planen för arbetet och Styrelsen för Allmänna Väg- och Vattenbyggnader anbefaldes att vidtaga åtgärder för upprättande af kontrakt om arbetet m. m.

32:o af den 8 Maj, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition om anvisande af medel för Sveriges deltagande uti 1876 års verldsutställning i Filadelfia. (35.)

Denna skrifvelse anmäldes den 21 Maj och meddelades till kännedom ej mindre Statskontoret, än äfven den för Sveriges deltagande i utställningen förordnade komitén, till hvars förfogande det anvisade anslaget ställdes, för att, derest så erfordrades, äfven genom förskottsanvisning under loppet af innevarande år för ändamålet användas.

33:o af den 8 Maj, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående beräkningsgrunden för det af trafikmedlen utgående bidraget till statens jernvägstrafiks pensionsinrättning. (38.)

Anmäldes den 21 Maj, då innehållet af skrifvelsen meddelades Styrelsen för Statens jern-

vägstrafik för att underrätta Pensionsinrättningens Direktion med förständigande för denna att iakttaga, hvad Kongl. Maj:t i nådiga propositionen förklarat sig, i händelse af Riksdagens bifall till densamma, vilja förordna.

34:o af den 19 Maj, angående minderårigas anställande vid fabriker och handtverk. (45.)

Vid föredragningen häraf den 30 Juli uppdrog Kongl. Maj:t åt en särskild komité att, efter öfvervägande af hvad Riksdagen anfört och öfriga förekommande omständigheter, utarbeta och afgifva förslag till författning angående barns och yngre personers antagande och användande i fabriks- och handtverksarbete samt om tillsyn från statens sida öfver efterlefnaden af derom meddelade föreskrifter.

35:o af den 19 Maj, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående utbyte af jord mellan Kronan och Stockholms stad för utvidgning af Stallgatan å Blasieholmen. (53.)

Anmäld den 11 Juni, hvarvid, med anledning af Riksdagens lemnade bifall till Kongl. Maj:ts proposition, Kongl. Maj:t gillade den af vederbörande ifrågasatta utvidgningen af Stallgatan på sträckningen emellan Blasieholmstorget och Nybrohamnen, och biföll det för gaturegleringens verkställande erforderliga utbytet af mark mellan Kronan och Stockholms stad på sätt och under förbehåll, som Stadsfullmäktiges förslag innehöll, samt förordnade att Musikaliska Akademiens byggnad å tomten n:o 8 skulle från Stallgatan indragas på sätt, som erfordrades för denna gatas utläggning till åsyftad bredd framför byggnadstomten.

36:o af den 21 Maj, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Sjette Hufvudtitel. (27.)

Anmäldes den 16 Juni, hvarvid, med anledning af Riksdagens anmälan om afslag å Kongl. Maj:ts nådiga proposition om indragning af Kommerse-kollegium och inrättande i stället af en Styrelse för handeln och näringarna, meddelades vissa föreskrifter och förordnanden i ändamål att förbereda och befordra en reorganisation af bemälda Kollegium.

Hvad beträffade Riksdagens skrifvelse i öfrigt, behagade Kongl. Maj:t med godkännande af de beslut, som blifvit utöfver eller med afvikelse, från hvad Kongl. Maj:t föreslagit, af Riksdagen fattade, samt med förklarande, att i fråga om vilkoren för tillgodonjutande af beviljade tillfälliga löneförbättringar skulle lända till efterrättelse, hvad genom nådigt cirkulär af samma dag föreskrifvits, förordna, att innehållet af Riksdagens berörde skrifvelse skulle meddelas Statskontoret till kännedom och efterrättelse, äfvensom öfriga vederbörande förvaltande verk, Styrelser och Chefer i de delar, som hvardera särskildt anginge, med bemyndigande att hos Statskontoret lyfta de af Riksdagen beviljade extra anslag; hvarjemte, i anledning af särskilda punkter i skrifvelsen samt de framställningar, som legat till grund för Kongl. Maj:ts proposition i ämnet, äfvensom hvad i öfrigt förekommit, nådiga beslut meddelades.

Nya stater för år 1876 fastställdes för Slöjdskolan i Stockholm, samt Styrelsen för Allmänna Väg- och Vattenbyggnader.

37:o af den 21 Maj, i anledning af väckt förslag om förändrad reglering af skjutsväsendet. (57.)

Vid anmälan häraf den 11 Juni anbefaltes Kongl. Maj:ts samtlige Befallningshafvande att infordra vederbörande Landstings underdåniga yttrande samt dermed och med eget underdånigt utlåtande i ämnet inkomma. Dessa utlåtanden äro ännu icke fullständigt afgifna.

38:o af den 25 Maj, angående Kongl. Maj:ts nådiga proposition om fastställande af sträckning för de delar af beslutade jernbanorna från Storvik till Riksgränsen mot Norge, hvilkas rigtning hittills icke blifvit slutligen bestämd. (79.)

Anmäld den 25 Juni, i sammanhang med särskilda af 1874 års Landsting i Westerbottens och Wester-Norrlands Län gjorda ansökningar, att Kongl. Maj:t måtte redan under innevarande år låta verkställa definitiva undersökningar för norra stambanans sträckning genom nämnda län; hvarvid och då, för underlättande af förbindelsen emellan landet norr om Ångermanelfven och det södra och mellersta Sverige, det vore af vigt att tillse, om ej en jernvägslinie, som på en gång vore fullt tjenlig och mera gen än de hittills ifrågasatta, skulle kunna tillvägabringas från Hybo i rigtning vester om Stödesjön till Ångermanelfven antingen vid Sollefteå eller vid det öster derom belägna Björkå, från hvilket sistnämnda ställe föregående undersökningar ådagalagt, att en jernväg kunde dragas vidare norrut; men det möjligen vore att befara, att betydande lokala svårigheter mötte för framdragande af en sådan linie, till följd hvaraf noggrann rekognoscering borde föregå blifvande detaljundersökningar och utstakningar, Kongl. Maj:t anbefalde Styrelsen öfver Statens jernvägbyggnader att till en början låta verkställa rekognosceringar jemte okulära undersökningar, hvarigenom blefve möjligt att med säkerhet bedöma, huruvida antaglig jernvägsförbindelse kunde erhållas emellan de förutnämnda punkterna eller om derför uppstode svårigheter af den beskaffenhet, att det blefve ändamålslöst anställa mera kostsamma och tidsödande detaljundersökningar; och borde de anbefalda undersökningarna derjemte hafva till mål att utröna, huruvida för den från Hybo utgående banan en lämpligare öfvergång af Ljungans dalgång, än den förut undersökta vid Torpshammar, kunde utletas emellan Stödesjön och Ånge.

39:o af den 22 Maj, angående införande af det metriska systemet för mått och vigt gemensamt för brödrarikena och konungariket Danmark. (76.)

Sedan Kongl. Maj:t den 2 Juli uppdragit åt herr Stats-Ministern för Utrikes ärendena att genom vederbörande inhemta upplysningar på hvilken ståndpunkt frågan om införande af det metriska systemet för mått och vigt sig i Danmark befunne, har Kongl. Maj:t, vid förnyad anmälan af Riksdagens skrifvelse den 22 Oktober, anbefalt Vetenskaps-akademien att, så fort sig göra låter, afgifva underdånigt utlåtande och förslag till författningar i ämnet.

Stockholm den 23 December 1875.

C. A. Sjöcrona.

6:o. Kongl. Finans-departementet.

40:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 17 Februari, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående de ändringar i gällande tulltaxeunderrät-

telser och dermed sammanhängande stadganden, som påkallades af det genom Kongl. Förordningen den 15 Maj 1874 införda nya skeppsmätningssätt. (1.)

Jemte godkännande af hvad Riksdagen med afvikelse från Kongl. Maj:ts nådiga proposition beslutit angående utbyte af de tontal $33^1/_3$, som i den nådiga propositionen föreslagits att för vissa fall motsvara 10 nylästers drägtighet, mot 33,33, har Kongl. Maj:t, i enlighet härmed och på grund af Riksdagens i öfrigt anmälda, med Kongl. Maj:ts nådiga framställning öfverensstämmande beslut, låtit den 26 sistlidne Februari utfärda nådiga kungörelser dels angående ändringar i §§ 4 och 9 af underrättelserna, om hvad vid tillämpning af tulltaxan den 18 September 1874 iakttagas bör, dels ock angående ändring i Kongl. Kungörelsen den 18 September 1874, angående restitution af bränvinstillverkningsafgift vid utförande af bränvin till Norge, äfvensom slutligen angående ändring af § 1 i Kongl. Förordningen angående frilager för proviant af fartyg i Öresund samma dag derutinnan, att 33,33 ton skulle anses motsvara 10 nyläster.

41:o af den 24 Mars, angående val af Fullmägtige i Riksbanken. (9.)

42:o af samma dag, angående val af dito i Riksgäldskontoret. (10.)

Dessa två skrifvelser äro den 9 sistlidne April inför Kongl. Maj:t i underdånighet anmälda samt, såsom ej föranledande någon åtgärd, lagda till handlingarna.

43:o af den 16 April, i fråga om anskaffande af ny lokal för Riksbanken. (18.)

Sedan Öfver-intendents-embetet i häröfver afgifvet utlåtande förmält sig icke hafva funnit någon Staten tillhörig plats i hufvudstaden, i afseende å läge, utrymme och trygghet mot eldfara erbjuda sådana fördelar för en bankbyggnad som Helgeandsholmen, samt äfven Riksmarskalksembetet med infordradt underdånigt utlåtande inkommit, har Kongl. Maj:t vid föredragning den 10 innevarande månad af detta ärende äfvensom i sammanhang dermed en af Öfverståthållare-embetet gjord underdånig framställning om upplåtelse åt Stockholms Stad af den för Riksbankens ifrågavarande hus obehöfliga delen af nämnda holme, uppdragit åt Öfverståthållare-embetet att så väl hos Fullmägtige i Riksbanken som hos Stockholms Stadsfullmäktige göra framställning om utseende af ombud att, under ledning af Öfverståthållaren Friherre af Ugglas, tillsammans med Förste Hofstallmästaren C. J. F. d'Orchimont och Intendenten F. W. Scholander, öfverlägga om de vilkor, hvarunder Riksbanken och Stockholms kommun skulle kunna antagas möjligen vara hugade att, för erhållande af dispositionsrätt öfver Helgeandsholmen, bägge tillsammans eller endera af dem, bereda tillgång till hvad, som kunde finnas nödigt, för uppförandet af ett nytt Hofstall jemte öfriga derför erforderliga byggnader å plats, som befunnes lämplig och utan särskild kostnad för Statsverket kunde erhållas; och skulle Öfverståthållare-embetet derefter till Kongl. Maj:t inkomma med det underdåniga utlåtande och förslag, hvartill denna öfverläggning kunde föranleda.

44:o af den 3 Maj, angående reglering af utgifterna under Riksstatens Första Hufvudtitel. (22.)

Enligt nådigt beslut den 14 i samma månad har innehållet af förevarande skrifvelse blifvit meddeladt Riksmarskalksembetet och Statskontoret till kännedom och efterrättelse.

45:o af samma dag, angående ändring i Kongl. Kungörelserna den 7 Juli 1847 och den 7 Augusti 1863, angående sättet för utarrendering af vissa Kronans fastigheter. (21.)

Sedan Kongl. Maj:t öfver nämnda skrifvelse, i hvad densamma innehölle Riksdagens beslut om upphörande af optionsrätten till arrenden af Kronans egendomar, infordrat Kammar-kollegii utlåtande, har den 24 sistlidne Maj nådig författning i ämnet blifvit utfärdad.

Vid förnyad underdånig anmälan af berörda skrifvelse den 5 November har Kongl. Maj:t uppdragit åt en särskild komité att, med ledning af de upplysningar, som kunna inhemtas så väl om Sveriges egna förhållanden, som om andra länders erfarenhet i dessa hänseenden, till Kongl. Maj:t afgifva underdånigt utlåtande i fråga om dels hvilka ändringar i nu gällande bestämmelser beträffande utarrendering af egendomar för Statsverkets räkning må af förhållandena påkallas, dels huru förvaltningen af dessa egendomar må lämpligast kunna anordnas, och dels på hvilka vilkor hädanefter må till enskilde upplåtas för odling tjenlig, Kronan tillhörig mark i de Norrländska länen.

46:o af den 1 Maj, angående de i § 63 Regeringsformen föreskrifna kreditivsummor. (19.)

den 14 i samma månad meddeladt Statskontoret för behörig kännedom.

47:o af den 8 Maj, i anledning af beslutadt inköp för Statens räkning af Frimurarehuset å Riddarholmen i Stockholm. (37.)

Sedan Öfverintendents-embetet inkommit med förslag till köpekontrakt angående omförmälda egendoms förvärfvande af Staten, har Kongl. Maj:t den 5 sistlidne November meddelat nådiga föreskrifter om verkställigheten af ifrågavarande inköp.

48:o af samma dag, i anledning af väckt förslag om vidtagande af åtgärder för upphjelpande af kolonien S:t Bartelemey. (34.)

Detta ärende är beroende på Kongl. Maj:ts nådiga pröfning.

49:o af den 19 Maj, angående regleringen af utgifterna under Riks-Statens Sjunde Hufvudtitel. (28.)

Vid föredragning af denna underdåniga skrifvelse den 12 sistlidne Juli har Kongl. Maj:t, jemte förklarande att den af Kongl. Maj:t för år 1875 fastställda staten för *Finansdepartementets expedition* skulle äfven under år 1876 fortfara att vara gällande, beträffande *Postverket*, dels äfven fastställt detta verks utgiftsstater, sådana de blifvit af Riksdagen bestämda, att från början af instundande år lända till efterrättelse, dels ock i fråga om dyrtidstillägg under innevarande år åt vissa bland verkets tjenstemän meddelat General-poststyrelsen Riksdagens beslut härom, tillika med nådiga föreskrifter rörande vilkoren för nämnda dyrtidstilläggs åtnjutande.

Vidkommande *Telegrafverket*, har Kongl. Maj:t, efter infordrande från dess Styrelse af ett i öfverensstämmelse med Riksdagens beslut, uppgjordt förslag till difinitiva utgiftsstater för detta verk, att tillämpas under nästa år, under den 17 sistlidne September gillat och fastställt ett dylikt förslag att lända till efterrättelse under enahanda förbehåll, som genom nådiga brefvet den 13 November 1874 finnes stadgadt i afseende å

skyldighet för vederbörande att underkasta sig tillämpningen af de allmänna vilkor för åtnjutande af aflöningar i Statens tjenst, som Kongl. Maj:t efter pröfning af löneregleringskomiténs betänkande kunde finna för godt att i nåder fastställa.

I fråga om *Tullverkets* Stater, sådana de af Riksdagen blifvit bestämda, har Kongl. Maj:t förklarat dessa skola blifva gällande från början af nästkommande år, samt, beträffande *Skogsväsendet*, meddelat Skogsstyrelsen, hvad Riksdagen derom beslutat, under förklarande, att den för Skogsinstitutet godkända staten komme att under nästa år lända till efterrättelse med iakttagande, bland annat, att den ene af nuvarande boställsvåningarna inom det åt Institutet upplåtna Kronans hus indrages och användes till lektionssalar eller rum för Institutets samlingar; och har, jemte det Skogsstyrelsen bemyndigats, att de af Riksdagen för nästa år till Skogsväsendet beviljade extra anslag i Statskontoret lyfta, Styrelsen äfven erhållit befallning *dels* att, efter vederbörandes hörande, inkomma med yttrande, huruvida sannolikhet förefunnes, att, på sätt Riksdagen antagit, bland de af densamma omförmälda boställen i södra eller mellersta Sverige, som redan vore eller komme att blifva till Kronan indragna, något eller några kunde finnas lämpliga för emottagande af Skogsinstitutet, *dels* ock att, i sammanhang med afgifvande af Styrelsens generalförslag för nästa år, meddela särskildt utlåtande om användande af den del af det utaf Riksdagen till skogsväsendet i allmänhet beviljade reservationsanslag, derför till skogsbörd tjenlig mark, enligt Styrelsens åsigt, borde inköpas.

Det infordrade utlåtandet om lokal för Skogsinstitutet har ännu ej inkommit, hvaremot Skogsstyrelsen i sammanhang med afgifvande af ofvanberörda generalförslag den 22 sistlidne November yttrat sig angående inköp af till skogsbörd tjenlig mark; varande dock detta ärende ännu ej af Kongl. Maj:t slutligen afgjordt.

Med anledning af Riksdagens beslut om uppförande å 7:de Hufvudtiteln af ett anslag till arvoden åt de vid enskilda banker och kreditanstalter anställda allmänna ombud, har Kongl. Maj:t, efter vederbörande Länsstyrelsers hörande, den 12 sistlidne November funnit skäligt bestämma årliga arvodet för bemälda ombud;

Och har slutligen, hvad Riksdagen i öfrigt beslutit, rörande dels de för år 1876 beviljade dyrtidstillägg, dels extra anslag till Kammar-kollegium, Kammarrätten, Öfverdirektören för Mynt- och Kontrollverken samt Öfverintendents-embetet, dels ock angående inlösande af en Göta Hofrätts arkivhus angränsande tomt i Jönköping blifvit, jemte deraf föranledda bestämmelser och föreskrifter, meddeladt Statskontoret och öfriga vederbörande embetsverk till kännedom och efterrättelse.

50:o af den 19 Maj, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Nionde Hufvudtitel. (30.)

Jemte det Kongl. Maj:t, vid föredragning häraf den 2 sistlidne Juli, beslutat, att den del af Riksdagens förevarande skrifvelse, hvilken afsåge inrättandet af en pensionsanstalt för folkskollärares enkor och barn, borde, för behörig handläggning, öfverlemnas till Ecklesiastik-departementet, har innehållet af skrifvelsen i öfrigt blifvit meddelad Statskontoret och öfriga vederbörande myndigheter till kännedom och efterrättelse, hvarjemte resolutioner

utfärdats för de personer, hvilka, på sätt i skrifvelsen omförmäles, fått pensioner sig beviljade.

51:o af samma dag, angående fyllnadspension åt Postexpeditören i Ljungby, Postmästaren G. M. Adlerstam. (47.)

Vid föredragning häraf den 22 sistlidne Juli har Kongl. Maj:t, som under samma dag beviljat Adlerstam nådigt afsked, förklarat honom berättigad att ifrågavarande fyllnadspension, 400 kronor, i behörig ordning åtnjuta.

52:o af den 19 Maj, angående ersättning för sådane af Statskontoret förskottsvis bestridda utgifter, för hvilka statsanslag ej blifvit beviljade. (48.)

Den 31 i samma månad meddelad Statskontoret till kännedom och efterrättelse.

53:o af samma dag, angående ersättande af kostnaderne för Hans Maj:t Konungen Carl XV:s begrafning. (49.)

Vid föredragning häraf den 31 i samma månad har Kongl. Maj:t anbefalt Statskontoret att med de af Riksdagen härför anvisade medel godtgöra Svenska Statsverket för motsvarande del af det i förevarande hänseende förskjutna belopp.

54:o af samma dag, angående väckt fråga om vidtagande af åtgärder i afseende å de privilegierade stockfångstskogarne. (50.)

Den 31 i samma månad har Kongl. Maj:t anbefalt Kammar-kollegium att, efter det ej mindre Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Norrbottens, Vesterbottens och Vester-Norrlands län samt vederbörande stockfångst-privilegii-innehafvare blifvit hörda, än äfven Skogsstyrelsen afgifvit yttrande, med underdånigt utlåtande inkomma; hvilket utlåtande dock ännu ej blifvit af Kollegium afgifvet.

55:o af samma dag, angående eftergift af Kronans rätt till danaarf efter åtskilliga personer. (52.)

Hvad Riksdagen i förevarande mål beslutit, har Kongl. Maj:t den 31 i samma månad låtit meddela vederbörande till kännedom och efterrättelse.

56:o af samma dag, i fråga om rätt till försäljning af åbo- äfvensom af skatterätt till under bruk skatteköpta hemman. (54.)

Vid föredragning häraf den 31 i samma månad har Kongl. Maj:t i anledning af Riksdagens berörda framställning infordrat Kammar- och Kommerse-kollegiernas utlåtande, hvilket ännu ej inkommit.

57:o af den 21 Maj, angående upplåggande af ett fonderadt statslån till belopp, utgörande eller motsvarande 50 millioner kronor. (67).

Med fastställande af de bestämmelser Riksdagen rörande ifrågavarande upplåning meddelat, har Kongl. Maj:t den 24 i samma månad låtit derom utfärda nådig kungörelse.

58:o af samma dag, i anledning af den år 1874 verkställda granskning af Statsverkets m. fl. allmänna fonders förvaltning år 1872. (51.)

Jemte det Kongl. Maj:t, vid föredragning häraf den 16 sistlidne Juni, täckts med bifall till Riksdagens anhållan, meddela nådig föreskrift derom, att samtliga penningeförvaltande allmänna verk och inrättningar borde vid de berättelser, som af dem till Stats-revisionen

afgåfves, foga räkenskapssammandrag, affattade i den form, som i berättelsen angående nästföregående Statsrevision begagnats, hafva de delar af skrifvelsen, hvilka rörde andra departement än Finans-departementet, blifvit meddelade desse för att på deras föredragning varda föremål för nådig pröfning.

59:o af den 8 Maj, angående förhållandet mellan Riksbanken och Myntverket i fråga om inlemning och värdering af guldplantsar. (31.)

I anledning af denna Riksdagens skrifvelse har Kongl. Maj:t den 31 sistlidne Maj anbefalt Öfverdirektören för Mynt- och Kontrollverken att, i sammanhang med afgifvande af det genom nådiga remisser den 21 Juni 1873 och 23 Maj 1874 infordrade utlåtande angående nytt reglemente för Myntverket, jemväl inkomma med yttrande i förstberörda hänseende.

Sedan den af Kongl. Maj:t den 12 Juni 1874 förordnade komitén för reglering af de förvaltande embetsverkens och myndigheternas löneförhållanden m. m. öfvergått till behandling af frågan rörande Mynt- och Kontrollverken, hafva, på grund af embetsskrifvelse från Stats-Rådet och Chefen för Finans-departementet den 16 sistlidne November, handlingarna i förevarande ärende blifvit från Öfverdirektören för nämnda verk till komitén öfverlemnade.

60:o af den 11 Maj, angående indragning af kopparmynt af äldre prägel. (40.)

Den 5 sistlidne November har nådig kungörelse härom blifvit utfärdad samt circulär i ämnet till samtliga penningeförvaltande allmänna verk, inrättningar och myndigheter aflåtet.

61:o af den 19 Maj, angående ändring af instruktionen för Riksdagens Revisorer vid Riksbankens afdelningskontor i orterna. (60.)

Under den 31 i samma månad har i anledning häraf allmän kungörelse blifvit i nåder utfärdad.

62:o af den 22 Maj, angående upprättadt nytt reglemente för Riksgäldskontoret. (78.)

Denna skrifvelse har den 11 Juni blifvit, såsom ej föranledande åtgärd, lagd till handlingarna.

63:o af den 25 Maj, angående beräkningen af Statsverkets inkomster (84.)

Med anledning häraf har Kongl. Maj:t den 31 i samma månad låtit innehållet af Riksdagens omförmälde skrifvelse Statskontoret till kännedom och efterrättelse meddela.

64:o af den 25 Maj, angående tillägg till 1875 års Riksstat samt Riksstat för år 1876. (85.)

Innehållet af denna skrifvelse jemte dervid fogade Riksstat har den 31 sistlidne Maj blifvit Statskontoret till kännedom och efterrättelse meddelad.

65:o af den 22 Maj, angående förordnande för Godsegaren m. m. Friherre J. G. N. S. Åkerhielm att vara ordförande bland Fullmägtige i Riksgäldskontoret. (73.)

Denna skrifvelse har den 31 Maj blifvit, såsom ej föranledande åtgärd, lagd till handlingarna.

66:o af den 25 Maj, angående allmänna bevillningen. (86.)

Med anledning häraf har Kongl. Maj:t den 24 September låtit utfärda ny bevillningsstadga.

67:o af den 22 Maj, angående stämpelpappersafgiften. (68.)

Jemte det nådig förordning om stämpelpappersafgiften blifvit utfärdad den 15 sistlidne Oktober har, beträffande Riksdagens framställning rörande förändring i beläggningsstämplarnes storlek, utseende och beskaffenhet, yttrande infordrats från vederbörande Hofrätter, af hvilka Hofrätten för Skåne och Blekinge samt Göta Hofrätt med sådana yttranden inkommit; och har Kongl. Maj:t tillika anbefalt sin Statsminister för Utrikes Ärendena att genom de förenade rikenas beskickningar i Danmark, Frankrike och Tyskland söka anskaffa ej mindre de lagar, som i dessa länder må vara gällande i fråga om stämpelpappersafgiften, än äfven prof på de olika beläggningsstämplar, hvilka derstädes kunde vara i bruk; och hafva till följd häraf dylika handlingar från Danmark och Frankrike till Finansdepartementets expedition inkommit.

68:o af den 21 Maj, angående tullbevillningen. (65.)

Efter inhemtande af Kammar-kollegii och General-tullstyrelsens utlåtande har Kongl. Maj:t, vid detta ärendes föredragning den 22 Juli låtit, i öfverensstämmelse med Riksdagens afgifna taxeförslag, utfärda ny tulltaxa, att lända till efterrättelse från början af nästa år.

69:o af den 21 Maj, angående förändrade bestämmelser i afseende å taxeringen af försändelser af myntadt guld och silfver, som genom Postverket befordras mellan inrikes orter samt om utvidgning af postanvisningsrörelsen. (62.)

Under den 5 sistlidne November har nådig förordning utfärdats angående förändrade bestämmelser i afseende å taxeringen af försändelser af myntadt guld eller silfver.

Den 17 December har efter förnyad anmälan af ifrågavarande skrifvelse Kongl. Maj:t anbefalt General-poststyrelsen att från början af år 1876 eller så snart derefter lämpligen ske kunde bereda tillfälle att på de vilkor, som i allmänhet funnes stadgade, medelst postanvisning lydande å högst fem kronor försända penningar mellan poststation och fullständig postanstalt äfvensom mellan poststationer, som vore så belägna att, vid befordran från den ena till den andra, posten passerade åtminstone en fullständig postanstalt.

70:o af den 8 Maj, angående vilkoren för tillverkning och försäljning af bränvin. (32).

I anledning häraf har nådig förordning blifvit den 15 sistlidne Oktober utfärdad.

71:o af den 19 Maj, med reglemente för Riksbankens styrelse och förvaltning. (59.)

I anledning häraf har den 22 sistlidne Juli kungörelse utfärdats.

Stockholm den 28 December 1875. *Herman Odelberg.*

7:o. Kongl. Ecklesiastik-departementet.

72:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 28 April angående anslag för bestridande af kostnaderna för Sveriges deltagande i den geografiska kongressen och utställningen i Paris. (36.)

Kongl. Maj:t har den 21 Maj 1875 uti detta ärende fattat nådigt beslut.

73:o af den 12 Maj, om befrielse för vissa kyrkor i Lunds stift att aflemna spannmål eller så kalladt gratialtionde till Landskrona stads kyrka. (41.)

Kongl. Maj:t har den 31 Maj 1875 anbefalt Kammar-kollegium att, efter vederbörandes hörande, häröfver afgifva underdånigt utlåtande, hvilket ännu icke inkommit.

74:o af den 19 Maj, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Åttonde Hufvudtitel. (29.)

Kongl. Maj:t har den 16 Juni 1875 meddelat vederbörande Riksdagens beslut med deraf föranledda föreskrifter.

75:o af samma dag, angående ändring i 6 § 7 mom. i Folkskolestadgan. (46.)

Sedan samteliga Domkapitel och Stockholms stads Konsistorium häröfver afgifvit underdåniga utlåtanden, har Kongl. Maj:t den 31 December 1875 detta ärende afgjort.

76:o af den 21 Maj, angående införande af militärinspektioner vid skolorna. (66.)

Kongl. Maj:t har den 16 Juni 1875 uppdragit åt Chefen för Landtförsvars-departementet att vidtaga de åtgärder, som erfordras för vinnande af det utaf Riksdagen afsedda ändamål.

77:o af samma dag, angående ändring i gällande bestämmelser om skyldighet att bygga och underhålla tiondelada. (61.)

Den 31 Maj 1875 har Kongl. Maj:t anbefalt Kammar-kollegium att, efter samtelige Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes och Domkapitels hörande häröfver afgifva underdånigt utlåtande, hvilket ännu icke inkommit.

78:o af den 22 Maj, angående försäljning af sprit- och etherhaltiga varor. (75.)

Sedan Kongl. Maj:t den 31 Maj 1875 häröfver infordrat Sundhets-kollegii underdåniga utlåtande, hvilket den 20 påföljande Oktober inkommit, har Kongl. Maj:t den 27 samma månad anbefalt Kommerse-kollegium att i ämnet afgifva utlåtande, hvilket ännu icke inkommit.

79:o af den 23 Maj, angående beredande af undervisning åt döfstumma. (77.)

Kongl. Maj:t har den 31 Maj 1875 anbefalt Direktionen öfver Allmänna Institutet för döfstumma och blinda att i detta ärende afgifva underdånigt utlåtande, hvilket inkommit den 23 December 1875.

80:o af den 25 Maj, i fråga om rättighet för församlingarna i Lunds stift och Halland att, under vissa vilkor, förfoga öfver den till klockarne nu utgående helgonskyld. (80.)

Häröfver har Kongl. Maj:t den 31 Maj 1875 anbefalt Kammar-kollegium att efter vederbörandes hörande afgifva utlåtande, hvilket ännu ej inkommit.

Stockholm den 31 December 1875.

Ex officio

F. A. Westerling.

Förteckning öfver de i förestående uppgifter intagna, genom Riksdagens år 1875 aflåtna underdåniga skrifvelser anhängiggjorda ärenden, hvilka vid utgången af år 1875 i sin helhet eller till någon del icke hos Kongl. Maj:t förevarit till slutligt afgörande.

Kongl. Justitie-departementet.

6:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 10 Maj 1875, i fråga om ändring i gällande bestämmelser rörande flottled. (39.)

9:o af den 18 Maj, om åtgärder för handelsdomstolars införande i de större städerna inom Sverige. (44.)

11:o af den 21 Maj, rörande förändrad lagstiftning om preskription för klander å jordafång. (63.)

Kongl. Civil-departementet.

34:o af den 19 Maj, angående minderårigas anställande vid fabriker och handtverk. (45.)

37:o af den 21 Maj, i anledning af väckt förslag om förändrad reglering af skjutsväsendet. (57.)

39:o af den 22 Maj, angående införande af det metriska systemet för mått och vigt gemensamt för Brödrarikena och Konungariket Danmark. (76.)

Kongl. Finans-departementet.

43:o af den 16 April, i fråga om anskaffande af ny lokal för Riksbanken. (18.)

45:o af den 3 Maj, angående ändring i Kongl. Kungörelsen den 7 Juli 1847 och den 7 Augusti 1863 angående sättet för utarrendering af vissa Kronans fastigheter. (21.)

48:o af den 8 Maj, i anledning af väckt förslag om vidtagande af åtgärder för upphjelpande af kolonien S:t Barthelemy. (34.)

49:o af den 19 Maj, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Sjunde Hufvudtitel. (28.)

54:o af samma dag, angående väckt fråga om vidtagande af åtgärder i afseende å de privilegierade stockfångtsskogarne. (50.)

56:o af samma dag, i fråga om rätt till försäljning af åbo- äfvensom af skatterätt till under bruk skatteköpta hemman. (54.)
59:o af den 8 Maj, angående förhållandet mellan Riksbanken och Myntverket i fråga om inlemning och värdering af plantsar. (31.)
67:o af den 22 Maj, angående stämpelpappers-afgiften. (68.)

Kongl. Ecklesiastik-departementet.

73:o af den 12 Maj, om befrielse för vissa kyrkor i Lunds stift att aflemna spannmål eller så kalladt gratialtionde till Landskrona stads kyrka. (41.)
77:o af den 21 Maj, angående ändring i gällande bestämmelser om skyldighet att bygga och underhålla tiondelada. (61.)
78:o af den 22 Maj, angående försäljning af sprit och etherhaltiga varor. (75.)
79:o af den 23 Maj, angående beredande af undervisning åt döfstumma. (77.)
80:o af den 25 Maj, i fråga om rättighet för församlingarna i Lunds stift och Halland att, under vissa vilkor, förfoga öfver den till klockarne nu utgående helgonskyld. (80.)

II.

Förteckning å sådana genom de senaste Riksdagarnes till Kongl. Maj:t aflåtna underdåniga skrifvelser anhängiggjorda ärenden, hvilka i Justitie-Ombudsmannens till nästlidna års Riksdag afgifna embetsberättelse finnas upptagna såsom i sin helhet eller till någon del hos Kongl. Maj:t oafgjorda; äfvensom uppgift å de åtgärder, hvilka sedermera blifvit med dem vidtagna.

1:o Kongl. Justitie-departementet.

1:o Rikets Ständers underdåniga skrifvelse den 28 Februari 1858, i fråga om lag till ordnande af Notarii-Publici befattningar. (225.)

Ärendet har ännu ej till slutligt afgörande förekommit.

2:o af den 11 Augusti 1860, angående införande af s. k. tjenstehjonsböcker i stället för nu brukliga orlofssedlar. (110.)

1860 den 2 November inför Kongl. Maj:t i Stats-Rådet anmäld; och beror ärendet fortfarande på Kongl. Maj:ts vidare pröfning.

3:o af den 26 Oktober 1860, angående revision och ändring uti gällande lag och författningar rörande utsökningsärenden. (144.)

Nya Lagberedningen är sysselsatt med utarbetande af förslag i ämnet.

4:o af den 14 Mars 1863, angående utarbetande af förslag till ny lag rörande vattenrätten. (57.)

Enligt den för Nya Lagberedningen utfärdade nådiga instruktion åligger det Beredningen att i förestående ämne utarbeta förslag till lag, dock med skyldighet att derförinnan hafva afgifvit förslag rörande utsökningsväsendet.

5:o af den 11 November 1863, angående upprättande af förslag om omorganisation af Domkapitlen. (155.)

De i sist afgifna förteckning rörande detta ärende omnämnda infordrade underdåniga utlåtanden hafva ännu ej samtliga inkommit.

6:o af den 19 Juni 1866, angående föreskrifter rörande ersättningar i händelse af olycksfall vid jernvägstrafiken. (90.)

Ärendet är fortfarande beroende på Kongl. Maj:ts nådiga pröfning.

7:o af den 20 Juni 1866, angående föreslagen ändring i gällande stadganden om skyldighet att deltaga i kyrkobyggnad. (108.)

Kongl. Maj:ts nådiga beslut afvaktas.

8:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 13 Maj 1868, angående väckt fråga om upphörande af sportelaflöning m. m. (83.)

Förestående fråga, i hvad den rörer Hofrätternas tjenstepersonal, har i sammanhang med den i sist afgifna förteckning omnämnda komités betänkande blifvit den 10 innevarande månad inför Kongl. Maj:t i Stats-Rådet anmäld; och kommer följaktligen, sedan under förlidet år frågan om häradshöfdingarnes sportelaflöning blifvit handlagd och afgjord, ifrågavarande skrifvelse att icke vidare på Justitie-departementets föredragning blifva föremål för Kongl. Maj:ts nådiga pröfning.

9:o af den 13 Maj 1869, om ändring i gällande föreskrifter rörande förvaltningen af omyndigs egendom. (87.)

Kongl. Maj:t har i Stats-Rådet den 19 sistlidne November förklarat Riksdagens skrifvelse icke böra till någon åtgärd föranleda; och kommer följaktligen samma skrifvelse att icke vidare blifva föremål för Kongl. Maj:ts nådiga pröfning.

10:o af den 15 Maj 1872, angående ändring i gällande stadganden rörande socknemännens inbördes skyldighet att deltaga i prestgårdsbyggnad. (84.)

Frågan afvaktar Kongl. Maj:ts nådiga beslut.

11:o af den 24 Maj 1873, angående dels unga förbrytares insättande i förbättringsanstalter och dels införande af det s. k. progressiva fängelsesystemet. (92.)

Frågan hvilar fortfarande i afvaktan på Fångvårdsstyrelsens infordrade underdåniga utlåtande.

12:o af den 20 Maj 1874, rörande ändringar i Kongl. Förordningen om egors fredande mot skada af annans hemdjur och om stängselskyldighet. (91.)

Sedan samtlige Kongl. Maj:ts Befallningshafvande inkommit med underdåniga utlåtanden öfver Riksdagens i skrifvelsen gjorda framställning rörande inskränkning i den mulbetesrätt, som genom 5 § 2 mom. af Kongl. Förordningen den 21 December 1857 är vorden bestämd, beror frågan i denna del på Kongl. Maj:ts vidare pröfning; hvaremot beträffande den af Riksdagen i samma skrifvelse väckta fråga om skyldighet för Kronan att vid köp af skattehemman m. m., i egoskilnaden af sådan mark taga del i stängsel till hälften, Kongl. Maj:t genom nådig skrifvelse den 29 Oktober 1875 anbefalt Skogsstyrelsen att iakttaga, det icke på Kronans förvärfvande af mark må grundas anspråk om inskränkning eller förändring i den hägnadsskyldighet, som förut varit med markens egande förenad.

Stockholm den 28 December 1875.

Ex officio

C. F. W. Lamberg.

2:o Kongl. Utrikes-departementet.

13:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 6 Maj 1868, angående åtgärders vidtagande för att afhända Svenska Staten ön S:t Barthelemey. (47.)

Då de i ämnet inledda underhandlingarna ännu icke medfört något resultat, har i följd deraf ärendet icke kunnat till slutlig behandling föredragas.*)

3:o Kongl. Landtförsvars-departementet.

14:o Rikets Ständers underdåniga skrifvelse af den 15 September 1860, angående ifrågastälda förändringar i Militieboställsordningen. (126.)

Det från vederbörande Embetsverk infordrade förslag till ny Militieboställsordning har, i afvaktan på förändring i Arméens aflöningssätt, icke blifvit till Kongl. Maj:t ingifvet.

15:o af den 5 Oktober 1860, angående regleringen af utgifterna under Rikstatens Fjerde Hufvudtitel. (146.)

De förslag dels till förnyad förordning, huru förhållas skall vid besigtningar och öfverbesigtningar, då varor eller färdiga arbeten för landt- eller sjöförsvarets behof efter kontrakt levereras, och dels till Reglemente, hvarefter vederbörande vid kronoauktioner för landt- och sjöförsvaret hafva sig att rätta, hvilka, enligt Kongl. Maj:ts den 19 Juni 1866 fattade beslut skola af Arméförvaltningen och förvaltningen af Sjöärendena upprättas, hafva ännu icke blifvit af dessa embetsverk afgifna.

16:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 2 Maj 1868, angående upplåtelse till Landskrona stad af Kronan tillhörig jord derstädes. (35.)

Vid detta ärendes föredragning den 5 November 1875 har Kongl. Maj:t funnit skäligt medgifva, att det till upplåtelse ifrågakomna jordområdet finge med den rätt, Kronan detsamma innehaft, till staden Landskrona mot ett pris af 68,000 kronor genom Arméförvaltningen öfverlåtas, att användas till stadens utvidning enligt fastställd tomtreglering.

17:o af den 15 Maj 1868, i anledning af väckt fråga om den s. k. administrativa domsrättens upphörande och förvaltningens förenkling i vissa delar. (89.)

Hvilar, i hvad Landtförsvars-departementet rörer, enligt nådigt beslut den 6 November 1868.

18:o af den 24 Maj 1873, i anledning af gjorda framställningar i fråga om grundskatterna och indelningsverket. (74.)

Förslag till lagar angående allmänna värnepligten, härordningen samt härens aflöning, beklädnad och underhåll hafva med nådig proposition af den 16 Januari 1875, blifvit till Riksdagens pröfning öfverlemnade.

19:o af den 15 Maj 1874, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Fjerde Hufvudtitel. (35.)

---

*) Denna uppgift grundar sig på meddelande från Hans Excellens Herr Utrikes Statsministern i embetsskrifvelse den 2 December 1875.

De särskilda föreskrifter angående utbetalningen af dyrtidstillägg åt indelta arméens befäl och underbefäl, som påkallades deraf, att Riksdagen beviljat endast två tredjedelar af den härtill af Kongl. Maj:t äskade summa, hafva under den 25 Juni 1875 blifvit Arméförvaltningen meddelade.

20:o af den 15 Maj 1874, i fråga om den i Riksstaten uppförda oindelta spanmål. (41.)

Enligt Riksdagens i denna skrifvelse gjorda hemställan blef vid statsregleringens uppgörande för år 1876 den för manskapets vid värfvade Arméen förseende med bröd förut i Rikssstaten upptagna oindelta spanmål från vederbörande regementens och corpsers anslag afförd och förslagsanslaget till mathållning för manskapet vid garnisonsregementena i motsvarande mån förhöjdt; äfvensom den Militie-boställskassan, samt Wadstena Krigsmanshuskassa och Invalidhus-fonden anslagna oindelta spanmål utbyttes mot bestämdt penninganslag.

Stockholm den 24 December 1875.

Ex officio
A. Becker.
Registrator.

4:o Kongl. Sjöförsvars-departementet.

21:o Rikets Ständers underdåniga skrifvelse af den 14 April 1866 angående utarbetande af förslag till ny fördelning af städernas båtsmanshåll. (44.)

Ärendet har sedan senast afgifna förteckning icke undergått någon handläggning.

22:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 13 Maj 1868 angående befrielse för vissa fartyg att vid utklarering till utrikes ort taga lots och erlägga lotspenningar. (62.)

23:o af den 10 Maj 1869 angående befrielse för fartyg och båtar af viss drägtighet att vid ingåendet taga lots och erlägga lotspenningar. (54.)

Sedan Lots-styrelsen under den 22 innevarande månad inkommit med underdånig framställning angående vissa grunder för ordnandet af lots- och fyrinrättningen i riket, har Kongl. Maj:t under denna dag anbefalt nämnda Styrelse att, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de af densamma sålunda angifna grunder, utarbeta fullständigt förslag till reglemente för berörda inrättning.

24:o af den 17 Maj 1871 i fråga om åtgärder för en förenklad anordning af göromålen i de till Statsförvaltningen hörande embetsverk och myndigheter.

Detta ärende är fortfarande beroende på underdånig föredragning.

Stockholm den 31 December 1875.

C. Nordenfalk.

5:o Kongl. Civil-departementet.

25:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 11 Maj 1869, om ändring af gällande föreskrifter rörande skyldigheten att hålla allmänna vägarne i farbart stånd vintertiden. (67.)

Har ännu icke förevarit till slutlig behandling.

26:o af den 24 Maj 1873, angående rättighet för kronofogde att vid indrifning af resterande kommunalutskylder anlita fjerdingsman. (95.)

Det från kommitterade för reglering af Landsstatstjensterne och lönerne dervid infordrade utlåtandet inkom den 19 sistlidne Oktober, och förekommer ärendet till slutlig behandling i sammanhang med nyssnämnda regleringsfråga.

27:o af den 23 April 1874, i fråga om förändrad lydelse af 9 § i Kongl. Kungörelsen den 30 December 1863, angående Nämdemäns rätt till ersättning för extra förrättningar m. m. (22.)

Det från Statskontoret den 1 Maj 1874 infordrade utlåtandet är ej ännu afgifvet.

28:o af den 17 Maj 1874, angående beviljadt statsbidrag för åstadkommande af jernvägsförbindelse mellan landskapet Dalsland och Smaalenenes Amt i Norge. (68.)

Sedan, med anledning af Kongl. Maj:ts, på sätt nästföregående redogörelse till Riksdagens Justitie-Ombudsman omförmäler den 29 Maj 1874 meddelade befallning, yttrande af Styrelsen för Dalslands jernvägsaktiebolag afgifvits i fråga om de af Riksdagen stadgade vilkor för ifrågavarande Statsbidrags tillgodonjutande, samt upplysningar från Kongl. Norska Regeringens Departement for det Inre inkommit rörande Norska Storthingets beslut i fråga om jernvägens fortsättning inom Norge; så ock efter det dels ny plan för jernvägsanläggningen genom Dalsland blifvit upprättad, deröfver Styrelsen för Allmänna Väg- och Vattenbyggnader jemte öfrige vederbörande afgifvit yttranden, dels Bolagsstyrelsen i anledning deraf blifvit å nyo hörd, dels ock sedermera så väl Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen å nyo som ock Styrelsen öfver Statens jernvägsbyggnader med utlåtande inkommit, har Kongl. Maj:t slutligen den 5 sistlidne November tagit detta ärende i öfvervägande och funnit skäligt ej allenast bevilja Dalslands jernvägsaktiebolag rättighet att anlägga och till allmänt begagnande mot afgift upplåta jernväg af 4,83 fots spårvidd från Sunnanå hamn vid Venern öfver Melleruds station å Bergslagernas jernvägsaktiebolags jernbana och Vestra Ed till Riksgränsen mot Norge vid Högen, än ock att fastställa de senast ingifna, af Löjtnanten vid Väg- och Vattenbyggnadscorpsen P. Laurell, upprättade plan och profilritningar med tillhörande betänkande och kostnadsförslag för jernvägsanläggningen att med vissa iakttaganden lända till efterrättelse, hvarförutan Kongl. Maj:t för tillgodonjutande af de jernvägsbolaget beviljade förmåner och rättigheter stadgat särskilda vilkor och förbehåll.

29:o af den 17 Maj 1874, angående tillsättande af Revisorer för granskning af Kronofogdarnes debiterings- och redovisningslängder öfver häradsmedel. (71.)

De från Kongl. Maj:ts Befallningshafvanden i Länen infordrade yttranden inkommo full-

ständigt först den 12 Januari 1875; hvarefter, under den 12 påföljande Februari infordrades kommitterades för reglering af Landsstatstjensterna och lönerna dervid underdåniga utlåtande, hvilket inkom den 19 sistlidne Oktober; och kommer ärendet till slutlig behandling i sammanhang med nyssberörda regleringsfråga.

Stockholm den 23 December 1875.

C. A. Sjöcrona.

6:o Kongl. Finans-departementet.

30:o Rikets Ständers underdåniga skrifvelse af den 20 Juni 1860, i fråga om antagande öfver hela riket af mantalet såsom enhet vid skatteberäkningar och reducerande af mantalsbråken till decimalbråk. (76.)

Detta mål, i hvilket Kammar-kollegium och Landtmäterikontoret afgifvit särskilda underdåniga utlåtanden, är fortfarande på Kongl. Maj:ts nådiga pröfning beroende.

31:o af den 5 Oktober 1860, i fråga om den år 1859 verkställda revision af Statsverkets m. fl. allmänna fonders förvaltning. (136.)

Sedan vederbörandes underdåniga utlåtanden och förklaringar inkommit i anledning af Rikets Ständers genom denna skrifvelse gjorda underdåniga framställning om utfärdande af nytt reglemente för Mynt- och Kontrollverken äfvensom till ny kontrollstadga, har Kongl. Maj:t den 30 Maj 1873 i anledning af då utfärdade lagar om Rikets mynt samt om öfvergången till ett nytt myntsystem, anbefalt Öfverdirektören för Mynt- och Kontrollverken att, bland annat, afgifva underdånigt utlåtande och förslag till de nya föreskrifter för myntverket rörande probering, justering o. s. v., som tilläfventyrs kunde finnas vara af den nya lagstiftningen påkallade.

Efter det att den af Kongl. Maj:t den 12 Juni 1874 förordnade komitén för reglering af de förvaltande embetsverkens och myndigheternas löneförhållanden m. m. öfvergått till behandling af frågorna rörande Mynt- och Kontrollverken, hafva, på grund af embetsskrifvelse från Statsrådet och Chefen för Finans-departementet den 16 sistlidne November, handlingarna i förevarande ärende blifvit från Öfverdirektören för nämnda verk till komitén öfverlemnade.

32:o af den 26 Mars 1863, i anledning af de under åren 1860 och 1861 verkställda revisioner af Statsverkets m. fl. allmänna fonders förvaltning under åren 1858 och 1859. (61.)

Det i anledning af Rikets Ständers i förevarande skrifvelse uppgjorda förslag till nytt afskrifningsreglemente är fortfarande på Kongl. Maj:ts nådiga pröfning beroende.

33:o af den 25 Juli 1863, i anledning af väckt fråga om närmare bestämmelser i afseende på erhållande af skatterätt å kronobyggen. (109.)

Sedan ett af Revisionssekreteraren E. Poignant, enligt nådigt uppdrag, utarbetadt förslag till förordning om åboombyte af kronohemman och lägenheter blifvit jemte deröfver af

Länsstyrelserna afgifna yttranden, remitteradt till Kammar-kollegium, har bemälde Kollegium den 4 December sistlidet år inkommit med utlåtande i detta ärende, som är på nådig pröfning beroende.

34:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 2 Maj 1868, angående upphörande af arrendet utaf Sala silfververk m. m. (37.)

Sedan Kammar- och Kommerse-kollegierna erhållit nådig befallning att, efter bergslagsintressenternas hörande, inkomma med underdånigt utlåtande, har Kongl. Maj:t den 24 sistlidne Augusti, med bifall till bemälde Kollegiers framställning, förklarat, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Vestmanlands län egde, då han af kollegierna, för utredning af denna fråga derom anmodades, förordna sakkunnige personer för att på stället verkställa uppskattning af värdet af Sala bergslags och Sala stads samtliga med grufvedriften och silfververket sammanhängande skyldigheter och förmåner, för så vidt icke dessa voro till beloppet eller grunderna för deras beräknande bestämda, samt att derom afgifva berättelse och utredning.

35:o af den 10 Maj 1871, angående år 1870 verkställd revision af Statsverkets m. fl. allmänna fonders förvaltning år 1868. (32.)

Beträffande de af Riksdagen i denna skrifvelse väckta frågor om vidtagande af sådana åtgärder att dels allmänna medel icke af någon embetsmyndighet hädanefter finge, utom i fall af tvingande omständigheter, såsom förskott utanordnas och dels en tidigare afslutning och revision af allmänna räkenskaper måtte ega rum, har, sedan Statskontoret i förstberörda hänseende afgifvit infordradt yttrande och deruti, jemte öfverlemnande af förslag rörande bokföring af förskotter, tillika upplyst, bland annat, att det hos Arméförvaltningen följda hufvudboksformulär syntes lägga hinder i vägen för den af kontoret föreslagna bokföringen, Kongl. Maj:t den 5 Juni sistlidet år häröfver infordrat Arméförvaltningens yttrande äfvensom under samma dag anbefalt Kammarrätten att beträffande frågan om afslutning och revision af allmänna räkenskaper sig i underdånighet utlåta; varande dylika yttranden ej till Kongl. Maj:t inkomna.

36:o af den 24 Mars 1871, angående omarbetande af Kongl. Förordningen om mantals- och skattskrifningars förrättande. (6.)

Sedan den för utredning af detta ärende tillsatta komité afgifvit underdånigt betänkande deröfver Kammarrätten efter Länsstyrelsernas och Konsistoriernas hörande, sig utlåtit, har detta ärende blifvit remitteradt till den för reglerande af Landsstatens löner m. m. tillsatta komité, hvilken den 20 sistlidne Oktober afgifvit yttrande, bland annat, äfven i denna fråga; varande komiténs betänkande i denna del på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

37:o af den 8 Maj 1872, angående upphörande af hofveriskyldigheten till kungsgårdar och militieboställen i Skåne. (54.)

I anledning af Riksdagens förevarande skrifvelse hafva Kammar-kollegium och Arméförvaltningen den 22 sistlidne Februari afgifvit underdånigt utlåtande, som är på nådig pröfning beroende.

38:o af den 23 Maj 1873, angående ett Höganäs stenkolsverk beviljadt och från Statskontoret utbetaldt statsbidrag. (69.)

Efter det Direktionen för nämnda stenkolsverk afgifvit infordrade yttranden i anledning af denna Riksdagens skrifvelse, samt Justitie-kanslersembetet i frågan sig utlåtit har Kongl. Maj:t den 21 Augusti sistlidet år öfverlemnat ärendet till Kammar- och Kommerse-kollegierna för verkställande af utredning, huruvida stenkolsverket vore i åtnjutande af några privilegier eller förmåner, hvilka, i det fall att verket funnes böra för all framtid fritagas från skyldigheten att utgöra tionden, kunde föranleda dertill, att sådan befrielse icke eller endast under vissa vilkor blefve för detsamma tillämpade.

39:o af den 24 Maj 1873, angående åtgärder för bevakande af Statens rätt och fördel i afseende å de egendomar i Norrbottens län, hvilka benämnas »Gellivaraverken». (85.)

Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes i Norrbottens län häröfver infordrade utlåtande har den 2 April sistlidet år blifvit remitteradt till Kammar-kollegium, hvars yttrande i målet ännu afvaktas.

40:o af den 24 Maj 1873, angående gjord framställning i fråga om grundskatterna och indelningsverket.

Sedan det af Kammarrådet F. A. Andersson, enligt nådigt uppdrag, afgifna betänkande i fråga om afskrifning, på sätt Riksdagen föreslagit, efterhand af rustnings- och roteringsbesvären med deraf föranledda kostnader blifvit öfverlemnadt till Arméförvaltningens, Förvaltningens af sjöärendena, Kammar-kollegii och Statskontorets gemensamma utlåtande, hvilket den 30 Mars innevarande år afgifvits, så har vid underdånig anmälan af ärendet den 22 sistlidne Juli, Kongl. Maj:t åt särskilda komitterade uppdragit, att verkställa de undersökningar och uppgöra de förslag, hvilka kunde finnas behöfliga såsom förberedelser till arbetena af en större komité, hvilken skulle hafva till uppgift, att pröfva på hvad sätt och i hvilken ordning, under förutsättning att de nu af fastigheter utgående grundskatter samt rustnings- och roteringsbesvär varda successivt förminskade för att slutligen upphöra, ersättning för de genom dem Statsverket tillflytande inkomster må vara att säkert påräkna på samma gång som tillgångar derutöfver beredas för de statsutgifter, hvilka finnas erforderliga för det successiva genomförandet och uppehållandet af en härordning, som bygges å grundvalen af de i Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen af den 16 Januari 1875 innefattade bestämmelser.

41:o af den 23 April 1874, angående nedsättning i kontrollstämplingsafgifterna. (25.)

Denna skrifvelse är den 5 Juni sistlidet år inför Kongl. Maj:t i underdånighet anmäld samt remitterad till Öfverdirektören för mynt- och kontrollverken för afgifvande af underdånigt utlåtande, som ännu afvaktas.

42:o af den 11 Maj 1874, i anledning af den år 1873 verkställda granskning af Statsverkets m. fl. allmänna fonders förvaltning år 1871.

Sedan Statskontoret afgifvit infordradt utlåtande öfver Riksdagens i denna skrifvelse gjorda framställning i fråga om meddelande till densamma af årlig redovisning öfver Statens till-

gångar i fast och lös egendom, har Kongl. Maj:t, vid föredragning af detta ärende den 30 December 1874, på det sätt bifallit Riksdagens framställning, att den äskade redovisningen, hvilken borde biläggas så väl Rikshufvudboken som det derpå grundade tryckta kapitalkonto, borde, i enlighet med omförmälda förslag till formulär, omfatta, förutom de i Rikshufvudboken utbalanserade fordringar och skulder, jernvägsbyggnaderne med tillhörande materiel, utarrenderade jordbruksfastigheter och Kronan tillhöriga skogar, i sammanhang hvarmed Kongl. Maj:t jemväl förordnat, att hvart 9:de år en tablå, utvisande ungefärliga värdet af Statsverkets fasta och lösa egendom, sådan den vid det nästföregående årets utgång befunnes, borde af Statskontoret uppgöras, i öfverensstämmelse med den för 1868 års Riksdag framlagda.

43:o af den 15 Maj 1874, i fråga om den i Riksstaten uppförda oindelta spanmål. (41.)

Efter inhemtande af Statskontorets yttrande, har Kongl. Maj:t vid föredragning den 9 Januari innevarande år af de delar af Statsregleringen vid årets Riksdag, hvilka tillhörde Finans-departementet, tagit jemväl frågan om berörda oindelta spanmåls uppförande i Riksstaten, under nådigt öfvervägande, på sätt det vid den nådiga propositionen angående statsverkets tillstånd och behof fogade protokoll närmare utvisar.

44:o af den 20 Maj 1874, angående beräkningen af Statsverkets inkomster. (79.)

Vid föredragning häraf den 8 sistlidne Oktober har Kongl. Maj:t sedan Förvaltningen af Sjöärendena, Kammar-kollegium och Skogsstyrelsen afgifvit underdåniga utlåtanden, låtit, i öfverensstämmelse med Riksdagens, i dess förberörda underdåniga skrifvelse gjorda anhållan, utfärda nådig förordning derom, att egarne af kronoskattehemman och lägenheter, berustade säterier och statsjord af kronoskattenatur berättigades att, utan erläggande af särskild lösen, för framtiden, i likhet med egare af annan jord i allmänhet, fritt disponera öfver den å deras jord växande ekskog.

45:o af den 19 Maj 1874, angående upphörande af Klockares bref bäringsskyldighet. (75.)

I anledning af Riksdagens förevarande underdåniga skrifvelse har Kongl. Maj:t den 29 Maj sistlidet år infordrat General-poststyrelsens underdåniga utlåtande, hvilket ännu ej till Kongl. Maj:t inkommit.

46:o af den 18 Maj 1874, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens 7:de Hufvudtitel. (38.)

Vid föredragning den 8 Januari 1875 af ett utaf General-tullstyrelsen afgifvet förslag till fördelning af den, enligt Riksdagens berörda skrifvelse, Tullverket beviljade anslagsförhöjning i dess aflöningsstat för innevarande år, har Kongl. Maj:t i nåder gillat och fastställt samma förslag att lända till efterrättelse.

47:o af den 21 Maj 1874, i anledning af Kongl. Maj:ts i den nådiga propositionen angående Statsverkets tillstånd och behof framställda förslag angående allmänna bevillningen. (94.)

Sedan i anledning häraf Kongl. Maj:t den 29 i samma månad anbefalt den för afgifvande

af förslag till reglering af Landsstatens löner tillsatta komité att inkomma dels med utlåtande öfver den väckta frågan om allmänna bevillningens upptagande i Riksstat och Statsverkets räkenskaper för det år, då bevillningen inflyter, dels ock med förslag till förändringar i bevillningsstadgan m. m., har utlåtande härom blifvit af bemälde komité afgifvet i sammanhang med dess underdåniga betänkande den 13 sistlidne Oktober angående uppbörds- och redovisningsväsendet för länen.

Efter det att Statskontoret den 25 November afgifvit infordrat underdånigt utlåtande öfver komiténs betänkande, i hvad det rörde skatternas upptagande i Riksstaten och räkenskaperna ett år senare, än nu eger rum, är målet på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

48:o af den 15 Maj 1874, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens 7:de Hufvudtitel i de delar, som varit föremål för särskilda utskottets behandling. (65.)

Sedan Riksdagens förevarande skrifvelse blifvit delgifven Skogsstyrelsen, med förständigande att inkomma med förslag, bland annat, rörande orterna, der två skogsskolor, för hvilka anslag beviljats, borde inrättas, har, sedan bemälde Styrelse afgifvit utlåtande, och Kongl. Maj:ts vederbörande Befallningshafvande samt Landstingen i Kronobergs, Jönköpings, Vermlands, Örebro och Kopparbergs län blifvit hörda, handlingarna i ärendet ånyo öfverlemnats till Skogsstyrelsen, hvilken, efter det Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Örebro, Jönköpings, Kronobergs och Vermlands län åter blifvit hörda, den 22 sistlidne November inkommit med utlåtande. Vid underdånig föredragning af handlingarna i detta ärende den 10 innevarande December har Kongl. Maj:t funnit frågan om inrättandet af en gemensam skogsskola för Jönköpings län och Kronobergs län för närvarande böra såsom förfallen anses; hvaremot Kongl. Maj:t under förutsättning, att en för Vermlands län och Örebro län gemensam skogsskola den 1 November 1876 öppnades och sedermera under tre år derefter underhölles å egendomen Presterud invid Kristinehamn tillförsäkrat denna skola bidrag af statsmedel för samma tid till belopp af 3,800 kronor om året, äfvensom i öfrigt meddelat föreskrifter rörande skolans upprätthållande och förvaltning.

49:o af den 20 Maj 1874, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition i fråga om boställs- och sågverksskogar. (93.)

Sedan Skogsstyrelsen afgifvit infordradt förslag till de åtgärder, som för verkställighet af Kongl. Maj:ts och Riksdagens beslut i afseende å dessa skogar vore erforderliga, samt Kammar-kollegium den 22 sistlidne Oktober deröfver sig utlåtit, har detta ärende den 13 innevarande December remitterats till Statskontoret, som egde att skyndsamligen afgifva utlåtande i afseende å framställdt förslag om bildande och förvaltning af två särskilda skogsfonder för boställen.

50:o af den 20 Maj, angående Riksbankens förhållande till Statsverket och Myntverket i fråga om myntväsendet. (84.)

Innehållet af denna skrifvelse har den 29 i samma månad blifvit meddelad Öfverdirektören för Mynt- och Kontrollverken för att tagas i öfvervägande vid afgifvande af förut infordradt utlåtande och förslag rörande bestämmelser för Myntverket.

Sedan den af Kongl. Maj:t den 12 Juni 1874 förordnade komité för reglering af de förvaltande embetsverkens och myndigheternas löneförhållanden m. m. öfvergått till behandling af frågan rörande Mynt- och Kontrollverken, hafva, på grund af embetsskrifvelse från Statsrådet och Chefen för Finans-departementet den 16 sistlidne November, handlingarna i förevarande ärende blifvit från Öfverdirektören för nämnda verk till Komitén öfverlemnade.

51:o af den 21 Maj 1874, angående tullbevillningen. (96.)

Sedan Kongl. Maj:t den 18 September samma år, jemte utfärdande af ny tulltaxa, anbefalt Kommerse-kollegium och General-tullstyrelsen att gemensamt uppgöra förslag till de bestämmelser i § 4 af taxeunderrättelserna, som påkallades genom den förändring af samma §, hvilken vore en följd af det i nådiga förordningen den 15 förutgångna Maj angående mätning af handelsfartyg meddelade stadgande, har, efter det dylikt förslag inkommit, Kongl. Maj:t den 22 Januari 1875 till Riksdagen aflåtit nådig proposition angående de ändringar i tulltaxeunderrättelserna och dermed sammanhang egande stadganden, som påkallades af det genom Kongl. Förordningen den 15 Maj 1874 införda nya skeppsmätningssätt.

Stockholm den 28 December 1875.

Herman Odelberg.

7:o Kongl. Ecklesiastik-departementet.

52:o Rikets Ständers underdåniga skrifvelse af den 26 April 1851, angående åtgärder för en förbättrad själavård i hufvudstaden. (60.)

Sedan Kongl. Maj:t den 13 December 1872 beslutit att till Nämnden för ordnande af presterskapets aflöning i hufvudstadens territoriala församlingar låta öfverlemna handlingarna i målet för att tagas i öfvervägande i sammanhang med de Nämnden i öfrigt uppdragna göromål och till den vidare åtgärd, hvartill förhållandena kunna föranleda, så har Nämnden den 7 December 1874 inkommit med underdånigt utlåtande, som den 30 samma månad remitterats till Stockholms stads Konsistorium, för att, efter vederbörande presterskaps hörande, deröfver afgifva underdånigt yttrande, hvilket ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

53:o af den 16 Januari 1863, angående utarbetande af förslag till Ecklesiatikboställsordning. (17.)

Sedan Kongl. Maj:t den 13 Februari 1863 anbefalt Kammar-kollegium att utarbeta och till Kongl. Maj:t inkomma med förslag till förordning i den syftning, Rikets Ständers underdåniga skrifvelse angifver samt bemälda Kollegium den 24 Maj 1865 sådant förslag afgifvit, så har Kongl. Maj:t den 9 påföljande Juni i nåder förordnat, att samteliga Domkapitel i riket skulle, efter det vederbörande presterskap kontraktsvis blifvit hördt, med

dess och egna underdåniga utlåtanden i ämnet till Kongl. Maj:t inkomma; hvarefter och sedan omförmälda från Domkapitlen infordrade yttranden inkommit och Kongl. Maj:ts samtelige Befallningshafvande, till följd af nådig befallning, jemväl i ämnet sig yttrat, Kammar-kollegium den 16 Juli 1867 afgifvit anbefaldt förnyadt utlåtande i frågan.

54:o af den 12 Juni 1866 i fråga om indragning af de så kallade prebende-pastoraten. (72.)

Efter det Kongl. Maj:t den 2 November 1866 infordrat samteliga Domkapitels underdåniga utlåtanden i ämnet samt dessa till Kongl. Maj:t inkommit och Kanslers-embetet vid universiteten, till följd af nådig befallning den 9 April 1867, underdånigt utlåtande af den 23 Juli 1868 afgifvit, har Kongl. Maj:t i denna fråga inhemtat Allmänna Kyrkomötets yttrande, hvilket den 12 påföljande Oktober inkommit.

55:o af den 18 Juni 1866, angående förändradt sätt för röstberäkning vid prestval, äfvensom vid tillsättande af Folkskolelärare, Organister och Klockare samt annan kyrkobetjening. (86.)

Kongl. Maj:t har den 6 Juli 1866 häröfver infordrat samteliga Domkapitels, äfvensom Hof- och Stockholms stads Konsistorii underdåniga utlåtanden, hvilka ock till Kongl. Maj:t inkommit, och har detta ärende den 5 Januari 1869 öfverlemnats till behandling af den för revision af Kyrkolagen förordnade Komité, hvars förslag lärer den 20 Mars 1874 till Justitie-departementet inkommit och blifvit till Domkapitlen för afgifvande af yttranden i ämnet remitteradt.

56:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 14 Maj 1867, angående ändring i gällande stadganden om prest- och pastoral-examina samt om andra vilkor för presterlig befordran. (91.)

Efter det denna underdåniga skrifvelse jemte från vederbörande infordrade utlåtanden i ämnet blifvit den 13 Augusti 1868 från Justitie- till Ecklesiastik-departementet öfverlemnad, har Kongl. Maj:t den 21 i samma månad häröfver inhemtat underdånigt utlåtande från Allmänna Kyrkomötet, hvilket utlåtande den 12 påföljande Oktober inkommit; och har Kongl. Maj:t den 5 Januari 1869 öfverlemnat detta ärende till behandling af den för revision af Kyrkolagen förordnade Komité, hvars förslag den 20 Mars 1874 lärer till Justitie-departementet inkommit och blifvit till Domkapitlen för afgifvande af yttranden i ämnet remitteradt.

57:o af den 10 Maj 1870, angående afskaffande af åtskilliga från kyrkorna i de provinser, som fordom tillhört Danska monarkien, utgående afgifter. (53.)

Den 17 Juni 1870 har Kongl. Maj:t i nåder anbefalt Kammar-kollegium att, efter vederbörandes hörande, häröfver afgifva underdånigt utlåtande, hvilket ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

58:o af den 18 Maj 1871, angående förändrade föreskrifter rörande skyldighet att deltaga i kostnaden för anskaffande och underhåll af rum för folkskolan. (73.)

Kongl. Maj:t har den 9 Juni 1871 i nåder anbefalt Kammar-kollegium att, efter veder-

börandes hörande, i ämnet afgifva underdånigt utlåtande, hvilket den 27 Oktober 1873 inkommit.

59:o af den 19 Maj 1871, angående upphörande af blifvande Konsistorii-notariers rätt till uppbördsprovision å kollektmedel. (77.)

Den 9 Juni 1871 har Kongl. Maj:t anbefalt samteliga Domkapitel samt Hof- och Stockholms Stads konsistorium att häröfver afgifva underdåniga utlåtanden, hvilka ock till Kongl. Maj:t inkommit.

60:o af den 30 April 1872, angående rättighet för församlingarna att bestämma Klockares aflöning. (45.)

Den 24 Maj 1872 har Kongl. Maj:t i nåder anbefalt Kammar-kollegium att, efter vederbörandes hörande, häröfver afgifva underdånigt utlåtande, hvilket den 14 Juli 1875 till Kongl. Maj:t inkommit.

61:o af den 22 Maj 1873, angående omsättning i penningar af den andel utaf kyrkotionden, som af församlingarna utgöres, dels till kyrkorna och dels till Akademier eller andra stiftelser.

Den 30 Maj 1873 har Kongl. Maj:t anbefalt Kammar-kollegium och Statskontoret att efter vederbörandes hörande häröfver afgifva underdånigt utlåtande, hvilket ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

62:o af den 23 April 1874, angående Vesterås Domkyrkas befrielse från ränta och amortering å ett statslån. (29.)

Den 29 Maj 1874 har Kongl. Maj:t häröfver infordrat sin Befallningshafvandes och Domkapitlets i Vesterås underdåniga utlåtanden, hvilka den 21 Januari 1875 inkommit, hvarefter Kongl. Maj:t den 3 påföljande December beslutit till Riksdagen aflåta nådig proposition i ämnet.

63:o af den 16 Maj 1874, angående reglering af utgifterna under Riksstatens Åttonde Hufvudtitel. (39.)

Sedan Kongl. Maj:t, i anledning af Riksdagens framställning om uppförande å elementarläroverkens och pedagogiernas stat af ett bestämdt penningebelopp i stället för de nuvarande förslagsvis bestämda ersättningarna för indelta tionde- och ränteanslag, anbefalt Statskontoret att, efter vederbörande lärares hörande, afgifva utlåtande, så ock efter det detta utlåtande inkommit, och Kongl. Maj:t den 12 Februari 1875 till Riksdagen aflåtit nådig proposition i ämnet, har Kongl. Maj:t den 16 påföljande Juni detta ärende afgjort.

Beträffande åter Riksdagens framställning om utredning, huruvida icke ett inskränktare antal elementarlärare, afsedda för undervisning endast på den klassiska linien, kunde vara tillräckligt för landets behof, hafva yttranden från Domkapitlen samt Direktionerna för Stockholms stads undervisningsverk och Nya Elementarskolan infordrats och inkommit; det sista den 10 December 1875.

64:o af den 17 Maj 1874, angående reglering af utgifterna under Riksstatens Nionde Hufvudtitel. (40).

I anledning af berörda skrifvelse har Kongl. Maj:t den 3 Juli 1874 infordrat yttrande

af Direktionen för Civilstatens pensionsinrättning angående elementarlärares ifrågasatta inträde i nämnda pensionsinrättning, hvilket yttrande den 10 December 1875 till Kongl. Maj:t inkommit.

65:o af den 19 Maj 1874, angående ändring i gällande stadganden om val till Klockare, Organist och Folkskolelärare. (74.)

Sedan denna skrifvelse blifvit från Justitie- till Ecklesiastik-departementet öfverlemnad för handläggning af frågan om ändrade föreskrifter angående val af folkskolelärare, har Kongl. Maj:t den 30 Oktober 1874 i detta ärende från Domkapitlen infordrat utlåtanden, hvilka ock till Kongl. Maj:t inkommit.

66:o af samma dag angående bildande af en pensionsanstalt för folkskolelärarnes enkor och barn. (73.)

Kongl. Maj:t har den 15 Oktober 1875 detta ärende afgjort.

Stockholm den 31 December 1875.

Ex officio

F. A. Westerling.

Tabell, utvisande, hvarest åtgärderna i anledning af de vid Riksdagen år 1875 aflåtna, i 10 Samlingen af Bihanget till Riksdagens protokoll för samma Riksdag införda skrifvelser finnas upptagna i Stats-departementens afgifna förteckningar.

(Första siffertalet betecknar skrifvelsens nummer i ofvanberörda samling, och det senare talet nummern i förenämnda förteckningar.)

1	40	23	4	45	34	67	57
2	1	24	19	46	75	68	67
3	*)	25	20	47	51	69	13
4	*)	26	24	48	52	70	14
5	**)	27	36	49	53	71	15
6	3	28	49	50	54	72	16
7	27	29	74	51	18, 58	73	65
8	28	30	21, 26, 50	52	55	74	*)
9	41	31	59	53	35	75	78
10	42	32	70	54	56	76	39
11	*)	33	5	55	10	77	79
12	*)	34	48	56	22	78	62
13	*)	35	32	57	37	79	38
14	*)	36	72	58	***)	80	80
15	2	37	47	59	71	81	23
16	29	38	33	60	61	82	25
17	30	39	6	61	77	83	17
18	43	40	60	62	69	84	63
19	46	41	73	63	11	85	64
20	31	42	8	64	12	86	66
21	45	43	7	65	68		
22	44	44	9	66	76		

*) Utfärdade förordnanden.

**) Skrifvelse till Herrar Fullmägtige i Riksgäldskontoret.

***) Skrifvelse till Herrar Fullmägtige i Riksbanken.

Till

Riksdagen.

Berättelse

af

Kommitterade för tryckfrihetens vård

år 1876.

Sedan sistförflutna Riksdags början har icke något ärende rörande tryckfrihetens vård hos Kommitterade förevarit; hvilket förhållande Kommitterade bort hos Riksdagen anmäla.

Stockholm den 15 Januari 1876.

N. A. FRÖMAN.

BROR EM. HILDEBRAND. JOHAN ER. RYDQVIST J. ARRHENIUS.

CARL J. SCHÖNING. FRITH. GRAFSTRÖM. J. O. WEDBERG.

D. G. Restadius.